

O Şimdi 14 dilde okunuyor

SİBEL ORAL 05.11.2010

 O Şimdi 14 dilde okunuyor Fantastik, gerçekçi, Yahudi, absürd, Ortado ulu, tuhaf ama her Şeyden önce insancıl... İstanbul Tanpınar Festivali etkinliklerinde Türk okurlarıyla buluŐan Etgar Keret'i karŐımda görünce aklıma gelen ilk kelimeler bunlar oluyor. Kitapları 14 dile çevrilen, edebiyatta olduğu kadar sinemada da parmağı ve  d lleri olduğunu d Ő nd   md  açıkçası nasıl bir yazarla karşı karşıya olduğumu bilmiyordum. Yayıncısı Sanem Sirer, Etgar Keret ve ben bir masada oturuyoruz. Gayet normal görünüyor, o konuşurken hikâye karakterleri aklıma geliyor, biraz konuşmaya ve bireysel tarihini   rendi  imde anlıyorum ki bu adam "deli güzel..." Henüz Keret'in kitaplarıyla tanıŐmamıŐlar için söylüyorum; hâlâ vaktiniz var ama benden ipucu istemeyin. Çünkü ne Jetlag'daki c ceyi, ne domuz Margolis'i, ne müzeye bağıŐlanan kadın rahmini ne de gofret seven iblisi burada kısaca anlatamam ama ona nasıl yazar olduğunu sorabilirim... Çok kolay bir soru, evet, ama bakın nasıl "zor" yazar olmuş Etgar Keret...

Ailenizin soykırımdan kurtuldu unu biliyoruz. Onlardan nasıl hikâyeler dinlediniz?

Ailem soykırım zamanı  ocuklarmıŐ ve gettolarda büyümüŐler. Dinledi im hik yelerde ana karakterler hep sarhoŐlar ve fahiŐelerdi. Bir fahiŐenin kim olduğunu ve ne yaptığını sordu  mda bana hep bir baŐkasının sıkıntı ve dertlerini dinleyen biri olduğunu s yl rdi babam. Bir sarhoŐ ise tıbbi anlamda kutsanmıŐ bir kimseydi. Bu tarz sert bir gerçeklik çocukken dinledi im bütün hik yelerde mevcuttu. Şehirli masallarda diyebiliriz bunlara aslında...

Bunlar biraz sizin hikâyelere benziyor... Siz nasıl tanımlarsınız hik yelerinizi?

Biraz ama babaminkiler çok komik de illerd , klasik  ocuk  yk leriydi aslında. Tanımlamaya gelince; benim öykülerim yetiŐkinler için  ocuk masalları sayılabilir.

Olgusal gerçekçilik ile kökten gerçekçilik arasında gerçeklik deneyiminin kiŐiselli i üzerinden bir ayrım yapıyorsunuz ve yazılarınızın birçoğunu kökten ger ek ili e sı dırıyorsunuz. Bunu biraz açıklar mısınız?

Sanatta insanlar genelde realizm ve hiperrealizme inanıyorlar ama bana sorarsanız gerçekçilik bence fazla önemseniyor. Sen tanrıya inanıyorsan ben inanmıyorsam ve Sanem de ufolara inanıyorsa anlaŐabilece imiz bir nokta yoktur, ortak bir gerçeklik oluŐurmamız mümkün olamaz. Gerçekçilik gerçeğin kendisine dair bir Şey söylemez; ancak uzlaŐma olabilir. Ve bence sanat içinde uzlaŐmadan bahsetmek kendi içinde çeliŐkilidir.

Peki, sizin yazarken gerçeklik çıkış noktanız ne oluyor?

Ben yazdı ımda kendi tecr bemden yazıyorum o da subjektif bir tecrübedir. Benim tecrübemi objektif olarak bir gerçekliğe sı dırmam mümkün değil.

Son yıllarda ABD'd  Yahudi kökenli Amerikalı yazarlardan Jonathan Safran Foer, Gary Shteyngart, Michael Chabon gibi yazarların başarılı  ıkıŐları var. Sizce bunun nedeni ne?

Jonathan çok iyi dostum ve saydı ınız yazarları da çok başarılı buluyorum. Diasporadaki Yahudi kimliğinin ortak noktası sürekli kendi i lerinde sorunlarla bo uŐmasıdır. Şimdi mesela ben sana "Senin kimliğin nedir " diye sordu  mda ve sen de "Ben Türküm" dediğinde sorun yoktur. Ama eğer ki Yahudi bir Amerikalıysanız sorulabilecek 20 soru daha vardır. Etnik, dini ve kültürel kimlik gibi bir sürü ayrım var.

Bu ayrımların yazarlara kattığı nedir?

Kimlik sorunu Amerikalı Yahudi yazarlar için önemli bir sorun. Kendi kimliğine dair ne kadar çok sorunun olursa o kadar iyi yazarsın. Çünkü bu senin kendi varoluşuna dair sorundur. Geçmişe bakarsak tarihteki bütün iyi yazarların içinde bulundukları topluma dair aidiyet ve kimlik sorunları olduğunu görürüz. Ne kadar çok çatırırsan o kadar çok soru sorarsın ve o kadar iyi yazarsın.

O zaman bu anlattıklarınız çerçevesinde sizin yazıya başlamanızdaki nedenler arasında ciddi sorunlar olduğunu düşünebilir miyiz?

İsrail’de zorunlu askerlik var biliyorsun ve ben de 3 yıl askerdim, bu durum benim için tramvatik bir tecrübeydi. Tamamen deli diyebileceğimiz bir aileden sonra kendimi ordunun katı ortamında buldum. Ergenken biraz tuhaf ve farklı bir tiptim. Orduda standart insanın dışına çıktığınızda sizi sorunlar bekler.

Orduda sizi bekleyen neydi?

Adımın Etgar olması... Etgar ibranicede “zorluk” anlamına gelir. Annem üç düşük ve riskli bir hamilelikten sonra beni doğurmuş. Beni doğurmak ve yaşatmak epeyce zormuş ve adım Etgar koymuşlar. Adı Etgar olan başka hiç kimse yoktu. Askere gittiğimde de ilk gün adımlı söyledim ve bana “Aaa zorluk mu dedin, al sana zorluk” dediler; üç yıl boyunca tuvalet temizledim. Askerde hayatta kalmak için bana dair ne varsa gizlemek zorundaydım ve yazmaya başladım. Bana gerçekte kim olduğumu hatırlatan tek şey yazı oldu.

Hikâyeleriniz kadar tuhaf ve bir o kadar da anlamlı bir durummuş. Peki, *Gazze Blue’u* Samir El – Youssef ile beraber kaleme alma fikri kimindi?

Samir’in fikriydi. Politik anlamda fikirlerimiz örtüşmese de algılarımız çok benzer. O dönem İsraililer ve Filistinliler arasındaki ilişkiler epeyce sarsılmıştı. Samir de “Filistinle İsrail yan yana duramıyorsa hikayelerimiz yan yana dursun” dedi. Samir’in yazdığı kitabı asla okumayacak insanlar benim üzerimden okuyacaklardı ve aynı şekilde benim yazdığımı okumayacak olanlar da Samir üzerinden beni okuyacaklardı.

Sizce Ortadoğu barış sürecinde edebiyatın bir rolü olabilir mi?

Çok minör bir rol oynayabilir. Savaş zihinden değil de bağırsaktan geçen bir şey. Pek çok çatışmanın nedeni korku ve korku özünde rasyonel bir şey değildir. Korku şiddete neden olur. Bölgede yazılmış bütün edebi eserleri düşünerek İzak Rabin’i öldüren tek bir kurşunla kıyaslarsak; kurşun edebiyattan ve yazılanlardan çok daha ağır basar. Ben de “Benim kitaplarım barış getirecek” demeyi çok isterdim ama mümkün değil maalesef. Barış olacaksa ahlaki ya da ideolojik nedenlerle yapmayacaklar sadece yaşanan savaş gittikçe korkunç bir hale gelmeye başladığını fark ettiklerinde yapacaklar.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korku onun o korkunun peşinde

SİBEL ORAL 10.11.2010

 Korku onun o korkunun peşinde **Fransız edebiyatının en güçlü polisiye ve korku yazarı J.C. Grangé çocukluğunda korkuyla sürekli yüz yüze olduğunu ve bunun romanlarına yansıdığını söylüyor.**

Amerikan polisiye-gerilim edebiyatının karşısında Fransız edebiyatının dimdik duruşu J.C. Grangé’nin İstanbul çıkarması sona erdi. Türkiye’de binlerce okuru olan Grangé’nin Fransız Kültür Merkezi’ndeki söyleşisine

gittiğimde böylesi heyecanlı bir kalabalıkla karşılaşacağımı tahmin etmemiştim. Oysa gördüklerimin daha fazlasını ertesi TÜYAP'ta gördüm. Grangé'nin Doğan Kitap standında gerçekleşen imza etkinliği sırasında binlerce kişi yazarın etrafını çevreledi ve bir rock yıldızıymış gibi ona ulaşmak için birbirini ezdi. Grangé ise gayet sakin, mütevazı, mahcup ve şaşkıncı. Böylesi yumuşak bir adamın nasıl olur da bir ritüel gibi işlenen cinayetleri yazdığını, kokuşmuş cesetleri tasvir ettiğini ve tüm bunlar bağlamında "o korkunç dünya"yı kurduğuna şaşırmanın elde değil. Ama insan her an yanılabılır, şaşırabilir. Grangé'nin işi bu zaten; hep şaşırtmak...

İlk romanını *Leylekler'in Uçuşu*'nu leyleklerle ilgili çektiği bir belgeselden yola çıkarak yazmıştı Grangé ama asıl çıkışını *Kızıl Nehirler* adlı romanıyla yaptı. Roman 450 binin üzerinde sattı, 20 dile çevrildi, Fransız televizyon kanalında altı bölümlük bir dizi olarak yayınlandı ve sonunda da sinemaya uyarlandı. Polisiye-gerilim ve edebiyat türlerinde taşlar yerinden oynuyordu artık. Yazarın, kötülüğün saf oluşunun derinine inmesi kaçınılmazdı ve *Kötülük Üçlemesi* geldi. Grangé kötülüğü ve korkuyu sorgulamaya devam ediyordu. Ama Grangé'nin yaptığı sadece bu değildi, onu tarihte yaşanmış olaylar da ilgilendiriyordu. Mesela Pinochet'nin Şili dönemi, Soğuk Savaş döneminde beyin yıkama deneyleri, Türkiye'deki ülkücü hareket gibi... Romanlarının geçtiği ülkelerin yakın tarihlerine de ışık tutan Grangé'nin gazetecilik deneyiminin yazarlığına, yazarlığının ise senaristliğine yansması onu şüphesiz büyük kılıyor. Biz de bu büyük adamla, kurduğu korkunç dünyayı ve polisiye edebiyatı konuştuk...

Saatlerdir kitap imzalıyorsunuz, sanırım bu yılki fuarın yıldızı sizsiniz...

Evet, çok kalabalık ama burada olmaktan dolayı mutluyum, Türkiye'yi çok seviyorum ve okurlarımın bu kadar genç olduğunu bilmiyordum, bunu görmek çok güzel.

Milyonlarca kişinin okuduğu korku romanlarının yazarı Grangé'nin korkuya olan bu ilgisi nereden geliyor merak ediyorum. Çocukluğunuzda bir travma yaşadınız mı?

Evet, ben babasız bir çocukluk geçirdim; büyükanne ve annemle. Bu durum beni erkeklerin o korumacı dünyasının dışında bıraktı. Hayatım korkuya ve kâbuslara açık bir şekilde sürdü. Bu korkuları üzerimden atamamak beni çok etkiledi. Sürekli bu korkuları sorgulama ihtiyacı hissettim, korku her zaman hayatımın çok büyük bir parçası oldu.

Stephen King'e benzetilmeniz durumunu ve yazar olarak Stephen King'i nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben bunu çok garip buluyorum. Stephen King fantastik roman yazarı ben ise polisiye roman yazarıyım. İnsanların ne anlamda bizi benzettiklerini gerçekten anlamıyorum.

Neden benzetiyor olabilirler?

Beni de hızlı okunan ve devam niteliği olan bir yazar olduğum için benzetiyorlardır belki de. Fransa'da böyle bir alışkanlık var; sürekli birilerini birilerine benzetirler. Stephen King'i okumadım bile...

Fransız polisiye türünün en önemli ismi olarak Amerikan polisiye-gerilim edebiyatının son durumuyla ilgili neler düşünüyorsunuz?

Şu anda bu alanın en iyileri bence kesinlikle Amerikalı yazarlar.

Peki ya Fransızlar; siz?

Ben bu anlamda kendimle gurur duyuyorum. Bunun nedeni de şu: Benim arkamdan beni okuyarak gelen genç bir nesil var. Beni beğendikleri için polisiye roman yazarı olmak isteyenler var. Bundan dolayı çok mutluyum.

Diğer Fransız polisiye romanlarına göre sizi ayıran ne olabilir?

Polisiye romanda benim yaptığım aslında çok farklı bir tarz. Fransa'daki tarz daha sosyal daha siyasi olaylara değinen, başarısız bir kahramanın yer aldığı hikâyelerdi. Ben de bu tarza bir hareket, bir aksiyon kattım. Gençler de bunu seviyor ve takip ediyor, bu yüzden de gelişen yeni bir nesil olduğunu söyleyebiliriz.

Kurtlar İmparatorluğu'na gelmek istiyorum. Birinci dereceden Türkiye'yle ilgili bir roman; çıkış noktası neydi?

Gazetecilik yıllarımda Bozkurtlarla ilgili birtakım çalışmalar yapmıştım ama bir türlü tüm detaylarıyla birlikte sonlandıramamıştım. Dolayısıyla bu roman fikri kafamda olduğu zaman çalışmalarımı ilgili olayları romana katabileceğimi düşündüm. O dönemde Türkiye'ye çok kez geldim ve araştırmalar yaptım. Ve tüm öğrendiklerimi folklorik öğeler katarak hikâyeye kattım.

Gazetecilik yazarlığınızı çok etkilemiş sanırım; geçiş süreci nasıl geçti?

Gazeteciyken de roman yazıyordum aslında. Zaten kadrolu, mesaili çalışmıyordum. Sonradan baktım romanlar işe yarıyor. Sadece roman yazmaya başladım.

Çok satan romanların yazarı olmak her yeni romanda başarı kaygısı-stresini de beraberinde getiriyor mu?

Bir kitap üzerinde çalışırken bir sonraki kitabın konusu da aşağı yukarı belli olur. O yüzden yeni kitaba antrenmanlı olarak başladığım için öyle bir stres yaşamıyorum. Ama ilk zamanlarda çok büyük stres vardı üzerimde. Son zamanlarda yine çok büyük stres yaşamaya başladım. Çünkü yakın zamanda boşandım ve bununla birlikte çok para kaybettim. O parayı kaybettiğim için sıfırdan başlamak ve çok çalışmam gerekiyor...

Romanlarınızın sinema uyarlaması okurlarınız tarafından pek beğenilmiyor. Siz bu uyarlamaları başarılı buluyor musunuz?

Benim kitaplarım çok uzun, filmler ise kitaplarıma göre çok kısa, bu yüzden hep kesmek zorunda kalıyorlar. Dolayısıyla sinema uyarlamalarını beğenmeyen okurlarım haklılar. Ama ben bir karar aldım ve strateji değiştirmeye başladım. Artık direk olarak kendi senaryomu kendim yazıyorum, kitaptan almıyorum. Böylece daha sadık ve orijinal olacağını düşünüyorum.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Maureen Freely: 'Batı, Türk edebiyatı cahili'

SİBEL ORAL 14.11.2010

 Maureen Freely: 'Batı, Türk edebiyatı cahili' **Orhan Pamuk'un yanı sıra birçok Türkiyeli yazarın kitaplarını İngilizceye çeviren yazar ve gazeteci Maureen Freely, Batı edebiyatında Türk edebiyatı konusunda derin bir cehaletin olduğunu düşünüyor.**

Maureen Freely... Romancı, gazeteci, çevirmen, akademisyen... İstanbul ve Osmanlı İmparatorluğu üzerine kaleme aldığı eserlerle tanıdığımız John Freely'nin kızı. Harvard Üniversitesi'ne başlayana dek İstanbul'da yaşamış ve dediğine göre İstanbul onun ruhunu yakalamış. Maureen Freely'nin üç deneme kitabı ve altı romanı var, ama henüz yalnızca biri Metis Kitap tarafından Aydınlanma adıyla yayımlandı. *Guardian*, *Observer*,

Independent'a feminizm, aile, sosyal politika, Türk kültürü-politikaları ve çağdaş yazın üzerine yazılar kaleme alan Freely, çok sevdiği Türk edebiyatından eserleri İngilizceye çeviriyor. Yani uzun lafın kısası: Maureen Freely, Türk edebiyatının Avrupa'da daha çok tanınması için çalışan tutkulu biri. Geçtiğimiz haftalarda gerçekleşen Tanpınar Edebiyat Festivali ve kitap fuarının en önemli konukları arasında yer alan Maureen Freely, hazır en sevdiği şehir İstanbul'a gelmişken bizi kırmadı ve söyleşi yapmayı kabul etti. Freely'le birlikte yazarlığından çevirmenliğine, Orhan Pamuk'la dostluğundan dünya edebiyatına ve Kürt sorununa kadar birçok konuyu konuştuk.

Guardian ve Independent gibi önemli gazetelerde makaleleriniz yayımlanıyor. Roman yazıyorsunuz, Türkçe romanları İngilizceye çeviriyorsunuz, üstelik bir de akademisyen kimliğiniz var. Bütün bunlar nasıl biraraya geldi?

21 yaşında üniversiteden mezun olmadan önce kurgu romanlar yazarak başladım. Nasıl bir romancı olunabileceğini, bir romancının dünyaya nasıl bakması gerektiğini düşündüm. Bana en yakın olan hep buydu, ancak aynı zamanda maddi açıdan en uzak olan da buydu.

Çevirmenlik nasıl girdi hayatınıza?

Çevirmenliğe başlamamdaki en önemli etken Orhan Pamuk'un eski bir dostum olmasıydı. Benden çevirmenlik konusunda yardımcı olmamı istedi. Ben de kendisine aslında Türk dili konusunda kendimi çok rahat hissetmediğimi söyledim ama kabul ettim.

Zorlandınız mı peki?

Çeviriye başladığımda da çeviri konusunda bir formasyonum yoktu. Sadece Orhan Pamuk'un kitaplarını çok seviyordum. Onları yabancı okuyucularla tanıştırmak istedim. Birçok çevirmene göre birçok zaafım olmasına rağmen en güçlü yanımda Türkçenin sesini değil ama Türkçenin düşünüş biçimini rahatlıkla yakalayabiliyor olmamdı.

Hem bir edebiyat eleştirmeni hem bir çevirmen hem de bir roman yazarısınız. Tüm bunların toplamından baktığımızda Orhan Pamuk sizin için nasıl bir yazardır?

Orhan Pamuk, benim yaşamımın geçtiği dönemlerden, yerlerden ve benim jenerasyonumdan aynı anda ve bir bütünlük içerisinde bahseden gördüğüm ilk yazar. Ben bir yazar olarak Orhan Pamuk'la *Independent*'ta köşe yazarı olarak çalıştığım dönemlerde karşılaştım. İngilizceye çevrilmiş bir romanı vardı; *Beyaz Kale*.

Ne hissettiniz, ilk ne düşündünüz?

"Şevket'in kardeşi roman yazmış" dedim içimden. Sonra alıp okudum ve gördüm ki; o Doğu'nun ve Batı'nın düşünme tarzlarını biraraya getiren, paradoktik öyküler üreten harika bir anlatıcı ve bizim dünyamızı mükemmel bir sanatsallıkla sunuyor.

Ailece İstanbul'la özel bir ilişkiniz var, merak ediyorum bir romancı olarak ne ifade ediyor bu şehir sizin için?

Her şey... İstanbul sizin ruhunuzu yakalıyor. Üniversite eğitimi için İstanbul'dan ayrıldım ama hiç ayrı kalmayı istemedim. Romancıysanız hafızanız tarihinizdir. İstanbul ile ilgili bir roman yazmaya başladığımda her hikâye beni bir öncekine götürdü.

Siz karşılaştırmalı edebiyat okudunuz, genel olarak dünya edebiyatının durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Güney Amerika dikkat çekici. Tüm dünya edebiyatı oradan bazı fikirler ediniyor, ancak bu durum Avrupa'da

çok konuşulmuyor. Oysa Avrupa'nın büyük edebiyatçılarıyla bazı bağlantıları var. Özellikle Borges'in günümüzün yazarları üzerinde çok etkisi olduğunu düşünüyorum. Borges'i taklit edemezsiniz, o bir yazar olarak size kapıları açar, olanakların kapılarını.

Türk edebiyatı Avrupa'nın neresinde duruyor sizce?

Batı edebiyatında Türk edebiyatı ile ilgili bir cehalet söz konusu ve bu günden güne derinleşiyor. Bu durum çevirmenlikle ilgilenen benim gibi birçok insanı da ilgilendiriyor, çünkü dünyanın İngilizce konuşmayan geri kalanı da bunları okumalı. Bende birçok farklı Türk yazarın kitabı var, ancak ben daha çok gelecek nesli etkileyecek yazarları bulmaya ve onları okumaya çalışıyorum.

Şu sıra Türkçeden İngilizceye çevirdiğiniz neler var?

Şu an Tanpınar'ın eserlerinin ortak çevirmenlerinden biriyim. *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* ve Hrant Dink'in biyografisi üzerine çalışıyorum çünkü sözlü tarih çalışmalarını demokratikleşme açısından çok önemsiyorum.

Türkiye çok zayıf sanırım sözlü tarih konusunda...

Ben özellikle çocukluğumda Türkiye'de yaşadığım zamanlardan bazı hikâyeler anımsıyorum, ama bunlar hiç dışarıya yansımadi. Türkiye sözlü tarih açısından yeni yeni konuşulabilir olması dolayısıyla çok bakir bir ülke. Tüm bu sözlü tarih bir gün biraraya gelecek ve tüm bu konuşulamayan ve tabu haline gelen her şeyin kırılacağını göreceğiz, çünkü sessizlik daha uzun süremez. Özellikle işgal yılları, İstanbul tarihinde Doğu ve Batı kültürünün birarada olduğu zamanlar olduğundan çok büyük önem taşıyor.

2007 seçimlerinden sonra *Guardian*'da "Kansız Devrim" başlıklı makalenizde Türkiye'nin önemli adımlar atacağını ama ordunun bunu engelleyeceğini öngörmüştünüz, gelinen noktayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu zamana kadar Türkiye'de insanlar "Devlet" ve "Hükümet" in farklı şeyler olduğunu anlama fırsatı bulamadılar. Şimdi ise bunun farkına varıyorlar ve hükümetin devleti dönüştürmesine ve ordunun buna engel olmasına şahit oluyorlar ancak Türkiye'de hiçbir zaman tek bir güç olmayacak. Ordu hâlâ gücünü koruyor ve bu gücü Batı'daki eski müttefiklerinden alıyor.

Son olarak Kürt sorunu ve anadil sorunuyla ilgili düşüncelerinizle noktalasak...

Kürt sorunu aslında bir demokrasi sorunu, bu bakımdan demokrasiye sadece Kürtlerin değil, tüm Türkiye'nin ihtiyacı var. Bu tüm Kürt halkına uygulanan ama herkesin ilgilenmesi gereken demokratik bir sorun. Bunu PEN görevi ile gelmiş olduğum bir mahkeme esnasında da gayet iyi anladım.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Entelektüel değilim, olmayacağım

SİBEL ORAL 21.11.2010

 Entelektüel değilim, olmayacağım "Ben kozmopolit değilim ve dünya vatandaşı kavramından çok bir şey anlamam" diyor Feridun Zaimoğlu. Türkiye'de doğan, Almanya'da büyüyen, Almanca yazan ve çok satan bir yazar olan Zaimoğlu'nun sivri, zaman zaman öfkeli, hicivli ve huzursuz bir dili var. Biz onu Türkiye'den izliyor, kitaplarını Türkçeye çevrildikten sonra okuyabiliyoruz. Zaimoğlu'nun Almanya'da hem Alman hem de Türkler

tarafından okunan kitaplarının her biri büyük ses getiriyor. Türkiye'ye ise yankısı ulaşıyor. Biz onu daha yakından tanımak istedik; nedenlerini, öfkesini ve Türkiye'den yapılan intihal suçlamalarını sorduk..

Almanya'da sizi herkes tanıyor ama Türkiye'de hakkınızda az şey biliyoruz.Klasik olarak yazarlık hayatınızdan söz etmek istiyorum.

Ben yüzlerce sayfa dolusu mistik şiir ve aşk şiirleri yazardım. Anlamadığım her şeyi en azından sözlerle ifade etmek istiyordum. Gençliğimde bunu başaramadığımdan dolayı, kitap okumaya karar vermiştim. Yani önemsiz şeyler üzerine olan macera kitapları, moda kitapları, mistik kitaplar, dinî kitaplar ama en çok polisiye kitaplar. Bugün biliyorum ki, yazabilmek için çok kitap okumak yeterli değil. Aslında eğitim, dili zehirler. Entelektüelleştirilmiş anlatılardan daha çok, halk hikâyeleri ilgimi çekmiştir. Her zaman kadınlar beni etkilemiştir; annem, teyzelerim,büyükannem benim için en büyük hikâye anlatıcılarıydı. Bir müddet sonra benim de zamanım gelmişti ve bir kitabın nasıl bir etki yaratacağını dert etmeden yazmaya başladım

Sanırım çok küçükken Almanya'ya göç etmişsiniz. Yine de kendinizi Türk gibi hissediyor musunuz?

Almanya'da çocukken iki çeşit Türk olduğumu düşünürdüm. Ülkesinde yaşayan ve benim gibi Diaspora-Türkler. Bugün bir Alman yazarı olarak tanınıyorum. Herhalde gerçekten 41 yıl sonra Alman oldum ya da bir Alman'a dönüştüm. Kan bir ilham kaynağıdır, sadece damarlardan geçmez, aynı zamanda bir hafızadır

Memleket, millet, aidiyet kavramı sizin için ne kadar önemli peki?

Ben bir entelektüel değilim ve hiç olmak istemedim. Bir zamanlar, halkın kendisinden ve halkın dilinden uzak olup da kendisini bir kozmopolit olarak tanımlamak çok modaydı. Ben kozmopolit değilim ve dünya vatandaşı kavramından çok bir şey anlamam. Beni belirleyen benim günlük hayatımdır. Yazarım ve yazarım sonra uzun okuma günlerine gider, okurum ve okurum. Nereye ait hissediyorum kendimi, acaba daktiloya mı, kalem ve kağıda mı ya da köşeye atılmış yazı notlarıma mı bunu anlamaya çözmeye çalışmanın huzursuzluğu beni ilerletiyor.

Leyla Almanya'da satış rekorları kırdı, büyük ses getirdi. Türkiye'de ise intihal suçlamasıyla karşılandı. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu romana gösterilen ilgi ve sevgi beni gerçekten şaşırtmıştı. Bir okuma gününden kısa bir süre önce rektörüm bana bu romanla ilgili çalıntı söylentilerinin olduğu haberini verdi. Önceleri çok ciddiye almadım, şaka sandım. Birkaç gün sonra gazeteler yazmaya başladı. Sonra ben hemen roman kaynağımı açıklamak istedim ama maalesef bazı kültür gazetecileri buna rağbet etmeyerek skandal kulisleri oluşturdular. Bu terbiyesizce suçlamayı anlayamıyorum ve anlamadım. Sonuç olarak hukuki yollardan hakkımı aramaya karar verdim. Avukatıma yetki vererek, o kişi hakkında aleni iftira etmek, karalamak, yalanları yaymak gibi suçlamalarla dava açtım. Bu yazar ve arkadaşlar aniden ortadan kayboldular ve güya çalıntı gibi laflar falan etmemişler v.s bu da bir yalandı tabii.

Aşk Yanığı adlı romanınızın bir bölümünde "Kalbimde bir aşk yanığı yoktu, ben Batı'da çürümüş, kokuşmuştum, ben tepeden tırnağa dejenere olmuş bir Avrupalıydım ve Doğu'nun kadına duyduğu aşk hakkında hiç bir fikrim yoktu." yazmışsınız. Doğu'yla kıyaslandığında Batının gerçekten hem duygular hem de kültürel olarak dejenere olduğunu düşünüyor musunuz?

Sizin alıntı yaptığınız yerde anlatıcı aşk acısını daha çok alaycı bir şekilde anlatıyor. Anlatıcı eski alışkanlıklarından savrulmuş, tanımadığı,bilmediği bir kadına duyduğu bir aşkın henüz başlangıcındadır... Matrix gibi isimlendirebileceğimiz böyle bir şey var mıdır Batı kültüründe?

Belki bir hafıza, bellek belki bir fikir, belki bir olasılık olarak, belki şimdiki zamanı zaptetmek için vardır. Yerel kültür dejenere olmamıştır. Her şeyden önce Avrupa kültürü ve Almanların idealize edilen orta sınıf resmi ve

bu resimdeki Türk aileye sahip olan bir Alman olarak ben, davetsiz bir misafir, yabancı bir madde, aidiyetsiz biri olarak görülyorum. Peki bu güvensiz insanlara en çok acı veren nedir? Benim gibi insanların Alman ve Batı kültürünü belirlemeleri belki de...

Huzursuz, hicivli, öfkeli bir diliniz var. Çıkış noktası nedir tüm bunların?

Almanya'da bana melankolik edebiyatçı diyorlar. Bu durumun benim biyografimle ilgisi yok.

Ben her zaman böyleydim. Öfkeli miyim? Tabii ki bir çokları gibi, çünkü güzellikler yok oluyor, çünkü acımasız ve kalpsizler yoksulluk pahasına zenginleşiyor, çünkü güçlüler yalan söylüyor ve aldatıyorlar, çünkü bir çokları yalan söylenilmesini ve kandırılmayı istiyor. Ama ben bir hikâyeciğim ve bu yüzden her gün iyi ve düzenli bir şekilde daktilomun başına oturuyorum, yazıyorum ve yazıyorum.

Almanlar sizi neden bu kadar çok seviyorlar, diğer Alman romancılardan sizi ayıran ne?

Şunları söyleyebilirim: Sadece öncü sanatsal istekle dostluk kurmuyor, daha çok severek öykülendiriyorum. Renk, canlılık, mizaç, sıcaklık, hayal, önsezi, fikir bütün bunlar benim malzemelerim. Modernlik ve postmodernizm, bunlar mazi oldu. İnsan deneysel sanatçılığı kaybetmeden, dil aracılığı ile tekrar insanî varoluşun orjinal yapısını sarsabilir. Bugünün ilişkilerinden bir arkaik anlayışım var. Gördüğümüz hiçbir şey gerçekten yeni değil ve her geçen şeyin arkasında izler kalır.

Türkiye'de yaşamış olsaydınız sizce yine yazar olur muydunuz? Derdiniz ne olurdu sizce?

Türkiye'de, çok büyük yaşayan bir halk hikâyesi geleneği var. Çok eminim ki, ben bu geleneğe dayanırdım ve Türk kara mizah ve kalp çılgınlığına, yalın halk öğretilerine yönelirdim. Türkiye Eurasya, muhteşem bir ülke Avrupa ya da Asya ülkesi olarak tanımlanmaya ihtiyacı yok, aynı zamanda bir köprü de değildir. Bu resmi açıkca aptalca buluyorum. Kısa bir süre içinde, belki iki yıl içinde Türkiye'ye dönmeyi, orada aylarca kalmayı ve bir kitap yazmayı tasarlıyorum. Yazacağım kitabın ismi çoktan belli : Kara Sevda...

Türk Edebiyatı hakkında neler biliyorsunuz?

Kendimi Türk şairlerine yakın hissediyorum. Türk şiirselliği dünya edebiyatıdır. Türkiye'de olduğum zamanlar hiç roman satın almam ama şiir kitaplarını alırım. Uluslararası edebiyat ödülleri yansız verilmiş olsaydı, Türk şiiri çoktan ödüllendirilirdi.

Almancadan çeviren : Rosa Burç

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vicdan mürekkebiyle yazıyor

SİBEL ORAL 01.12.2010

 Vicdan mürekkebiyle yazıyor

İlk şiirlerindeki içedönük dil yerine artık meydan okuyan yeni bir sesle şiirlerini yazan Bejan Matur, 'Kader Denizi'yle bu sefer biraz daha mistik bir boyutla sesleniyor varlığa.

***

Varlığın ipi Bejan Matur'un dizeleri arasından sarkıyor ve soruyor: "Ey tanrım, Nereye aidim, bana bildir!" Geçtiğimiz aylarda Sanat Limanı'nda Mehmet Günyeli'nin "Mülteciler" temalı fotoğraflarına eşlik eden Bejan

Matur şiirleri sergisi Kader Denizi, aynı adla Timaş Yayınları tarafından özel bir baskıyla yayımlandı. Bizde Bejan Matur'la biraraya gelerek Kader Denizi'ne ve oradan da Matur'un şiirine yelken açtık. Pusulamız; varlık, aidiyetsizliğimiz ve vicdanımızdı...

Mülteci deyince aklıma aidiyetsizlik geliyor ve bu sizin şiirinize çok yakın bir kavram. Siz Kader Denizi projesine nasıl dâhil oldunuz?

Mehmet Günyeli, başlangıçta Dervişler projesiyle gelmişti. Birlikte çalışmak istiyordu. Fakat tasavvuf benim uzak durmayı seçtiğim bir konu. Yunus olup dergâhta pişmediğimize göre, beyhude konuşmak olacaktı. O süreçte mülteciler projesinden bahsetti. Daha fotoğrafları görmeden konu ilgimi çekti. Çünkü Mültecilik zihnimi meşgul eden bir konuydu. Zaten yaratıcı uğraştan konuşuyorsak, bir sanatçının vicdanına etki etmeyen konularda söz söylemesi çok zor. Üzerinde sürekli düşündüğünüz, ruhunuzda karşılığı olan konularda ancak, özgün ve yeni sözler söylersiniz. Fotoğraflardaki soyut anlatımın ve minimalizmin söze yer bırakması ayrıca karar vermemde etkili oldu.

Projenin ilk aşamasında Günyeli'nin fotoğraflarını gördüğünüzde zihninizde uyananlar neler oldu peki?

Yer, yersizlik, kaybetme, aidiyetsizlik, kopuş, hiçlik temaları şiirimde olan temalardı zaten. Fotoğrafları gördükten sonra aklıma ilk gelen imgeler; ölüm, kıyı, deniz, varlık-yokluk, miraç, çözülme oldu. Büyük bir ümitle doğduğunuz yerden kopup bir yola çıkıyorsunuz, bir kıyıya geliyorsunuz. O kopuş yaşandığında vardığınız kıyı hayatınızın da sınırı olur.

Aidiyetsizlik, yersizlik sizin şiirlerinizde zaten çok var ve acıtıyor ama bu sefer sanki başka bir yerden bakmışsınız gibi geldi bana...

Biraz daha mistik bir yerden baktım sanırım. Sanki dil başka bir yüksekliğe çıktı. Şiirimde varolan aidiyet teması yeryüzü coğrafyasıyla sınırlıymış da bu şiirde daha göksel bir varlık kazanmış gibi. Mültecilik gibi ağır bir dramı ele alırken somut hikâyelerden yola çıkarsanız kendinizi sınırlamış olursunuz. O yokluğun, kaybedişin anlamı önemli. İnsanlığın büyük hikâyesinde hepsi var çünkü.

Öncesinde yazdıklarınız Kader Denizi'ni ve sonrasını etkilemiş olabilir mi? Her kitabınızda dilinizin evrildiğini düşünüyor musunuz?

Dilin kendi macerası var tabii. Özellikle *İbrahim'in Beni Terketmesi* kitabından sonra başka bir yere evrildiğini ben de görüyorum. İlk şiirlerdeki naif, içedönük, ana rahminde konuşuyormuş gibi mırıl mırıl seslenen dil yerine daha kendinden emin, meydan okuyan şiir var. Bilmiyorum, varlık sorusu netlik kazandı belki de. Eskiden daha cıva karanlığında konuşuyordum, şimdi biraz daha aydınlık gibi...

Burada dilinizin kendi alanında daha da derinleştiğini, berraklaştığını söyleyebiliriz o zaman...

Ee büyüyoruz! Nasıl bir mecra ile ilişkide olduğunuzu yaşıyorsunuz ilerledikçe fark ediyorsunuz. Şiirin magma tabakası benim hissettiğimden daha da derinlerdeymiş. Büyük bir çağrısı var dilin. Peşinden gitmek lazım.

Aynı şey Çağdaş Türk şiiri içinde düşünür müsünüz? Türk şiiri dünya edebiyatı, dünya şiirinde nerede duruyor diye sorsam...

Dünya şiiri içinde Türkçe şiirin yeri çok sınırlı. Bu coğrafyadan olan Mevlana, Yunus gibi klasikler sayılmazsa çok az çeviri şiir örneği var. Nazım hikmet dâhil toplam üç beş şair var çevrilen. Bazı özel kanallardan çevrilseler de yankı bulmuyorlar.

Sizin şiirleriniz çevriliyor bildiğim kadarıyla...

Evet, İngilizce, Almanca ve Fransızca kitap olarak basıldı. Başka pek çok dilde de antoloji ve dergilerde

basıldı.

Peki, Türk şiirindeki temel sorun yeterince çevrilmiyor olması mı yoksa kendi içindeki sorun mu?

Bizim gelenekle ilişkimiz doğal ve doğru kurulmamış. Ya aşırı gelenekçi ya da taklit çağdaş oluyoruz. Türk şiiri ne yazık ki büyük oranda batıda üretilmiş şiirin taklidi olarak var oldu. Modern olmanın kıstası Batılı gibi yazmaktı. Ama kırılıyor giderek. Artık şiirde ve diğer disiplinlerde kültürün köklerine giden arayışlar oluyor. Şiirde ben bunu başından itibaren yapmaya çalıştım. Başka bir yerden vardı yazdığım şiirde.

O başka yer neresiydi?

Geldiğim topraklardı. Belki de kaybettiğim dildi. Türk şiir okuruna tanıdık olmayan bir yer anlatılıyordu. Bu anlamda gelenekle bir düzeyde ilişkilendi yazdıklarım. Bir tür kişisel ontoloji ile o toprağın sesini dile aktardım. Bir yer duygusuyla hareket eden ama aynı zamanda da evrensel olan bir şiir kurmak istedim.

Matur'un şiiri bu ülkenin acılarına bu topraklarda olup bitenlere çok benziyor gibi...

Siz "bu ülke" dediğinizde ben bugünü değil de binlerce yıllık hafızayı anlıyorum. Yaşanan acılar, göçler, ölümler hepsi o hafızda kayıtlı. Şair yaşadığı toplumun bilinçdışıyla düşünmeli. Benim geldiğim toplumda da büyük acılar yaşandı. Bu ülkenin tarihinde tehcir var. Ermenilerin yarım kalmış hikâyeleri var. Maraş'ta yaşananlar sonra. Toprağın altında o hikâyeler duruyor. Orada hangi taş baksanız bir kan hikâyesi görürsünüz.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Uçurtması tellere takılan adam için

SİBEL ORAL 10.12.2010

 Uçurtması tellere takılan adam için *Aşkım Bana Resimaltı, Bekle Dedim Gölgeye, Erkek Hikâyeleri, Gaib Romans, Yalnız Olmuyor, Siyah Makamı* ve sonra da uzun bir sessizlik. Ümit Kıvanç'tan bahsediyorum. Aslında gazeteci, belgeselci, köşe yazarı olan, ama aynı zamanda da bir zamanlar romanlar, hikâyeler yazan Ümit Kıvanç'tan... Neredeyse 10 yıldır ne yeni bir şeyler yazıyor ne de kitaplarını bulabiliyorduk Kıvanç'ın. Neyse ki İletişim Yayınları kitapları yeniden yayımladı. Bazı özel okurları için heyecan, yeni okurları için ise keşif... Ve tabii özellikle *Gaib Romans*'ın "resmî tarih nasıl yaratılır" kitabı olarak eşine rastlanmamış bir dile sahip olduğunun altını çizmekte fayda var. Bu arada da Ahmet Kaya'nın ölümünün 10. yılı dolayısıyla *Uçurtmam Tellere Takıldı* adıyla bir de belgesel yaptı Kıvanç. Biz de tüm bahaneleri biraraya toplayarak Ümit Kıvanç'la biraraya geldik. Hem kitapları hem de Ahmet Kaya belgeselini konuştuk. Şimdiden hatırlatalım; 11 aralıkta Lütfi Kırdar'da Ahmet Kaya için özel bir anma günü düzenlenecek ve belgeselde bu kapsamda gösterilecek.

Uçurtmam Tellere Takıldı belgeselinde kimseyi konuşturmamışsınız, sadece Ahmet Kaya konuşuyor..

Belgesel sinemanın sinema tarafının daha çok ağırlık kazanması gerektiğini düşünüyorum. İnsanları aramızda olmayan bir kişiyle ilgili olarak konuşturmak da Türkiye'de çok riskli. Herkes hamaset yapıyor.

Görüntülerin birinde Ahmet Kaya "Biz ulusal kültürden, kültürel kimlikten söz ettik, onlar bunu nüfus cüzdanı olarak algıladılar, bu kadar acayıpler işte" diyor... Siz ne düşünüyorsunuz bu konuyla ilgili?

Genel olarak Kürt meselesinde onun tavrı daha doğru dürüst ele alınması gereken bir konu aslında. Adam her konserde bu ülkeyi böldürtmeyeceğiz diye konuşma yapıyor. Daha sonra yurtdışına gidiyor, oradaki

konserlerinde de Öcalan'ın fotoğrafı altında, PKK sloganları atılırken aynı şeyi söylüyor ve orada da alkışlıyorlar. Bir kısım şeyleri filme koyamadık, yasaklayabilirler diye. Ama bu eksiklik sayılmaz, çünkü işin o tarafından herkes yeterince bahsetti; bu tarafından bahsedilmedi.

“Dağda ölen gerillaya da askere de yazık... Ülkemizi böldürtmeyeceğiz” diyor ama sonra da resmen linç ediliyor. Burada ciddi bir sorun var mı sizce?

Biz eğer makul bir toplum olsaydık Ahmet Kaya'ya “Ya kardeşim hem böldürtmeyeceğiz diyorsun hem de bölücülerin olduğu konsere çıkıyorsun; ne iş” diye sorulurdu. Buna cevap verme imkânını verebilseydik onun vereceği cevap bölücü değil birleştirici bir cevap olacaktı büyük ihtimalle.

Peki, o dönemi düşünürsek MGD gecesinde olanlara ne demeli?

O gece orada bir tek olay yok, iki olay var. Biri şuursuzluk, öteki de şerefsizlik. Ahmet Kaya bu lafları etti diye birileri de sözüm ona galeyana geldi 10. Yıl Marşı söyledi, verdik cevabını deyip arkalarını dönüp eğlenmeye devam edeceklerdi. Ama başka birileri orada fiili bir saldırı başlattı, “oğlum sen bittin” mesajı verdi.

Sonrasında “şerefsiz” diye manşetler atıldı...

Bu tip durumlarda her zaman olduğu gibi *Hürriyet* gazetesi devreye giriyor, zaten o bir işarettir. Öyle bir işaret *Hürriyet*'ten geliyorsa biliyoruz ki o işaret devletin mâlûm yerlerinden geliyordur.

Ahmet Kaya gitmeseydi ne olurdu peki sizce?

Onun için de bir Ogün Samast bulunurdu.

Şimdi resmi Kürtçe TV kanalı var, Kürtçe tiyatro yapılıyor, şarkılar söyleniyor... O gece çatal bıçak atanlar, marşlar söyleyenler ne oldu?

Serdar Ortaç birkaç kere pişmanım dedi gazetecilere. İnsan hata yapabilir ama pişman olan insan geride kalanlardan medyatik olmayan bir şekilde sessizce özür diler. Birine çatal atmak, linç etmeye kalkışmak serbest mi bu ülkede?

Şerefsiz diye manşet atmak da serbest olmasa gerek...

Mahkeme haberlerinde de “bölücü yavşak” denildi. Devlet kararıyla oluyor işte böyle şeyler. Fatih Altaylı o zaman “Parayı veren Ahmet'i alır” diye yazmıştı. Ne demek bu, sen kimsin? Mesnetsiz atıyorsun, ama zaten ortam hazırlanmış.

Siyasî yaygara koparabilirdi, ama hiç ses çıkmadı

Biraz da kitaplarınızdan konuşalım... Ömer Türkeş'in geçen yıllarda Yazdığım Romanlar Bana Yetti başlıklı yazısında sizin adınız “Yazmayan ve yazmaması büyük kayıp olanlar” listesinde geçiyordu...

Öyle mi? Ben hâlbuki yazsa da yazmasa da fark etmez diye düşünürler sanırdım... Benim edebiyat ve edebiyat dışı dokuz kitabım var. 10 yıldır herhangi bir kitabıma raflarda rastlamak imkânsız. Benim yazacağım hangi şey çok satan olabilir ki? Öyle bir ihtimal yok. İnsanın biraz şevki kırılıyor. Bir de, ben esas olarak sinemaya yöneldim, kendimi daha etkili ifade edebiliyorum gibi geldi bana.

Yeni hiçbir şey yazmıyor musunuz?

Bir roman taslağı vardı, ara sıra yazıyordum. Geçenlerde estiler, o taslak üzerinde yazmaya başladım sonra da bir arkadaşıma okuttum, o da bana “deli misin bu şahane” dedi şimdi bir heves geldi.

Kurgusal belgelerle yazılmış olan *Gaib Romans*'tan bahsetmek istiyorum. Tuhaf bir kurgusuyla dili var...

O zamanın dilini bugün anlaşılır bir şekle sokup anlaşılır yeni bir dil yarattım. O kitap bir roman olmasının yanı sıra, resmî tarih nasıl yaratılırın kitabı bir yandan da. Oradaki bir sürü şeyin birebir karşılıkları var hayatta. Cumhuriyet tarihine biraz daha meraklıysan çok daha fazla zevk alırsın o kitaptan.

Bu roman hakkında hiçbir şey yazılıp çizilmemesi dikkatimi çekti, sanki anlaşılmamış...

Bir memleketin senelerdir çözemediği ve hâlâ üzerinde kapıştığı temel meseleleri konu edinen, üzerinde bayağı bir siyasî yaygaranın da kopabileceği bir roman. Mesela bir edebiyat eleştirmeni o romanı eline alıp kafa yorsa bize de faydası olur. Üç senede yazdım ve dünya kadar kitap okudum. Onunla ilgili bir şey yazılmamış olması tuhaf hakikaten...

Böyle romanlar neden yazılmıyor sizce? Ülkenin mazisi epey derin, tarihimiz bir sürü darbelerle, cinayetlerle yazılıyor...

Garip bir kısırlık var. İnsanların bu soruyu düşünmesi gerekir. Türkiye'de onca yıl faili meçhul siyasî cinayetler oldu, sokaklarda millet şehri paylaşmış birbirini vurmuş, 12 Eylül olmuş, Özal dönemi yaşanmış, Kürt savaşı çıkmış, 40 bin kişi ölmüş... Haydi bunları da bir kenara bırakalım İstanbul gibi bir şehirden ne hikâyeler, ne romanlar çıkması lâzım. Çok tuhaf. Ne sinemada ne edebiyatta... Bizim çok acayip memleket meselelerimiz var. Bunlar Almanya'da Fransa'da olsaydı ne filmler, romanlar yazılırdı. Ama Türkiye'de yok.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tuvaletin tarihini yazan sinek

Sibel Oral 15.12.2010

 Tuvaletin tarihini yazan sinek Bir sineğin gözünden dünyaya dair hikâyeler okumak sizi ne kadar şaşırtabilir? Sanırım yanıt veremiyor ve anlam vermeye çalışıyorsunuz. Peki, mesela tuvaletin tarihi ilginizi ne kadar çeker? Belki bu biraz da komik gelmiş olabilir. Şimdi bir roman düşünün; tuvalet tarihinden sineklere, sineklerden kedilere kadar birçok canlı-cansız 48 parça ve bu 48 parçanın doğal birleşmesiyle "doğal" olarak ortaya çıkan *Doğal Roman*... Biliyorum anlaşılması biraz güç. O zaman en baştan alalım. Az önce bahsettiğim *Doğal Roman*'ın yazarı bir Bulgar, adı da Georgi Gospodinov. Georgi Gospodinov, hakkında çok bir şey bilmediğimiz bir yazar. Tek bildiğimiz Bulgar olduğu, *Doğal Roman* adlı post-modern bir yapıtı olduğu ve bu romanının birçok dile çevrildiği ve *New Yorker*, *Guardian* gibi yayınların eleştirmenlerince övgülerle karşılandığı... Tüm bunlar bir yana aslında tüm bildiklerimizi ve bilmemiz gerekenleri *Doğal Roman* özetliyor. *Doğal Roman* Türkiye'de bu yıl yayımlandı, yazarı Gospodinov ise İstanbul Tanpınar Festivali'nin konuğu olarak Türk okurlarıyla buluştu. Biz de fırsat bu fırsat deyip Gospodinov'la biraraya geldik...

***

Türkiye'de dâhil birçok ülkede *Doğal Roman* eleştirmenler tarafından beğeni ile karşılandı. Özellikle anadili İngilizce olmayan Bulgaristan gibi bir ülkeden çıkarak bunu başarmak zor olsa gerek, ne dersiniz?

Belki de beğenilmesinin en önemli sebeplerinden biri gerçekten doğal olması ve özel bir hikâye anlatıyor.

Benim için de sürpriz olan birçok gazetede yazı çıkmasıydı –*The New Yorker*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* ve daha birçok ülkede. İlginç olan, her ülkede kitabın kabul biçiminin diğerlerine göre farklılık göstermesiydi. Örneğin *Guardian*, *The New Yorker* gibi İngilizce konuşulan medya kuruluşlarında beğenilen şey, romanın hikâyesinin insanın gırtlığına yapışması, Fransızca çıkan yazılarda ise beğenilen şey, romanın çok fazla türlerle oynayışı ya da romanın bir sineğin gözüyle anlatılması.

Ülkelere göre yorumlar da farklılık gösteriyor değil mi?

Evet, Fransızlara göre roman Flaubert, Proust gibi Fransız yazarlara, İngiliz eleştirmenlere göre ise kitap İngiliz yazarların geleneğine yakın, herkes bir yerlere çekiyordu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ayrıntılar 'Sen'de saklı

Sibel Oral 04.01.2011

Ayrıntılar 'Sen'de saklı Tam 41 yıl önce *Benimle Oynar mısın* diye sormuş, kabul edenlere *Oyuna Devam* demişti. *Gece Yalanları*'ndan yedi yıl aradan sonra yayınladığı *Sen* albümünde ise içinde taşıdığı ayrıntılarla birlikte şimdi yeniden denize çağırıyor bizi. Yıkılan duvarlar, değişen coğrafyalara bakarken üstümüze bir kova yakamoz döküyor ve bakıyoruz ki âşıklı bir öyküde yine başroldeyiz. Anlaşılan yaşayıp öğreneceğiz her şey birbirinin içinde olsa da ve Ortaçgil gibi taşıyacağız ayrıntıları içimizde... Bu okuduklarınız aslında benim değil **Bülent Ortaçgil**'in *Sen* denizinden bu satırlara dökülenler. Ortaçgil bu albümünde 14 kişilik bir yaylı gurubuyla çalışmış. *Niçin* parçası ise tam 41 yaşında.

***

» Albümde yer alan *Niçin* gibi unuttuğunuz şarkılar var mı?

Unuttuğum ya da artık bir şey ifade etmeyen şarkılar vardır. Mesela bir şarkı var ki sözleri aslında bana ait değil, şairlerin tekstlerinden yazmışım.

» Şarkı sözleriniz bir bakıma şiir gibi zaten. Şiirle ya da diğer edebî türlerle aranız?

Edebiyatla aramın çok iyi olduğunu itiraf edeyim. Çok ciddi bir kitap okuruydum. Dünyadaki bütün varoluş edebiyatını bilirim. Bütün Dostoyevski külliyatını okumaktan başka işim yoktu, sana öyle söyleyeyim. Birçok insan bana tüm bu sözleri nasıl yazdığımı sorar durur; Formülü var mı diye... Formülü bu kadar çok okumaktır aslında.

» Peki, 1974 yılından bugüne uzansak ve 41 yıla şöyle bir göz ucuyla baksak nasıl bir Ortaçgil görürsünüz?

Bu 41 yıl içinde *Benimle Oynar mısın*'dan sonraki 10 yıl müzisyen olup olmamaya karar vermemiştim. 86'dan bu yana profesyonel müzisyen olarak kendimi görüyorum. Müzikal dilimin, enstrümancılığımın ve şarkı yazma tecniğimin geliştiğini söyleyebilirim. Fakat eski müzikal aşkımla ve coşkumun giderek daha frenlendiğini de itiraf edeyim...

» Bunun sebebi ne olabilir?

Çünkü gittikçe daha çok şey biliyor ve öğrenmiş oluyorsunuz. Mesela *Benimle Oynar mısın*'ın öz ve kısa cümleleriyle anlattığım yoğunluğu anlatmak için bir araba laf ediyorum şimdi. Hayat artık daha karmaşık gibi görünüyor. Çok fazla müzik dinleyip haberdar olduğumuz için biraz da kısıtlanmış oluyoruz bunca yıl sonra.

» **Ama şöyle de bir şey var; yıllar boyunca müzik trendleri değişti, teknoloji değişti.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu zil hiç çalmayacak mı

Sibel Oral 06.01.2011

 Bu zil hiç çalmayacak mı Yıllardır süren bir savaşın ortasında, hep siyasî olarak baktığımız ve artık çok yorulduğumuz ülkede, gözlerimizi Doğu'ya çevirdiğimizde bazen tüm bu olanlara kaçımız sadece ama sadece insanî olarak bakıyoruz? Filiz Aygündüz'ün geçtiğimiz haftalarda yayımlanan *Kaç Zil Kaldı Örtmenim*'le bir kez daha düşünme şansımız var. Roman, ilk bakışta İstanbul'dan Silvan'a kendi isteğiyle öğretmenlik yapmaya giden kahramanımızın, yani aslında Filiz Aygündüz'ün Kürt halkıyla ve Kürtçeyle tanışma hikâyesi olsa da meselemiz tamamen tarihimizi delen bu soruna insanî olarak bakmak. İtiraf etmeliyim; yıllardır yazılarını ve röportajlarını okuduğumuz, *Milliyet Sanat* dergisinin Yayın Yönetmeni Filiz Aygündüz'le karşı karşıya oturduğumda bir gazetecinin başka bir gazeteciyle röportaj yapma heyecanını iliklerime kadar hissettim. Hep onun edebiyat söyleşilerini okuyordum, fakat şimdi soruları ben soracaktım. Ama en önemli soruyu şimdi siz okurlara soruyorum: Tüm bu olan bitene sadece 'insanî' olarak bakmamıza kaç zil kaldı acaba?

» **İlk romanla, ilk haftada ikinci baskı yapıyor kitap. Ne hissediyorsunuz?**

Bu kadar zamanda böyle bir şey beklemiyordum, çünkü ben işin içinde olduğum için kitapların kaderlerini bilirim az çok. O hikâye yaklaşık 14 senedir bende duran bir hikâyeydi. Son bir iki yıl öncesine kadar basabileceğim aklımın ucundan bile geçmiyordu.

» **Neden?**

Çünkü kitabın tamamı anadil üzerine. Bazen televizyonda da duyuyorum, diyor ki; ben bundan beş sene öyle böyle bir program yapamazdım. Ee Ahmet Kaya örneği var. Öyle bir Türkiye'de benim kalkıp da anadil üzerine, onların nasıl aşağılandıkları üzerine yazılmış bir kitabı ortaya koymak kolay gelmiyordu. Hep bir umut vardı ama zayıf bir ihtimaldi.

» **Ben çok merak ediyorum, siz yıllardır gazetecilik yapıyorsunuz, şimdiye dek hep siz kitaplar hakkında yazılar yazdınız, edebiyat söyleşileri yaptınız, soruları hep siz sorardınız ama şimdi herkes sizi yazıyor, sorular size soruluyor...**

Aslına bakarsan başlangıçta çok zor geldi. Soru soran tarafken, soru sorulan taraf oldum.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Herkese değil, meraklısına

Sibel Oral 23.01.2011

 Herkese değil, meraklısına Hakan Bıçakcı'yı ilk kez 2002 yılında yayımladığı *Romantik Korku* kitabıyla tanıdık. Sonrasında *Rüya Günlüğü*, *Boş Zaman*, *Bir Yaz Gecesi Kâbusu*, *Apartman Boşluğu* geldi. Geçtiğimiz aylarda İletişim Yayınları etiketiyle yayımlanan *Karanlık Oda* ise 2010 yılının en iyi 50 kitabı seçkilerinde yer aldı. *Karanlık Oda*, tedirgin edici bir roman. Hakan Bıçakcı'nın tarzının en güzel yanı bu kadar tedirgin edici, gerilimli ruh halini yazarken bir yandan da gerçeklikten kaçmaması. Yani herşey gerçek, durum tamamen insanî ve cesaretimiz varsa bizi kendi korkularımızla sert bir şekilde yüzleştirecek cinsten... Bıçakcı'nın hayal gücü bizim sanrılarımızın gerçekliği bir bakıma. Bu yüzden de herkese değil; meraklısına...

Faulkner yazarın tekniğinden öte hayal gücünün esiri olması gerektiğini söylemişti. Ben senin öncelikle hayal gücünün esiri olduğunu düşündüm okurken... Ne dersin, nasıl bir ruh haliyle yazdın romanı?

Önce hayal gücü geliyor tabii. Olay örgüsü, atmosfer, karakterler şekilleniyor yavaş yavaş. Sonra da tüm bu hayal edilenleri birarada tutacak, aralarında bağlantılar kuracak, onları belli bir izlekle sunacak teknik meselesi geliyor. Ama teknik de en az hayal gücü kadar önemli bence. Çünkü bir şeyin nasıl anlatıldığı, en az ne anlatıldığı kadar önemli. İyi bir teknikle aktarılmayan hayal gücünü eksiklik olarak düşünüyorum. Romanda kasvetli ve karamsar bir hava var. Ancak ben böyle bir ruh haliyle yazmadım. Kitaptaki salaş havayı ve dağınıklık hissini hakkıyla yaratabilmek için derli toplu, inadına düzenli bir çalışma süreci gerekiyordu.

Peki, isimsiz kahramanının da esiri olmuş ve belki yazar kontrolünü kaybedip kahramanının peşinden sayfa sayfa gitmişsin desem? Yazım sürecinde kahramanıyla ilişkin nasıldı?

Kahramanla arama belli bir mesafe koymaya, ona uzaktan bakmaya gayret ettim hep.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Leyla İpekçi: 'Herkesle kelime kardeşiyim'

Sibel Oral 30.01.2011

 Leyla İpekçi: 'Herkesle kelime kardeşiyim' Leyla İpekçi son romanı Ateş ve Bahçe'de bizi kaybettiği sevgilisinin peşinden iz süren bir kadının yolculuğuna davet ediyor. Roman bir yolculuğun hikâyesini ele alıyor ama onu özel kılan şey, şüphesiz İpekçi'nin şiirin en derin kuyusundan çıkıp gelmiş dili. Üstelik romanın bir olay kurgusu olmaması ve İpekçi'nin de deyişyle "hâl romanı" olması da Ateş ve Bahçe'yle çıktığımız bu yolculuğu daha da özel kılıyor. Bu yolculuğa gerçekten çıkan İpekçi, Doğu'dan Batı'ya üzünçlü ve zaman zaman da şaşırtıcı hikâyelere tanıklık etmiş. Rivayetler, efsaneler, yatırlar ve bin bir çeşit insan hikâyesi Ateş ve Bahçe'de kendine yer bulmuş.

***

» Romanın yazım süreci beş yıla yayılmış. Romandaki gibi bir nevi yolculuktan sanırım yazma serüveniniz...

Ateş ve Bahçe'yi de, bir önceki romanım Başkası Olduğun Yer'i de dört buçuk yıla yayılan birer dönemde yazdım. Aynı şekilde ilk romanım Maya'nın da yazılışı birkaç yıla, birkaç döneme yayılmıştı. Dilin farklı ifade biçimlerini içtirmeye çalışıyorum önce. O romana, anlatıcının iç dünyasına ait, sadece onda olması gereken biricik sesi bulmaya çalışıyorum. Geceler, mevsimler geçebiliyor böyle. Bu bir yolculuk başlı başına. Romanda

yitirdiği sevgilisinin peşinden iz süren kadının yolculuğunu da ben defalarca yaptım. Issız su yollarından geçtim, terk edilmiş mezarlara gittim ben de. Güneydoğu'da kalmak veya gitmek isteyen çocuklarla birlikte dolaşım. Memleketin doğusuna, Ortadoğu'ya, Avrupa'ya... Yani çeşitli Doğulara ve Batılara gitmek, kendi kişisel tanıklıklarımı –bazen bire bir, bazen tamamen kurgulayarak- yansıtmak bu yaşanmışlıklar sayesinde oldu büyük ölçüde. Ama sadece Midyat'ta tanıştığım bir oğlanın masum ve gururlu yüzü de uzun bir yolculuktu. Venedik'te kucaklaştığım rahibenin duru ve adanmış yüzü de..

» **Romanda bir olay etrafında zincirleme kurgu yapmaktan çok, bir bütünlük içindeki “hâlleri” yazmışsınız... Bu bilinçli bir tercih miydi?**

Bu romanı yazarken, bir yandan bu toprakların belleğinde birikmiş ve henüz şahitliğini “yüksek sesle” yapmamış acıların paylaşılmaya başlandığı, kişisel tanıklıkların gündeme geldiği bir dönemdi. Siyasetin sert, talepkâr ve kutuplaştırıcı sesine bulaşmadan, bizi buluşturan dillerin, belki anadilin sesini duymaya çalıştım. O yüzden romandaki çok parçalı yapıyı bir bütünlük içinde kurma yolculuğum romanın katmanlı içeriğiyle de örtüştü: Anı, deneme, şiir, efsane, günlük, senaryo, röportaj, dua, rüya, hayal gibi dilin farklı ifade biçimlerini belli bir ses bütünlüğü içinde, bu romanın dilinde işitmeye çalıştım.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Biz Almanlar çok okuruz'

Sibel Oral 01.02.2011

 'Biz Almanlar çok okuruz' Geçtiğimiz haftalarda Goethe Institut İstanbul ve Literarisches Kolloquium Berlin işbirliğiyle İstanbul, 'Buluşmalar. Alman Edebiyatı Yayınevi Metropolü İstanbul'da' adlı bir etkinliğe ev sahipliği yaptı. Uluslararası alanda tanınmış beş Alman yazarın okumalar yaptığı bu etkinliğe katılan yazarlardan biri de Julia Schoch idi. Schoch Alman ve Fransız edebiyatı üzerine çalışmalar yapmış, kitapları ve çevirileriyle de pek çok ödülün sahibi olmuş, kitap fuarlarındaki okuma etkinliklerinin aranan ismi. Schoch'un hiçbir kitabı Türkçeye çevrilmemiş olsa da biz onu çok merak ettik. Laf lafı açtı ve mevzu Almanya'da ne kadar kitap basıldığına geldi; ortalama 90 bin. Üstelik yılda iki kere 90 bin basılıyor, çünkü okunuyor...

» **İlk kitapla bu kadar genç bir yazarın bu kadar çok ilgi görmesi, ödül alması bizim ülkemizde az rastlanır bir şeydir. Almanya'da durum farklı sanırım...**

Almanya'da genç yazarlar için çok ödüller, teşvikler var. Bir esas ödül oluyor, onu daha yaşlıca, daha tecrübeli olan yazarlar alıyor. Onun yanı sıra genç yazarlar için de teşvik ödülleri oluyor. Ben bütün dünyada Almanya kadar buna önem veren bir ülke tanımıyorum.

» **Sizin romanlarınızda ülkenin tarihinin büyük bir önemi var sanırım, bu konuda hassas olduğunuzu duyudum...**

Benim için tarih çok önemli, çünkü ben Doğu Almanya'da büyüdüm, onun için de 1989 benim için önemli bir tarih.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Cıvayla mühürlenmiş bir aşk

Sibel Oral 06.02.2011

 Cıvayla mühürlenmiş bir aşk Şimdi hep beraber devrim sonrası Fransa'sına gidiyoruz. Baudelaire olmazsa olmazlar arasındayken bohem adamlar ve cilveli kadınlar da yok değil. Bizi ta oralara götüren ise Türkçede ilk kitabı April Yayınları tarafından *Cıva Sanrıları* adıyla basılan Dominic Smith. Fotoğraf sanatının mucitlerinden birisi olarak 19. yüzyıl Fransa'sında yaşayan romanın başkahramanı ise cıva buharıyla resim çekmeyi bulmuş Louis Daguerre'in ta kendisi. Böyle teknik terim ve anlatımlar canımı sıkırsa da *Cıva Sanrıları* pek öyle bir roman değil. Peki, nasıl bir roman? İşte yazarı Dominic Smith'ten *Cıva Sanrıları*...

» **İlk olarak Louis Daguerre'i neden romanınız kahramanı olarak seçtiğinizi sormak istiyorum...**

Lisans öğrenimi sırasında, bir fotoğrafçılık dersi almıştım ve her türlü fotografik metodu ve bu mesleğin tarihini öğrenmiştim. Sonrasında da, Louis Daguerre'in cıva zehirlenmesine maruz kaldığına dair uzun zamandır var olan şüpheyi keşfettim. Cıva, "daguerreotype" sürecinde kullandığı sabitleme elementiydi ve en azından bir on yıl boyunca buna maruz kalmıştı. Sanat formuna olanak sağlayan asıl maddenin, bu sanat formunun kurucusu olan adamı deliliğe itmesi düşüncesiyle çok şaşırmıştım. Onun hayatı beni cezp etmişti ve hakkında yazılan mevcut sadece bir tane eser vardı. Böylece, onun hayatını kullanarak bir roman oluşturmaya karar verdim.

» ***Cıva Sanrıları*'nı tarihî bir roman olarak adlandırabilirsek, romanın gelişimi hakkında sizin yaptığınız araştırmalar ne yöndeydi? Sahi, kaç kitap okudunuz?**

19.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Yazar çok ama çeviren yok

Sibel Oral 17.03.2011

 Yazar çok ama çeviren yok Geçtiğimiz aylarda Goethe-Institut Istanbul ve Literarisches Kolloquium Berlin işbirliğiyle İstanbul'a gelen Thomas Lehr, yalnızca, Nabokov'un Kedisi adlı kitabıyla yıllar yıllar önce Türk okurunun karşısına çıkmıştı. Lehr, bizim ondan haber alamadığımız süre içinde övgülerle karşılanan kitaplar yazdı, 2011 yılı Berlin Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü ve ödülü almadan önce de İstanbul'da Goethe-Institut'ün konuğu oldu. Ödülü Lehr'e layık gören jüri gerekçesini "Doğabilimleri ve edebiyatı kendine özgü bir üslup ile bağlamayı başarabilmesi" ifadesiyle açıkladı. Biz ödülü almadan önce Thomas Lehr'le İstanbul'da biraraya geldik ve ilginç hikâyesini dinledik. Tabii, şimdi aranızda Thomas Lehr'ü merak eden ve kitaplarını okumak isteyenler olacaktır. Yazarın Nabokov'un Kedisi adlı romanı 2004 yılında Esen Tezel çevirisiyle Gendaş Yayınları tarafından yayımlanmıştı. Son romanı Fata Morgana'nın bir kısmını okuma şansım oldu, tabii tadı damağımda kaldı. Lehr, hem tarzı hem kalemine düşen meseleleri doğrultusunda ilginç bir yazar kanaatimce;

oldukça da hoş sohbet. Umarız bir gün Türkçede okuma şansına erişebiliriz ve umarız o da daha çok Türk yazarı Almandada okuyabilir...

Çok ilginç bir kariyeriniz var; Biokimya ve fen bilimleri okumuş, kütüphane yöneticiliği ve programcılık yapmışsınız. Bu denli farklı bir kariyeri nasıl planladınız merak ediyorum ve tabii tüm bunların arasında nasıl yazar olduğunuzu da?

Ben her zaman yazar olmayı istiyordum, fakat bilim beni hep çekiyordu, yani yazarsam bilim üzerine yazmak istiyordum. Bunun için biyokimya okudum, fakat sonra, yirmili yaşların ortasında, aslında daha sanatsal yazılar yazmak istediğimi fark ettim. Fakat bu sefer de bir şekilde hayatımı finanse etmek zorundaydım, bilimsel bir kütüphanede sistemci olarak çalıştım, onun dışında da yazmaya başladım.

Sanırım ilk kitabınızın tuhaf bir yayımlanma macerası var... Önce ikinci yazdığınız roman yayımlanmış değil mi?

Evet, ilk romanım çok uzundu ve çok zor bir romandı. O kitabı yayımlayacak kimse bulamadım, yayıncı bulamadım, çünkü gerçekten uzundu. Pes etmeyip ikinci romanımı yazdım, tabii bu daha kısaydı. Yazdığım ikinci roman da yazarlar, yayınevleri ve edebiyat üzerineydi. Onları irdeleyen, eleştiren bir roman. O roman çok beğenildi, hemen bir yayıncı buldum yayımlatmak için. Onu yayımlandıktan sonra, ancak birinciyi, yani *Zweiwasser oder die Bibliothek der Gnade*'yi yayımlama fırsatım oldu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Düşündürmeden güldürecek

Sibel Oral 05.04.2011

Düşündürmeden güldürecek Fatih Akın'ın Yaşamın Kıyısında filminin Yeter'i ve 72. Koğuş'un Kuru Nedime'si o; Nursel Köse. Yaşamın Kıyısında filmindeki rolüyle aynı yıl üç festivalden En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü'nü alan Köse aslında çok uzun zamandır Almanya'da yaşıyor ve tiyatro, sinema çalışmalarını orada sürdürüyor. Hikâyesi ilginç. Mimarlık yaparken bir anda Almanya'da tiyatro yaparken buluyor kendini, bunu kendini istiyor çünkü... Hikâyenin devamını Nursel Köse'den dinleyelim...

» Siz Malatya'dan Almanya'ya üniversite okumak için gittiniz, mimarlık okudunuz ve oyuncu oldunuz. Nasıl başladı bu serüven?

Köln'de bulunduğum öğrencilik yıllarında; tiyatro grupları, dans, halk dansları topluluğu gibi şeyler oluşturarak girdim sahneye. Daha sonra çeşitli Alman tiyatrolarında çalışmaya başladım. Sosyal konumda zorlanan yabancı çocuklarla forum, çocuk ve gençlik tiyatroları yaptım. 92 yılında Almanya'da ilk yabancı kadınlar kabaresi Yer Kozmetikçileri'ni kurdum, yazdım, oynadım ve yönettim. Bir karar vermem gerekiyordu ve 95 yılında mimarlığı bıraktım. Arada sinema ve televizyon filmleri vardı fakat sinemayla pek barışık değildim ve bana o kadar da heyecan vermiyordu sinema. Ama biraz geç de olsa, sinemayla barıştığımı söyleyebilirim. Almanya gibi bir ülkede, azınlık olarak yaşamaya başlayınca ya da yaşadığınızı hissedince, tiyatronun, dil bilmediğinden ötürü susturulmuş bir kitlenin mesajlarını dillendirmek gibi, görsel mesajları çok daha rahat ilettiğini gördüm.

» Türklerden bahsediyorsunuz değil mi?

Evet. Türkler ve diğer yabancılar. Fakat, Türkler oradaki en büyük azınlık grubu. Ama yabancı kadınlar hep aynı konumda. Tabii bir İtalyan kadını bizden daha rahat. En azından Hristiyan oldukları için, Almanlarla kaynaşmasalar bile, kilisede aynı ayini yapabiliyorlar. Türklerle böyle bir durum söz konusu değil. Bu anlamda toplumdan dışlanmışlık ve gettolarda yaşam hâlâ sürüyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: [taraf.com.tr](#), [web.archive.org](#) (arşiv bağlantısı)

Darbe trajik bir kazaydı

Sibel Oral 08.05.2011

 Darbe trajik bir kazaydı Geçtiğimiz hafta başlayan, Can Yayınları ve İstanbul Bilgi Üniversitesi işbirliğiyle gerçekleştirilen 'Latin Amerika'nın Kesik Damarları/Latin Amerika Edebiyatı Seminerleri'nin konusu Latin Amerika Edebiyatı'nın dünyaca ünlü isimlerinden, Şilili yazar Luis Sepulveda'ydı. Gençliğinde içinde yer aldığı politik hareketler yüzünden sürgün ve işkenceye maruz kalan Luis Sepulveda, 25 yaşında ülkesini terk etmek durumunda kaldı. Türkçede, 14 dilde yayımlanarak uluslararası düzeyde büyük ilgi uyandıran Aşk Romanları Okuyan İhtiyar, Dünyanın Sonundaki Dünya, Duygusal Bir Katilin Günlüğü gibi kitapları bulunan yazar, Gabriela Mistral Şiir Ödülü, Romulo Gallegos Hikaye Ödülü ve France Culture gibi birçok ödülün de sahibi. Hazır İstanbul'a gelmişken Luis Sepulveda'yla biraraya gelmememiz kaçınılmazdı, tabii politik geçmişini de sormadan edemedik.

Sadece edebiyat alanında eserler vermemiş olmanıza ve tiyatro eğitiminize rağmen birçok kez adınızın önüne sıfat olarak 'romancı' ekleniyor. Siz kendinizi hangisi olarak görüyorsunuz?

Romancı olarak anılmayı tercih ediyorum, çünkü roman yazmak daha çok hoşuma gidiyor, insana daha geniş bir özgürlük alanı tanıyor. Tiyatro oyunları gibi diğer alanlarda belli bir zamanla kısıtlısınız, oysa romanda çok geniş bir zamansal özgürlük alanınız var ve bunu istediğiniz gibi değerlendiriyorsunuz.

Avrupa Edebiyatı'nın üzerinde, özellikle 20. ve 21. yüzyılda Latin Amerika Edebiyatı'nın büyük bir etkisi olduğu hissediliyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Edebiyat aslında seyahat etmek gibidir. Dünyanın çok çeşitli, çok değişik bölgelerindeki edebiyatlar adeta seyahat eder gibi birbirlerini etkileyebiliyorlar. Örneğin 1800'lü yıllarda Fransız Devrimi'nin diğer bölge edebiyatları üzerinde önemli bir etkisi olurken, 70'li yıllarda da Latin Amerika Edebiyatı tam tersi biçimde Fransa Edebiyatı'nı etkilemişti. Edebiyatlar arasında, bu tür gidiş-gelişler, seyahatler her zaman mümkün olabiliyor.

Gijon'da oluşturduğunuz 'Salon del Libro Iberoamericano de Gijon'dan biraz bahseder misiniz? Sizce bu neye hizmet ediyor ve aklınıza nereden geldi?

Her yıl mayıs ayında yapılan bir edebiyat festivali bu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: [taraf.com.tr](#), [web.archive.org](#) (arşiv bağlantısı)

Edebiyat dünyayı değiştirebilir ama...

Sibel Oral 15.05.2011

 Edebiyat dünyayı değiştirebilir ama... Geçtiğimiz günlerde 57. Sait Faik Hikâye Armağanı'yla birlikte Yaşar Kemal'den de "dl aldın ama edebiyat deha işi değil çalışma işidir, çok alış" ğdn alan Ahmet Bke, dl töreninde ilginç bir hikâye anlattı. Bu onun ve onun devrimci abilerinin hikyesiydi... Ortaokul yıllarına kadar Sait Faik'i diğer mahallelerin birinde yaşayan devrimci abilerden biri sanan Bke, yıllar sonra Sait Faik dl'nü alırken, "Bu dl o eski ve güzel abi ve ablalar için alıyorum" dedi... şimdilerde o abi ve ablalar Ahmet Bke'nin hikyelerinde hınzırca gülümserken, biz de Ahmet Bke'yle biraraya gelerek, abileri, ablaları, öyküleri, romanları, yazmaları ve yazamamaları konuştuk...

Hayata tahammül etmek için yazdığını biliyoruz. Tahammül eşiğini zorlayan şeyler nedir?

alışmak zorunda olmak. Bence alışma eylemi insan haklarına aykırı bir durum. Bir kere, karnımızı doyumak için yaptığımız işleri düşünsene... Onları yapmasak ve kimse yapmasa dünyada hiçbir şey değişmeyecek. Daha iyi ya da daha kötü bir dünya olmayacak. Bu ne berbat bir yabancılaşma. Uzun yıllar, nasıl tahammül edebilirim diye düşündüm. Sonunda buldum.

Neydi o bulduğun?

Durmadan hikâye yazmak. Acayip bir şeymiş. Gündüz külahlı, gece silahlı olmak gibi. O saatten sonra bana hiçbir şey koymadı. Dverim ben bu hayatı dedim.

Ödül töreninde 12 Eylül döneminde Sait Faik'i yukarı mahalleden devrimci bir abi sandığını söyledin. Biraz anlatır mısın?

Ben küçükken mahallede devrimci ablalar, abiler vardı. Gündüzleri kitap okurlardı bize, geceleri de evlerimizin duvarlarına yazı yazarlardı. Hatta biz kolaylık olsun diye sabahtan sokak lambalarını sapanla patlatırdık. Yani biz ocuk etesi olarak biraz gelin güvey olurduk galiba. Bir gün o abilerden birisi, Son Kuşlar, diye bir öykü okudu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Roman beni seti, yazdım

Sibel Oral 29.05.2011

 Roman beni seti, yazdım Savaşları, Kralları ve Filleri Anlat Onlara adlı romanıyla edebiyat dünyasının en önemli dllerinden Goncourt des Lycens'ı kazanan Mathias nard'ı, Can Kitabevi'nin st katında, kitaplar arasında merakla sayfaları karıştırırken görüyor ve elindeki kitabı okuyup okumadığını soruyorum; "Evet, okudum. Hatta diğer kitaplarını da okudum" diyor. Elinde tuttuğu kitap Orhan Pamuk'un İstanbul, Hatıralar ve şehir adlı kitabı. "Nasıl buluyorsunuz" soruma, kitabı göstererek, "Beğeniyorum, ama bence bu kitapta kendinden çok fazla bahsetmiş, kitap kapağında kendi fotoğrafı var" deyip gülüyor.

550 km, 550 sayfa ve tek cümle

Ènard'ın, Türkçedeki ilk romanı geçtiğimiz haftalarda Can Yayınları tarafından yayımlanan, Haliç'e bir köprü yapması için Sultan II. Bayezid tarafından İstanbul'a davet edilen Rönesans'ın büyük sanatçısı Michelangelo'nun İstanbul'da geçirdiği zamanları anlatan romanı Savaşları, Kralları ve Filleri Anlat Onlara...

Ènard'ın böyle bir romanı yazmasının sebebi sanat tarihine olan düşkünlüğü mü diye düşünsek de, bunun hakkında konuşurken romanı yazmayı seçmediğini, romanın onu seçtiğini söylüyor. Bu roman tamam da, aslında bir okur olarak en çok, yazarın Zone adlı 550 sayfalık ve tek cümlelik romanını merak ediyorum. Milano'dan Roma'ya trenle giden bir adamın, noktalama işaretlerinin dayatmalarına kafa tutan tek bir cümlesi, 550 kilometrede 550 sayfalık bir kitaba nasıl sığar? Biz bu sorunun yanıtını, kitap ancak Türkçeye çevirildiği zaman bulacağız, bu yüzden de asıl meselemize dönüyor ve Ènard'a Savaşları, Kralları ve Filleri Anlat Onlara adlı romanını soruyoruz...

Michelangelo'yu İstanbul'a getirme, Osmanlı'nın merkezine taşıma fikri nereden aklınıza geldi?

Aslına bakarsanız bu romanın seçen değil; seçilen yazarıyım. Bu konu yıllarca beni izledi, takip etti ve sonunda onu yazmamı istedi. Sanat tarihi eğitimi almış biri olarak, Michelangelo gibi büyük sanat dehalarının sürekli araştırılması gereken yeni bir konu verdiğini söyleyebilirim. Yaptığım araştırmalar sırasında II. Bayezid'in Michelangelo'yu İstanbul'a davet eden metnine ulaştım. Bu benim için çok şaşırtıcı bir durumdu. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu'nun o dönemde sadece Davut heykeliyle adı anılabilecek bir heykeltıraşın varlığını bilmesi son derece ilginç bir konuydu. O anda çok az insanın bildiği bu özel konunun bir romana dönüşebileceğini düşündüm.

Romanla ilgili hayalinizde ilk ne canlandırdınız?

Davet metnini okurken, o dönemde mimari bir eseri ve iddiası olmayan Michelangelo'nun Sarayburnu'ndan süzülerek limana yanaşan gemisini hayal etmeye başladım.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Notos, yazılarımdan önemli

Sibel Oral 03.09.2011

 Notos, yazılarımdan önemli Notos, geleneksel edebiyat dergiciliğinin dışında kaldı hep. Bunun bilinçli bir tavır, duruş olduğunu düşünüyorum...

Derginin mutlaka diğer yayımlanan dergilerden farklı olması gerekiyordu. Zaten böyle bir dergi çıkarmayacaksak, asla onu yayımlamayı düşünmezdik. Evet, geleneksel tavrılı ve biçimli bir dergi olmamalıydı, çünkü edebiyat dergisi yayımlamak ciddi anlamda zor bir işti. Birçok dergi nitelikli olmasına rağmen geleneksel tavrından ve biçiminden kurtulamadığı için zaman içerisinde kapanmak zorunda kaldı.

Peki, "geleneksel anlayışın dışında olmak" ne demek?

Asık suratlı, sıkıcı ve yaşlı olmamak, tam da bunun aksine genç, aktüel olmak ve nitelikten ödün vermemek. Bir

dergi yayıncısı olarak sürekli aynı şeyi gösterdiğiniz okuyucunun derginize sadık olmasını beklemeye hakkınız yoktur. Onların beklentisine karşılık vermeniz gerekir. Yenilikçi ve aktüel bir şey yapmak istiyorsanız her seferinde güncel tartışmaları da içine alan bir kapak konusu bulmak zorundasınız. Bizim en çok üzerinde durduğumuz nokta da budur.

Ulaşmak istediğiniz okur sayısına ulaşabildiniz mi bu dört yıllık süreçte?

Her ne kadar Türkiye'nin en çok satan edebiyat dergilerinden biri olsak da benim planladığım okuyucu sayısına ulaşamadı. Mutlaka bu durumun oluşmasında bizim yapamadıklarımızın da etkisi vardı. Bu zaman diliminde birçok edebiyat dergisi küçülmeye gitti, dağıtım sorunları yaşadı ya da kapandı, Notos bunların hepsine sağlamca direndi. Son bir yıl içerisinde ise satış sürekli olarak yükseliyor ve son birkaç sayı için ise neredeyse benim hedeflediğim sayıya ulaşıyor. 72 ilde, 900 satış noktasında şu an satılıyor. Bu noktaya gelmesinin en önemli nedeni de en çok özendiğimiz şeyin edebiyat dergisi olması.

Kapanma kaygısı yaşıyor musunuz, sonuçta bunun örneği çok Türkiye'de...

Ben Notos'un uzun soluklu olacağını düşünüyorum. Neticede şu anki sayıları en azından ömrünün çok kısa olmayacağını gösteriyor. Ancak kapansa bile, Notos'un okuyucunun aklında klasik edebiyat dergilerinin yapısını kıran bir edebiyat dergisinin nasıl yapılacağını göstermiş olduğu kalacak. Yayınevlerinin verdiği ilanlar da bu bakımdan karşılıksız kalmıyor, çünkü yayınevleri verdikleri reklamlarla çok ciddi anlamda nitelikli bir edebiyat okuyucusuna ulaşabilmiş oluyorlar. Bir okurumuzun eleştirisini anımsıyorum. "Semih Gümüş için kendi yazıları mı önemli yoksa yayıncılık mı önemli" diye soruyordu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şiir benim aklım, düzyazı iradem

Sibel Oral 04.09.2011

 Şiir benim aklım, düzyazı iradem Roni Margulies'e sormuşlar: "Düzyazılarınızda, denemelerinizde, gazete ve dergi yazılarınızda devrim ve sosyalizm, azim ve iyimserlik, mücadele ve yeni dünya özlemi anlatıyorsunuz. Şiirlerinizdense karamsarlık, hüznün, mutsuzluk yansıyor. Bu çelişki değil mi?" Roni Margulies'in geçen hafta yayımlanan Ya Seyahat! adlı kitabının "bir tür önsöz"ünde yazıyor bunlar. Margulies bu soruya verdiği yanıtları "uydurduğunu" söylese de bize gayet mantıklı geldi yanıtlar... Gelelim kitaba; 13 öyküden oluşan kitapta Koltuk, Paralellikler, Babam Amerika'da, İstanbul'un Yerlileri özellikle okunması gereken öyküler. Sanki o seyahat, biraz yazarın babasından kalma koltuğuna, ilk Londra günlerine, Cornell yıllarına, köyüne çekilen Eli Baba'ya, bir döneme, bir tarihe ve birçok duyguya doğru yapılıyor... Margulies, "bir tür önsöz" diye yazdığı yazıyı "Beni Türk psikiyatristlerine teslim ediniz" cümlesiyle bitiriyor.

Ne kadar ciddidir bilemeyiz ama, bize göre Margulies'in yazın dünyasında her şey yolunda görünüyor. Sorularımızın yanıtlarını alınca bundan emin de olduk üstelik. Margulies'le iradesini, aklını, öfkesini ve yazarlığını konuştuk...

Şiir benim aklım, düzyazı iradem diyorsunuz... Bunu biraz anlatır mısınız?

Şiirlerim hakkında sıkça duyduğum bir yorum, "Kitabı bitirene kadar birkaç kez gözyaşlarımı zor tuttum", "Neredeyse ağlıyordum" filan. Ben bunu her duyduğumda biraz şaşırıyorum. Çünkü şiir yazarken ne hissediyorsam onu yazıyorum ve ben hüznü, marazî, sulu göz bir adam değilim. Öte yandan, geçenlerde bir internet sitesinde gördüm, benden "Tarağ'ın sivri dilli Troçkist yazarı" diye söz ediliyordu. Buna şaşırıyorum. Çünkü gazete yazılarımda genellikle öfkeliendiğim konularda ve hiç öfkemi saklamaya çalışmadan yazıyorum. Benim açımdan bir çelişki yok: Şiirlerimde ölümlülüğe, mutlu aşk olmamasına, insan ilişkilerinin sakatlığına, mutsuzluğa karşı bir öfke; düzyazılarımdaysa eşitsizliğe, adaletsizliğe, sömürüye, savaşa karşı duyduğum öfke kağıda dökülüyor. Bence çelişki yok, ama niye biri hep şiire, diğeri hep düzyazıya yansıyor diye düşünmeden de edemiyorum. Sonunda şöyle bir cevap uydurdum: Troçki'nin önerisi, "Aklın karamsarlığı, iradenin iyimserliği", yani durumun çok kötü olduğunu aklınla kavrayacaksın, ama bu durumu değıştirme iradeni hiç kaybetmeyeceksin. Durumun kötülüğünü şiirimde, değıştirme azmimi düzyazılarımda ifade ediyorum. Niye mi böyle? Allah bilir!

İkisi arasında bir denge-dengesizlik söz konusu olabilir mi?

Bence yok. Çünkü kişisel mutsuzluk da, adaletsizlik ve yoksulluk da kapitalizmden kaynaklanıyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir gün bir kitap okudum ve...

Sibel Oral 18.09.2011

 Bir gün bir kitap okudum ve... Bu sene dördüncüsü gerçekleştirilen Uluslararası İstanbul Şiir Festivali'ne 10'u yurtdışından olmak üzere toplam 24 şair katıldı. Bu isimlerden biri de Amerikalı şair Sidney Wade'di. Biz onun külliyatını çok iyi bilmesek de, o hem bizim şiirimizi hem de İstanbul'u çok iyi biliyor. Ve hatta açıklıkla söyleyebiliriz ki Sidney Wade tam anlamıyla İstanbul'a ve Yahya Kemal Beyatlı şiirine âşık. Bir dönem Melih Cevdet Anday antolojisi hazırlayan ve Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirlerinin İngilizceye çevrilmesinde büyük rolü olan Sidney Wade 1989-90 yılları arasında da İstanbul Üniversitesi'nde görev almış. Hâl böyle olunca onunla şiiri ve İstanbul'u konuşmamız kaçınılmazdı.

Felsefe eğitimini takip eden akademik bir hayatınız olmuş. Öncelikle felsefe eğitiminizin şairliğinize etki edip etmediğini sormak istiyorum...

Yok, hiç olmadı çünkü ben 27 yaşına kadar hiç şiir yazmadım. Yazmaya başladıktan sonra da şiirime kesinlikle etki etmedi.

Peki, sizin için şiirde önemli olan nedir?

Benim için önemli olan ses. Dil merkezli şiir yazıyorum. Şiir yazım sürecinde de o sese beni çeken dürtülere kulak veriyorum. Bir şiirin önceden formunu, biçimini belirlersem planlı bir şekilde, sanırım o çok kötü bir şiir olur. İlk etapta içinde bir hayat olmayacak o şiirin...

Yani dizeler nereye götürürse oraya gidiyorsunuz...

Şiir yazmayı dürtülerin macerası gibi düşünün. Nereye gideceğimi bilmemem gerekiyor. Evet, günlerce kaybolurum ama zaten ancak o zaman iyi şiir yazabilirim...

27 yaşına kadar şiir yazmadığınızı söylediniz, ne oldu da sonra şiir yazmaya başladınız ve buralara kadar geldiniz?

Hayatımı değiştiren bir kitap oldu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yenildik ama biz haklıydık

Sibel Oral 05.10.2011

 Yenildik ama biz haklıydık "Belleğini yitiren toplumlar aynı ilkelik ve kan gölünde boğulmaya mahkûmdurlar" diyor Heyula. O Yiğit Bener'in son romanının kahramanı. 12 Eylül'de sürgüne gitmek zorunda kalmış ve yıllar sonra geri dönüşünü, ölümle ve değişen toplum yapısıyla yüzleşmesini ve belki de tutunamayışını anlatan Heyulanın Dönüşü, yenilmiş ama yine de teslim olmamışların öyküsü. Sıradışı dili ve kurgusuyla özel bir roman olan Heyula'nın Dönüşü 'nü ve daha fazlasını kendisi de biraz "heyula" olan Yiğit Bener'le konuştuk...

12 Eylül'de ülkesini terk eden ve yıllar sonra dönen bu roman kahramanını, neden heyula olarak adlandırdınız?

Ölüp dirilmek bir eğretileme elbette. "Öbür dünya", hapisane ya da tımarhane de olabilir, sürgün de. "Hayalet" sözcüğü fazla belirgin bir anlam taşıdığı için "heyula" demeyi yeğledim. Komünist manifestonun ilk cümlesinden aklıma takılan bir sözcük bu: "Avrupa'nın üzerinde bir heyula dolaşüyor..." Biraz ürkütücü, ne olduğu belirsiz bir varlığa işaret ettiği için roman kahramanımı tanımlamada uygun gibi geldi bana...

Sizin de 12 Eylül'de sürgüne gitmişliğiniz ve yıllar sonra geri dönmüşlüğünüz var. Bu açıdan roman kahramanımızla sizin kişisel hikâyeniz ne kadar birbirinden etkilendi?

Kitapta benim 12 Eylül sonrası Türkiye'ye dönüşümde hissettiklerimin, yaşadıklarımın izleri var kuşkusuz. Heyula bana benziyor, ama önemli farklar da var. Örneğin döndüğünde onu daha çok yokluğuyla anımsayan bir kızkardeş bulmadı o; bir yolculuk arkadaşı ya da hayatına ayrı bir anlam katan bir kızı da yok.

Peki, romanı yazarken şöyle 30 yıl öncesine araladığınız kapıdan bakarken bir hesaplaşma sürecine girdiniz mi?

Kesinlikle! Hem toplumla hem de kendimle. 50'li yaşlar biraz da bilanço zamanı değil midir? Ölümün yakıcılığını daha fazla hissettiğimiz dönemeç. Bu kitabı yazmaya başladığım 2007 yılında 49 yaşındaydım. Amcamı iki yıl önce kaybetmiştik; o yılın sonunda sıra babama geldi. Sürekli ölümle boğuştuğum bir dönemden geçtim. Cenazeler biliyorsunuz biraz da kendi ölüm korkularımızla yüzleştiğimiz törenlerdir.

Ölümle birlikte yaşamı da ve hatta ayrık, öteki olmayı da sorguluyorsunuz. Benim dikkatimi çeken nokta ise daha çok dil oldu. Ele aldığınız tüm fanilik hâllerini roman içinde kurarken izlediğiniz dil diğer roman ve hikâyelerinizden farklı geldi bana...

Kitabın yazılışının dört buçuk seneye yayılmasının sebebi buydu. Ana gövdeyi bir yılda yazmıştım, ama istediğim dili, kurguyu tutturuncaya kadar birkaç kez yeniden yazmam gerekti: "Öteki dünyadan" gelen birinin yaklaşımı kadardili de farklı olmalıydı. Çözümü Öteki Kâbuslar 'ı yazarken buldum. Öykülerin dili ve ikili anlatım tekniği romana da esin verdi. Parantezleri, dipnotları akıl ettim, oradaki tebliğ diline ulaştım. Ayrıca üç değişik tür geçmiş zaman içinde okurun kaybolmasını sağlayarak, olaylardan çok kavramlara işaret eden bir dil çıktı ortaya.

Peki, Yiğit Bener'in takıntılı olduğu "yabancılık", "ayrışıklık" ve "ötekilik" hâliyle meseleniz nedir?

Birçok yazarın meselesi aslında kendiyi başlar. Çocukluğum Fransa ve Türkiye gelgitinde, hep iki dünya, iki dil, iki kültür arasında bölündü. Yabancılığı aslında hep kendi içimde yaşadım. Bir yanım diğerinin ötekisi oldu. Türkiye'deyken içimdeki Fransız'ın Türk toplumuna bakışı ayrıksıydı; tıpkı Fransa'dayken içimdeki Türkiyeli'nin Fransız toplumuna bakışı gibi. Değerleri, ortak kabulleri ister istemez sorguladım. Mutlak bir aidiyeti hiçbir zaman hissedemedim. Sonra biraz deştiğimde baktım ki aslında herkes benzer bir durumda: Bu toplu aidiyetler, ortak kimlikler, cemaat duygusu özünde tamamen yapay, zorlamayla benimsetilmiş, başka psikolojik ihtiyaçlar nedeniyle içselleştirilmiş.

Bu romanda politik öğeler de var, ama sanırım politik bir roman diyemeyiz...

Ben zaten romanları kategorize etmeyi pek sevmiyorum. Ama politik içeriği var mı, var tabii. Peki politika mı asıl derdi? Hayır, değil.

Peki, bu romanın derdini, meselesini nasıl özetleyebilirsiniz?

Ölüme isyan diyebilirim.

Ama din ve inanç da çok kez sorgulanıyor. Bu da romanın meselelerinden biri olabilir mi?

Ölüm, baş edilebilecek bir şey değil. Bulunabilen tek yol, ölümün inkârı. Din ve inanç burada devreye giriyor: Hayatın başka bir düzlemde, cennette ya da cehennemde devam edeceği vaadi. Tüm dinlerin ortak paydası bu. Dolayısıyla ölümü sorgularken inanç ve dine değinmemek elde değil. Ayrıca inanç dediğimizde, çeşitli katı inançlar adına işlenen cinayetleri de ele almamak olmaz. Burada sadece dinden söz etmiyorum; bazen "sosyalizm", "ulusçuluk", "çağdaşlaşma" ya da "kâr güdülü ekonomik sisteme bağlılık" da katı bir inanca dönüşebiliyor. Bütün bu dogmalar uğruna savaşıyor, ölüyor, öldürülüyor. Zaten kaçınılmaz olan ölümü, erkene çekmeye yol açacak ölümcül söylemlere, nefret diline de isyan var romanda. Asıl politik yönü bu belki...

"Belleğini yitiren toplumlar aynı ıllık ve kan gölünde boğulmaya mahkûmdurlar" diyor Heyula... Siz de aynı fikirdesiniz sanırım.

Evet, ama bu saptama sadece bizim toplumumuzla sınırlı değil. Batı Avrupa da bana göre ciddi şekilde belleğini yitirmeye başladı. Milliyetçi ve soykırımcı zihniyetin insanlığa nelere mal olduğu, dünya savaşlarında on milyonlarca insanın öldüğü çabuk unutuldu. Irkçılık, Nazizm, çeşitli kılıklar altında hortlayarak yeniden taraftar kazanıyor.

Peki, Türkiye sınırları içerisine baktığınızda ne görüyorsunuz?

Ülkemizde çeyrek yüzyılı aşkın bir süredir devam eden bir savaş var. Buna ister iç savaş deyin, ister terör, düşük yoğunluklu ya da kirli savaş. Adı hiç umurumda değil: Sonuçta bu ülkenin 45 bin insanı öldü. Hâlâ da ölüyor. Nereye kadar?

İrkçılık ve karşılıklı düşmanlık yayılıyor. Oysa iş bir etnik grubu düşman bellemeye geldi mi, sonu faciadır. 1915'te bu topraklarda neler olduğunu unutuyoruz. Soykırımdı, değildi diye tartışıyoruz. Mesele bu değil ki! O insanlar yok artık: Siyasetin verdiği kararlar sonucunda yok oldular. Önce bununla yüzleşelim, adını sonra koyarız. Yüzleşelim ki, tekrar aynı yok edici zihniyete teslim olmayalım.

Mesele hiçbir şeye insanî olarak bakmamamız olabilir mi?

Fanatik taraftar olarak bakıyoruz. Her şeye cemaat ya da kolektif kimliğimiz açısından bakıyoruz. Öteki takımı düşman kimlik olarak görüyoruz. Maçı kimin kazandığına bakıyoruz. Kazanmak için de her yol mübah! Özellikle yalan ve şiddet.

Heyula yaşadığı onca şeye, ödediği onca bedele rağmen yine de gördüklerine ve toplumun değişimine baktığı zaman çenesini tutamıyor. Bir damarı, açık bir yarası var. Bu durumu nasıl değerlendirirsiniz?

Heyula isyan edip, yenilmiş bir kuşağın ferdi. Yenilmiş ama teslim olmamış, "yenildik ama biz haklıydık" diyenlerden. Döndükten sonra gördüğü saçmalıklar ve facialar, krizler, bu haklılık duygusunu pekiştiriyor. O zaman da çenesini tutamıyor!

Heyula şöyle diyor: "Ne mi yaptım tanığı olduğum bunca korkunç olay karşısında? (...) Ne silah alıp dağa çıktım ne de sağa sola bomba attım. Ama bunları yapanların duygularını anladım. O öfkeyi içimde hissettim." Bu öfkeyi biraz sizden dinleyelim...

Örneğin onca insanın öldüğü şu savaşı alalım: Bunu kanıksadık sanki. Bizzat bu şiddetin hedefi olanlar ve yakınları dışında, toplumun gerisi bu olanlar uzayda yaşanıyormuşçasına kayıtsızca hayatına devam ediyor. Cılız bir iki itiraz dışında sanki kimse umursamıyor. Hep aynı bayat hamasî nutukları dinliyoruz. Kanı durduramıyoruz. Bu gaddarlık ve çözümsüzlük beni öfkeliyor. Kendi çaresizliğime de isyan ediyorum.

Peki, bunun içinden nasıl çıkacağız?

Belki bunu 20 yıl önce sorsaydınız, hazır cevaplar verebilirdim; devrim yaparız, şunu bunu yaparız, hallolur derdim. Ama yaşanan tüm deneylerin ışığında, çözümün bu kadar basit olmadığını biliyorum. Mesele iktidara kimin geleceği değil, ekonomik, siyasî tüm iktidarlardan nasıl arınabileceğimiz. Bunun yolunu bulamadıkça, bir tek çaresizlik kalıyor geriye. O öfke, bu saçma sapan ekonomik ve siyasî dünya düzeni karşısında çaresiz kalmanın öfkesi.

Son soru: Sizce heyulaların gidecek bir yeri var mı? Nereye giderse gitsin geçmişte olanların bedelini ödetirler mi?

O, ancak ayrıcalık ve ayrımcılıktan arınmış bir dünyada yerini bulabilir. O dünya kurulana dek tehdit altındadır ve tehdit olarak algılanacaktır. Sığınacağı kurtarılmış bölge, vaha ya da sırça köşk yok. Heyula, zincirlerini şakıyarak yeryüzü cehennemimizde dolanmaya mahkûm. Hep birlikte o zincirlerimizden kurtuluncaya dek...

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kendimle didişiyor ve eğleniyorum

Sibel Oral 15.11.2011

 Kendimle didişiyor ve eğleniyorum **Kitabın kapağından başlayayım. Kapağı, kitabı okuduktan sonra gördüm ve hikâyeleri okurken hayal ettiğim kapakta çok başka bir duygu vardı. Kitabın kapağında ise dağılmış bir yatak, kırmızı bir hediye paketi... Neyi imliyor bu kapak?**

Kapaktaki fotoğraf, kitabın adından bağımsız bir hikâye anlatsın istedim. Okurun zihninde bir kısa öykü yazdırsın, daha kitabın sayfalarını çevirmeden okur kendi yazdığı hikâyeyle baş başa kalsın istedim. Cansu Boğuşlu'nun fotoğrafı tam da bu isteğimi karşılıyordu. O yatak kime aittir, o dağınıklığın tam orta yerinde duran hediye paketi kime verilmiştir, içinde ne vardır, ne amaçla alınmıştır, nasıl bir duyguyla açılacaktır? Daha pek çok soru sorulabilir. Bilinmedik bir dolulukla gelir hediye paketleri, açana kadar bir hikâye yazdırır bize. Ayrıca fotoğraf kadrajının dışında neler yaşandığını da okur, zihninden tamamlasın istedim. Belki de o yatağın ayakucunda, görmediğimiz bir kedi, bütün güzelliğiyle uyuyordur o anda.

“Belki de Bu Son öykünüz” Kitabın en son, en tuhaf kederi sırtlanmış anlatısı. Geveze hayatın ortasında sessizliğin suçunu üstlenen ölü bir yazar ve diyor ki: “Ruhum kalemini çoktan kırdı.” Size de böyle olur mu hiç?

Sıklıkla olur. Ama bir vazgeçiş değildir bu; yeni bir hesaplaşma döneminin başlangıcıdır. Öyle zamanlarda önce büyük bir yorgunlukla kendime sığınırım. O yorgunluktan ve çaresizlikten çıkışın en iyi anahtarı kitaplardır. Okudukça önce kabuğum çatlar sonra o yorgunluk kaybolur gider. Zamanla kırılan kalemin yerine yenisi gelir. Her bir satırı yazdığım son satır gibi yazarım, giderek o duygu da geride kalır. Ama bir yandan da er ya da geç tekrar o duygu haline, tekrar o hesaplaşma sürecine gireceğimi bilirim.

Yazmanın hesaplaşmak olduğunu söylemiştiniz daha önce. Peki, en çok dünyayla mı yoksa kendinizle olan bir hesaplaşma mıdır bu?

Her zaman dediğim gibi dünyayı, her yönüyle dünyayı anlayabilmek için yazıyorum. Bunu yaparken de en çok kendimle hesaplaşıyorum. Kendimle didişiyorum, kavga ediyorum, eğleniyorum, oyunlar oynuyorum. Bildiklerimi unutup yeninden öğrenmeye çalışıyorum, o bitmeyen öğrencilik hâlini seviyorum.

Öyküleriniz ve romanlarınız arasında nasıl bir ilişki var size göre?

Bariş Bıçakçı'nın son romanı Sinek Isırıklarının Müellifi 'ni okudum.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünya“uyuyana kadar”onu okuyor

Sibel Oral 24.01.2012

 Dünya“uyuyana kadar”onu okuyor S. J. Watson adını birkaç ay önce duyduk. Bildiklerimiz; Watson'ın ilk romanı olan Before I Go to Sleep'in 42 ülkeye satıldığı, romanın birçok ülkede çok satan romanların başında geldiği ve Tess Gerritsen gibi gerilim ustasının “Okuduğum en iyi ilk roman” demesinden ibaretti. Watson bu ilk romanıyla Galaxy Ulusal Kitap Ödülleri'nde en iyi polisiye-gerilim kitabı ödülünü ve İngiliz Polisiye Yazarları Derneği (CWA) John Creasey Hançer Ödülü'nü kazandı. Gel zaman git zaman Doğan Kitap, Şen Süer çevirisiyle romanı Uyuyana Kadar adıyla Türkçede yayımladı. Christine Lucas'ın hiç tanımadığı bir adamla aynı yatakta uyanması ve banyodaki aynaya baktığında yaşadığı şokla başlıyor roman. Christine kendini 20 yaşında sanadursun, aynadaki sureti onu 50 yaşında göstermektedir, yataktaki adam da sıradan biri değil, onun kocası

Ben'dir. Christine gerçekten de 50 yaşındadır ve her sabah uyandığında hafızası sıfırlanıyordur. Her gün sıfırlanan hafızasıyla boğuşan kahramanımız, doktoru olduğunu söyleyen Dr. Nash'tan kocasından gizli olarak bir günlük tuttuğunu öğrenir. Bu günlük her şeyi kökünden sarsacaktır. "Ve olaylar gelişir" diyerek bu bahsi kapıyor, romana dair ipucu vermek istemiyorum, ama gerçekten iyi kurgulanmış bir roman olduğunu da söylemeden edemeyeceğim.

Peki, kim bu S. J. Watson? Romanı okurken tuhaf bir şekilde Watson'ın kadın olduğunu düşündüğümü itiraf etmeliyim. Ama neyse ki yalnız olmadığımı sorularımıza verdiği yanıtlardan birinde anladım. Kadın kahramanını o kadar derinlikli anlatıyordu ki istemdişi yazarının da kadın olduğunu düşünmüştüm.

Watson 2009'da Faber Akademisi'nde Roman Yazma kursuna katılıyor. Sonrasında ise 42 ülkede satılan ve övgüler alan Uyuyana Kadar çıkıyor. Nedenlerini ve niçinlerini ise Watson'a soruyoruz... Ha, bir de öğreniyoruz ki, roman yakında sinemaya uyarlanıyor, hem de Ridley Scott ve Rowan Joffe imzasıyla...

40 yaşında gelen ilk kitapla bir bestseller olmayı başardınız. Tess Gerritsen gibi bir yazar bile "Okuduğum en iyi ilk roman" yorumunu yaptı. Sizce bu başarıyı sağlayan ne oldu?

Gerçekten emin değilim. Güçlü hikâyesi olan bir kitap yazmak istedim -elinizden bırakamayacağız türden- ama aynı zamanda sevgi ve yaşlanmak gibi evrensel konularla da ilgili bir kitap. Umarım, insanlar bu kitabı heyecan verici, canlandırıcı buluyorlardır. Okurların kitabı seviyor olmasını görmekten mutluyum.

Daha önceki edebî eser çalışmalarınızdan da bahsedelim biraz, 20'ye yakın roman girişiminiz olduğundan bahsediliyor bir yerde...

O rivayet şöyle çıktı. Bir gazeteciye bütün hayatım boyunca yazdığımı ve daha önce pek çok romana başladığımı anlatmıştım. Rakamla desteklememi istediğinde, benden kaç romana başladığımı sordu, ben de "Yaklaşık 20" dedim. Aslında 20 romana başlamadım. Bazıları birkaç cümleden fazlası değildi, bazılarıysa birkaç bin kelimelik denemelerdi.

Kitap, konu olarak hafızaya odaklanıyor, her seferinde kurulan yepyeni bir hafıza. Böyle bir konuyu seçmenizi sağlayan ne oldu?

2009 ocak ayında Faber Akademi'nin roman yazma kursuna kabul edildim ve yepyeni bir proje üzerinde çalışmak istediğime karar verdim. Yeni fikirler arıyordum. Henry Gustav Molaison isimli bir adamın ölüm ilanını okudum. 2008'de ölmüştü, ancak 1953'te epilepsi ameliyatından sonra, yeni anılar oluşturma yetisini yitirmişti ve sürekli geçmişte yaşıyordu. Her sabah uyandığında 1953 yılında olduğunu düşünmenin nasıl bir his olduğunu merak ettim ve kafamda, yabancı bir evde, banyo aynasına baktığında genç bir kız yerine orta yaşlı bir kadının görüntüsüyle karşılaşan ve o evin kendi evi olduğunu anlayan bir kadının görüntüsü canlandı. Anılarımız, bir insanın benlik algısı adına son derece önemli. Hepimizin bulunduğu noktaya nasıl geldiğini, yaşadığı hayata nasıl ulaştığını anlaması gerekiyor. Anılarımızı kaybetmek, kendimizi kaybetmektir. Bunun bir roman için ilginç bir konu olacağını düşündüm.

Bu konu ciddi anlamda medikal bilgi de gerektiriyor. Ne kadar bir süre araştırma yapmak durumunda kaldınız?

Öncesinde de kitabı yazarken de araştırma yaptım. Kitabın tıbbî ve bilimsel olarak mümkün olduğunca doğru olmasını istedim, bu nedenle hafıza mekanizmasının nasıl çalışması gerektiği ve değişik türdeki hafıza kayıpları ile ilgili çok okudum. Ancak okumalarımın çoğu hafıza kaybı yaşayan kişilerle ilgiliydi. Hafızanın olmamasının

nasıl bir şey olduğunu elimden geldiğince anlayabilmeyi denemek istedim. Bu kitapta araştırdığım şeylerden biri de gerçek ve sorumluluk kavramıydı, bazen sevdiğimiz birinden gerçeği saklamanın, belki de unuttukları bir şeyin hiç yaşanmadığına inanmalarına izin vermenin doğru olup olmadığıydı. Belki de bazen bir yalan, gerçekten daha merhametli olabilir.

Romandaki protagonist bir kadın. İlk romanını yazan biri için karşı cinsten birinin gözünden yazmak bir zorluk yaratmadı mı?

Bir kadının perspektifinden yazma kararının dikkate değer olduğunu hiç düşünmedim. Bence bir yazarın işi, olaylara kendininkinden farklı bir perspektifte bakabilmektir. Zaten bence kadınların yaşlanırken yüzleştikleri konularla erkekler de eşit olarak yüzleşiyorlar, ancak belki de bu konu hakkında kadınlar kadar açık konuşmuyorlar. Benim için daha büyük mesele, geçmişi hakkında hiç bir anısı olmayan bir kadın hakkında yazmaktı. Okurlarımdan aldığım en büyük iltifat, benim kadın olduğumu zannetmeleri oldu!

Yeni romanlarınızda da psikolojik hikâyelerden mi devam edeceksiniz yoksa başka türlerde olabilir mi?

Yazma konusunda değişik şeyler denemek istiyorum, bunun yanında da güçlü hikâyesi ve için de psikolojik öğeleri bulunan kitapları çok seviyorum, bu nedenle şu anda bu tür bir şey yazmakla ilgileniyorum.

Romanı okurken sinemaya çok iyi bir şekilde uyarlanacağı hissine kapıldım. Böyle bir söz konusu olabilir mi?

Ridley Scott kitabın haklarını satın aldı ve Rowan Joffe harika bir senaryo yazdı. Kendisi aynı zamanda filmi de yönetecek. Şimdiye kadar harika filmlere imza attı, en son Brighton Rock'ın yeni versiyonunu çekti, The American'ın da senaryosunu yazdı. Ben de izlemek için sabırsızlanıyorum.

"Uyuyana Kadar"ı okuyanlar neler dedi?

Tess Gerritsen: Kesinlikle şimdiye dek okuduğum en iyi ilk roman.

Sophie Hannah: Çok iyi bir fikri, iddiası ve müthiş bir kurgusu var. Tüm detaylarıyla mükemmel olan bir gerilim romanı bulmak zordur, ama bu kitap kesinlikle bu özelliklere sahip.

Val McDermid: En korkutucu soruyu soran çok sarsıcı bir ilk roman: Kendini kaybedersen geriye ne kalır?

Dennis Lehane: Sıra dışı bir gerilim romanı. Son bölümlerde öylesine gerildim ki roman bittikten saatler sonra kendime gelebildim.

Los Angeles Times: Uyuyana Kadar müthiş, sarsıcı bir roman. İnsanı derin, karanlık ve rahatsız edici sulara çekiyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çok satanlar çok mu iyi

 Çok satanlar çok mu iyi Okur olarak bir kitabı elime aldığımda yok efendim 16 dile çevrilmiş, bilmem kaç tane ödül almış gibi şeylerle ilgilenmem. Aslına bakarsanız Lütfen Anneme İyi Bak'ı gördüğüm ve tanıtım bültenlerini okuduğumda romanı "o kitaplardan" sandım. Değilmiş. Kendi önyargıma da mahcup olup yazarı Kyung-sook Shin'in peşine düştüm. Shin, Manhae, Dong-in, Yi Sang edebiyat ödülleri arasında, geçen aylarda da Man Asya Edebiyat Ödülü'ne layık görülen ilk kadın ve ilk Güney Koreli yazar oldu. Lütfen Anneme İyi Bak, tanıtım bülteninde de dendiği gibi tam olarak "anneliğe eşsiz bir ağıt" niteliğinde. Bir yıkım, bir hesaplaşma ve ağır bir yüzleşmenin romanı. Çocuklarını ziyarete giden Park Sonyo adlı bir annenin tren istasyonunda kaybolmasını merkeze alarak dört anlatıcı üzerinden kurgulanan roman anne olma, kadın olma, çocuk olma çevresinde şekillenerek derin ve sırlı aile ilişkilerini anlatıyor. Bir yıkım ve yüzleşme romanı olan Lütfen Anneme İyi Bak 'ı ve daha fazlasını Kyung-sook Shin'e sorduk...

Man Asya Edebiyat Ödülü'ne değer görüldünüz. Eminim hâlâ heyecanlısınızdır...

Evet, daha önce hiç tanışmadığım bir insanın içtenlikle bana sarıldığı gibi bir hisse kapıldım. Farklı ülkelerde yaşasak da, farklı dilleri konuşsak da, hatta farklı kültürleri tecrübe etsek de hepimizin bir şekilde birbirimizle bağlantılı olduğunu hissediyorum.

Kaybolmuş bir annenin ardından, bir ailenin yaşadığı dramı yazdınız, bir bakıma hesaplaşma hikâyesi bu bana göre. Doğal olarak, okurken sizin çocukluğunuzu ve annenizle ilişkinizi merak ettim...

Ben 16 yaşına kadar Kore'de küçük bir köyde yaşadım. Çocukluğumda, ailem ve kardeşlerim çiftçilik yapardı. Çocukluğuma dair en net anılarım da o döneme ait. Yoksul olmamıza karşın, mutlu bir çocukluk geçirdim. Daha o zamanlar; ne ekersen onu biçersin diye düşündüğümü hatırlıyorum. Kırsal alanda yaşarken ilk elden gözlemlediğim doğadaki değişimlerin ve insan ilişkilerindeki neşe, üzüntü, kızgınlık ve sevginin üzerimde derin etkileri oldu. Kardeşlerimin ödünç alıp da bir kenara attıkları romanları okuya okuya, küçük yaşta büyüyünce yazar olmak istediğime karar vermiştim. 16 yaşında Seul'e taşındım, annem ise kırsaldaki evimizde kaldı. Hâlâ da böyle yaşamayı sürdürüyoruz. Çok erken ayrıldığımızdan, hâlâ annemi çok özlerim. Please Look After Mom'da genç kızın annesine karşı işlediği hatalar, aynı zamanda benim zamanında anneme karşı işlediğim hatalardır.

Daha ilk cümleden bir okur olarak romanınızın sarstığını söylemek istiyorum. Okuru bu kadar etkileyen ne olabilir sizce? Sadece kayıp bir annenin olması ve annelerimizin hayatlarımızda çok önemli bir yerde duruyor olması mı?

"Annem kaybolalı bir hafta oldu" cümlesi bir gün öyle otururken geliverdi. Bu cümle de, pek çok okurun romanın gizem romanı olduğunu düşünmesine yol açtı sanırım. Ben genel olarak "anne" ve "annelik"le bağdaştırdığımız duyguların kaybolduğu bir dönemde yaşadığımızı düşünüyorum. Romanda "Park So-nyo" adıyla geçen anne karakterinin çok özel bir tarafı olduğunu düşünmüyorum aslında. Her an karşılaşılabileceğimiz bir anne gibi. Onda bulduğum göz alıcı sevgiyi ve acıyı kendi cümlelerimle paylaşmak istedim. Romanımı okuduktan sonra uzun süre önce unuttuğunuz annenin iç dünyasıyla bağlantı kurabildiğinizi düşünüyorum, ona yeniden ulaşma ihtiyacı hissediyorsanız, bu kitabın yazarı olarak beni çok memnun edersiniz.

Peki, günün birinde tarihî ya da siyasî bir roman yazmayı düşünür müsünüz?

Aslında tarihî bir roman yazdım. 19'uncu yüzyılda geçiyordu. Bir ülkenin çöktüğü zamanlardı. Hem feodal dönemi hem de modern dönemi gören bir saray dansçısının hikâyesini yazdım. Her ne kadar bir edebiyat eseri belirli bir konu hakkında yazılsa da, yazarın biraz da yaşadığı dönemin siyasî, tarihî ve kültürel konuları

hakkında yazması kaçınılmazdır. Gelecekte neler yazacağımı hiç bilmiyorum. Ne yazacağı merakla beklenen bir yazar olarak hatırlanmak istiyorum.

Biz çok iyi bilmiyoruz, siz genel olarak Kore edebiyatını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir ülkenin edebiyatı, o toplumun karakteristik özelliklerine dair önemli bilgiler içerir. Kore toplumu sürekli değiştiğinden, Kore edebiyatı da hızlı bir değişim sürecinden geçiyor. Kore edebiyatı, Kore Savaşı'ndan demokrasiye geçme döneminde de zaman zaman öncü rolü üstlenmiştir. Edebiyat, Kore'deki ideolojilerden arındığı için, bu dönem de kısa sürdü. Şu anda pek çok Koreli yazarın sınırsız bir hayal gücü var.

Genç yazarlar daha mı çok?

Kore edebiyatının geleceği, genç yazarların elindedir. Günümüzde yetişmekte olan pek çok yazar, ülkedeki ideolojileri özgürce, kendi bakış açılarından yorumlayabiliyorlar. Pek çok genç yazar olduğundan, Kore edebiyatının da geleceğinin parlak olduğunu düşünüyorum. Umarım, onların eserleri de iyi çevirmenlerin ve prestijli yayıncıların çabalarıyla Kore sınırlarının dışındaki okur kitlesine de ulaşır.

Siz de çok iyi biliyorsunuz dünyanın hemen her yerinde edebiyat çok satan kitapların kuşatması altında. Bu çok satan meselesi nitelikli gerçek edebiyatın neresinde duruyor sizce?

Edebiyat, benim hiç tanımadığım insanlarla iletişim kurmamı sağlıyor. Çok satanların, yazılmış en iyi kitaplar olmadığını herkes biliyor. Eğer iyi yazılmış bir edebiyat eseri aynı zamanda çok satanlar listesine girerse, okurlarla iletişim kurmak için benzersiz bir yol olur.

Türkiye hakkında neler biliyorsunuz, hiç geldiniz mi?

Birkaç yıl önce Türkiye'ye gelme şansına eriştim. Bir Koreli olarak kendimi tanıttığımda, Türkiyeliler "Sen kardeş ülkedensin" diyerek çok sıcak davrandı bana. Bu deneyimin üzerimde güçlü bir etki bıraktığını söylemeliyim. Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'u o kadar çok sevdim ki, seyahatim boyunca sabahın köründe tek başıma otel odasından çıkıp İstanbul sokaklarını arşınladım. Kapalı Çarşı'dan aldığım lamba hâlâ çalışma odamın başköşesinde durur. Doğu ve Batı kültürleri Türkiye'de belirli bir ahenk içinde bir araya gelmiş.

Ya Türkiye edebiyatı?

Yaşar Kemal'in ve Orhan Pamuk'un pek çok eseri Koreceye çevrildi ve okurlara ulaşıyor. Ben de onların eserlerini okuyarak Türkiye'ye yakın hissetmeye başladım kendimi. Pamuk'un yazdığı İstanbul, rafımın en özel köşesinde durur. Türkiye edebiyatının, dünya edebiyatı içinde kendine özgü bir yeri var.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Resmî kayıtlara geçsin: İlerleme itaatsizlikle olur

Sibel Oral 20.06.2012

 Resmî kayıtlara geçsin: İlerleme itaatsizlikle olur Yaz geldi ve sanki hepimiz **limonata tadında** kitaplar okumak zorundaymışız gibi hafif yaz kitapları yağmaya başladı. Olabilir. Herkes istediğini okusun ama mevsime göre değişen şey olsa olsa **tarımcılıktır. Mesela haziranda Henry Miller okunur ama ayva yenmez. Ayva kış meyvesidir ama Miller yaz kış okunabilir.** Ağustos ayında Robert Musil okunur ama

portakal bulunmaz. Bulunsa da iyi değildir o portakal, almayın. Tamam yaz kitabı da basılsın ama lütfen abartılmasın ve sanki herkes yaz kitabı okumak zorundaymış gibi her yer bu kitapların afişleriyle dolmasın. Ya da tamam dolsun, ama şu kitaplara da bir bakılsın...

Fışkıran suyun üzerinde dans eden bir yumurta gibi

Kitabın üçüncü cümlesi şu: **Yalnız ve ölüyüz burada**. Aynı sayfanın sonlarında ise şöyle yazıyor: **Edebiyat sayılan her şey beni terk etti. Yazılacak kitap kalmadı tanrıya şükür**. Bu mu? Kitap değil bu. Karalama, iftira, haysiyete karşı bir saldırı. Sözcüğün alışlagelmiş anlamında kitap değil, hayır, uzun bir hakaret bu. Sanatın **yüzüne tükürülmüş bir balgam; Tanrının, İnsanın, Kaderin, Zamanın, Aşkın, Güzelliğin ve başka ne istersiniz onun kıcına atılmış bir tekme**. Ve evet, Henry Miller yakamızda yine. Bu kitap yıllar yıllar önce ta 1934'te yayımlandığında kızılca kıyametler kopmuş. Yasaklar, davalar... Cebinde 10 dolarla Paris'e giden Miller **dünyanın tutulduğu kanseri anlatıyor**. Ama nasıl? Hiçbir şeyi umursamayarak; umutsuz, aç, sefaletin tam merkezinde gelecek kuşaklara el sallayıp, kahkahalarla kıcını göstererek belki. Amerika dâhil yıllarca birçok ülkede yasaklı olan bu kitap şimdi Avi Pardo çevirisiyle Türkiye'de yeniden yayımlandı. **Dünya aynı dünya, biz insanlar da öyle; "Fışkıran suyun üzerinde dans eden bir yumurta gibi"** (Yengeç Dönencesi, Henry Miller, Çev: Avi Pardo, Siren Yayınları)

Muzır Kurulu'nun dikkatine; Palahniuk geri döndü

İğrenç ve patavatsızsın! Ahlâksızlığınla midemi ağrıtıyor, 'muzır'lığa çalışan o koca kafanla beni kışkandırıyor Chuck Palahniuk! **"Edebiyat kışkırtsin dünyayı"** diyor ve ayın en önemli kitaplarından birini açıklıyorum: **Pigme!** Palahniuk, **yani bizim memleketin ahlâksız porno yazarı**, bu kez biz ajan bozuntularını kod adı Kargaşa Operasyonu olan bir kargaşanın içine sokuyor. **Pardon "sokuyor" mu dedim? Kayıtlara bu da geçsin o zaman. Avukatım var**. Palahniuk kapitalist emperyalist Amerika Birleşik Devletleri'nin zehirli engereklerine ilerliyor, baskıcı dejenere Batı kültürüne bir parmak sallıyor. **"İlerleme, itaatsizlikle olur, itaatsizlik ve isyanla"** düşüncesine katılıyorsanız bu da resmî kayıtlara geçsin: "Bu ajan, ev sahibi devletin dayattığı tek bir tanrıyı kabul etmiyor." (Pigme, Chuck Palahniuk, Çev: Gökçe Çiçek Çetin, Ayrıntı Yayınları)

Rüyalar kâbus olursa

Çoğu bakire. Çocukluklarında pirinç lapasından başka pek bir şey yememiş, anneleri tarafından sürekli **"şehirli gibi yürü, çiftçi gibi değil"** diye uyarılmış. Japonya'dan büyük 'Amerikan Rüyası'na gidiyorlar bir gemi içinde. Elleri hiç tanımadıkları kocalarının fotoğraflarıyla uzun bir yolculuk bu. Toprak, memleket değiştirecekler. **Yeni memleketlerinde ise bir süre sonra öteki olacaklar, düşman olacaklar**. Julie Otsuka 1900'lerin başında Amerika'ya göç eden Japonlardan esinlenmiş. "Amerikalılardan daha vahşi bir kabile var mıdır" sorusunun yanıtını veriyor **Tavan Arasındaki Buda**. Yanılmanın, hayal kırıklığının romanı ya da... Bu yüzden de 2012 Pen Faulkner Roman Ödülü'nü aldı, 2011'de National Book Award'un finalisti oldu. Kazanamadı belki ama olsun. Bir rüyanın nasıl kâbusa dönüştüğünü anlattı... (Tavan Arasındaki Buda, Julie Otsuka, Çev: Duygu Akın, Domingo Kitap)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hayatınızı nasıl severdiniz

 Hayatınızı nasıl severdiniz Hayat belki de bizi bir ayının yavrusunu severken yaptığı gibi dehşetli pençeleri altında sever. Olması gereken budur. Belki? Sibel K. Türker'in son romanı Hayatı Sevme Hastalığı'nı okurken geriye döndüm, düşündüm, güldüm, kızdım. Huzursuz etti. Hayat bizi seviyor mu? Romanın kahramanı Ayda şöyle diyor: "Hastalanarak ve aklımızı bulandırarak hakkımızı kaybettik. İğrenç acılarımızla güzelliği boğduk, unutmamayı başardığımız hikâyelerimizle kemiklerine dek işledik."

Kendime sordum; "Peki sen hayatı seviyor musun Sibel?" Yanıtı ne ağız dolusu 'evet' ne de 'hayır'dı. Sibel K. Türker'e sordum sonra. O ve diğer sorularıma yanıtlarını birazdan okuyacaksınız ama eğer bu arada Hayatı Sevme Hastalığı'nı okursanız siz de sorun bakalım; sahi, seviyorsanız bile nasıl seviyorsunuz hayatı? Gerektiği gibi mi yoksa?

» **Yakalandığımız hastalıkların tek kaynağının "hayatı sevme hastalığı" olduğunu yazıyorsunuz. Buradan başlayalım...**

Bu daha çok kadınlarda olan bir hastalık. Devam etme, hep yürüme arzusuyla ilgili. Başlarına ne denli berbat şeyler gelirse gelsin "idame ettirme" gibi bir yönü var kadınların. Sanırım doğurganlıkla ilgili. Bunu yaparken de hayatı çok severmiş gibi yaparlar. Ben bu ümitsiz kadınları gözlerinden tanırım ve yazarım onları.

» **Peki ya tersi; "hayatı sevmeme" hali...**

Elbette, zaten atbaşı gider bu duygular; ama kadınlar silkinirler. Annem hep şu içi boş cümleyi tekrarlardı: "Hayat çok güzel, yaşamak lazım" Aman Allahım! Hele de annemin hayatı! İşte bu çılgınlıkta yazılmaya değer bir şey buluyorum.

» **Sizin neredeyse tüm kahramanlarınıza hayat bir şey yapmış. Arızalı ve huzursuzlar... Bu sizin huzursuzluğunuz mu?**

Evet, ben tam anlamıyla huzursuz bir insanım ve böyle ola-gelmek, olagitmek de epey zor. Oysaki bildik kadınlığın en büyük avantajıdır huzur. Huzursuzluk eril bir şey gibi algılanır. Çünkü inşa etme, yapma eylemiyle de ilgilidir huzursuzluk. Ben de fena halde arızalıyım, bunu soruyorsanız. Çocukken Ay'ın Dünya'ya çarpmasını filan beklerdim. İnandığım o kutsal düzeneğin bozulmasını, matematiğin artık bildiğimiz denklemlerle çözülebilir olmamasını. Hep bir bozulma ve kaos beklerdim. Hiç aklî değilimdir, hayat bana bir şey yapmışsa ben ona bin tane şey yaptım. Ruhumu bozup bozup yeniden düzelttim, kendimle de epey oynadım.

» **Ben yine de tüm bu arızalı yapılarına rağmen bu kahramanları zaman zaman komik de bulurum, tuhaf bir karamsarlıkta mizahla da bakabiliyorlar hayata ve kendilerine...**

Mizah yapabilme gücü herkes gibi düşünmemekten, düşünmemekten ileri gelir kanımca. "Eller yaya, ben Ay'a ya da ben yaya eller Ay'a" gibi bir şey. Herkesin baktığı gibi bakarsanız göremezsiniz zaten. Herkes aynılığı giyinmişken siz tutup başka bir şey söylediğinizde çok şaşırırlar, oysa onların da gözünün önündeydi ama görmemişlerdi. Mizahta belirgin bir ayrışıklık ve muhalefet vardır. Ciddiyet, kurumsallık ve kibir mizahın en verimli olduğu alanlardır çünkü içi boştur bunların.

» **Bir önceki romanınızın kahramanı Toros da öyleydi mesela...**

Toros da Ayda kadar komikti diyorsunuz yani... Fakat Toros'un acınasılığı vardı; çünkü erkekliğini ararken bambaşka şeyler buldu. Ben onu çuvallattım, Ayda bir kadın, ona bunu yapamam. Siyaseten yapamam zaten. Ben onları komik olarak değil farklı olarak tanımlamayı tercih ederim.

» **Peki, Ayda size ne kadar benziyor? Huzursuzluğu ve mesele edindiği şeyler sizin için de derttir değil mi?**

Ben Ayda'ya benzemiyorum, biraz havailiği var. Ben daha derinden giderim ve sanırım daha öfkeliyim. Hem o benden oldukça da genç. Bir kere şakıyan bir bülbül o. Ben kendi kendime şarkı mırıldanırım- kısık sesle. Yetimhanede de büyümedim, onun kadar yalnız da değilim. Bence Ayda benim hayallerimi süsleyen bir karakter. Çok zor koşullardan gelmiş ve ayakta kalmayı becerebilen bir kadın. Kendisini çok küçükken terk eden annesi ve bırakıp giden sevgiliyle de büyük hesaplaşmaları var. İçinde çözüme ulaştırıyor romanın sonunda.

» **Ses güzelliği bu romanda Ayda için özellikle düşündüğüm bir şeydi.**

Biliyorsunuz, Doğu toplumlarında güzel sesli olmak çok önemli bir şeydir, ilahi bir vasfı vardır. Bülbülün bu denli sevilmesi Şark'ta bu sebeptedir. Şarkı denilen form da Doğu'dan çıkmıştır. Ayda'yı yazarken Ümmü Gülsüm'ü, Feyruz'u düşledim- her ne kadar farklı türde müzik yapsalar da- Güzel sesli bir kadını yazmak bana ümit veriyordu.

» **"Bu dünya hasta! İyileşmeyecek, sağaltılamayacak derecede hasta hem de..." Ne görüyorsunuz dünyaya baktığınızda?**

Habil'le Kabil'i görüyorum. Kendi hastalıklarımızın aynasında görüyorum dünyayı ve dünya da hastalıklı bir ayna. Boş boş bakışıyor ve birbirlerini görüyorlar. Asıl ve suret karışıyor, aynlaşıyor.

» **Ben o cümleyi okuyunca Türkiye'yi gördüm. Hasta ve iyileşemeyecek... Siz ne görüyorsunuz?**

Genel anlamda Türkiye'ye baktığımda yoğun bir karmaşa görüyorum. Hep kaynama noktasında yaşıyoruz. Fakat dinamik toplumlarda olur bunlar, panik ataklı toplumlar belki de gelişmeye dair büyük adımları atan toplumlardan olurlar. Fakat böyle sancılı toplumlarda yaşamak da zordur. Gürültü var çünkü ahengi çoktan kaybetmişiz ve ne zaman buluruz, bilemiyorum. Bütün olup bitenler ve olamayanlar bende bir keder duygusu yaratıyor.

» **Kürt sorunu desem?**

Bir kere Kürt sorunu hakkında herkesin bildiğini sandığından daha derin deneyimlere sahibim, 21 yıldır bir Diyarbakırlıyla evliyim. Bu şu demek: Olaya içeriden bakmak. Hani bazı köşe yazarlarımız şöyle şeyler dediğinde gülümsüyorum: "Seçim zamanı iki kez Diyarbakır'a gittim, bölge insanını çok iyi tanıyorum."

Bilmiyorum, bu kadar kolay mı bu işler... Ayrıca bölge insanı da kabaca ikiye ayrılır: kadınlar ve erkekler. Demem o ki, İstanbul'dan başlarını uzatabilirlerse tanırılar. Zaten tanımadığımız, tanıyamadığımız, anlamlandırmakta çok geç kaldığımız için oldu bütün olanlar. Türkler'in safça bir kendini beğenmişliği var - yoksul Türkleri kastetmiyorum- O zaman bireyler gibi, ülkeler ve toplumlar da hakikâtle yüzleşmek, gelişmek zorunda. Böyle düşünüyorum. Ve aydınımız da bu en büyük yüzleşmeyi gerçekleştirmek, bu kibri- komik olan romanım değil, tam da bu işte- yenmek zorunda.

Ya kürtaj meselesi?

Kadın bedeni hakkında konuşulması, birtakım hesap kitaplar yapılması beni kâbuslara sürüklüyor. Bu ülkenin en önemli meselesidir kadın meselesi. Bu konuda nal topladığımıza inanıyorum sahiden ve olumlu adımlar beklerken, birden bu konularla karşılaşıyorsunuz. Kutsal olan kadın bedeni üzerinden gerçekleştirilmeye çalışılıyor. Uluslararası yasal düzenlemeler içinde kalınmalı bence, bu konuda İslami- ya da Katolik- olunmamalı. Fakat kendi bireysel hikâyemi de anlatmadan geçemeyeceğim. Annem bana otuz dördünde

hamile kalmış, ilk iki çocuk epey büyük. Dolayısıyla hiç istememiş ve gizlice doktora gitmiş- çünkü babam da başbakanımız kadar inançlı ve olan bitenden haberi yok- fakat doktor hanım da felaket imanlı çıkmış ve tam eldivenleri giymişken, "Hay Allah, bugün cuma, asla bu çocuğu alamam hanım, sen de aldırma sakın" demiş. İşte dünyaya ben gelmişim- gelmese miymişim acaba?- Gerçekten karışık bir mesele.

» **Sibel K. Türker'in hayatı sevmek ve sevmemekle ilgili meselesi nedir? Ağız dolusu hayatı seviyorum ya da sevmiyorum diyebilir misiniz?**

İki cümleyi de kullanamam rahat rahat. Hayat denilen şey genel bir terim midir, yoksa insanın yaşayıp gördüğü şey mi? Hayat canlı olmak demek, kaynakta bulunmak demek. Bu yönüyle gerçek bir lütuf. Ama düzenlenmiş, yapılandırılmış, koşullandırılmış- sizden çok önce kurulmuş- bir hayatın, kötü ve anlamsız bir hayatın otomatiğinde yaşamak zorunda oluşumuz berbat. İnsanın insana yaptıkları korkunç, onurumuzun ayaklar altına alınması dehşet.

İşte böyle bakıyorum ben bu işe.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Reklama değil okura güven

Sibel Oral 01.07.2012

"...bu toplumda edebiyat ve kitap, 'çamaşır tozu' gibi ticari bir mal haline gelmiş."

Tezer Özlü yıllar önce böyle yazmıştı. Şimdi yaşasaydı günümüz edebiyat- kitap ortamıyla ilgili kim bilir neler yazardı... Şu ara **görmekli lansmanlar** yapılan diyet kitapları var... Korkunç derecede gülünçler. Bu lansmanlara ben ve benim gibi gazetecileri davet ediyorlar. Gittim mi? Gitmedim. Bir diyet kitabının tanıtımından sonra bizden ne bekleniyor anlamıyorum çünkü. Diyet kitabının yazarıyla nasıl bir söyleşi yapabiliriz sizce? **Çarliston biberi sevmeyenler bunun yerine kırmızı tatlı biber yiyebilir mi? Karpuzdaki şeker oranı mı yüksektir yoksa havuçtaki mi? Üç saatte bir ıspanak kökü ye ve altı kilo ver adlı kürü nasıl akıl ettiniz?** Tamam sakın, bunun da bir sektörü var... Orada olup bitenlere gülüp geçer, basın lansmanlarına gitmez, görmemezlikten gelebilirim ama... Hazır, reklama, lansmana gelmişken...

Edebiyat dünyası yarılacak

Her gün yüzlerce e-posta geliyor. Hem Taraf Kitap için hem de şu anda okuduğunuz sayfalar için. Bizim sanat servisi olarak öncelikli alanlarımızdan birinin edebiyat olduğu aşikâr. Ama bakın, "edebiyat" diyorum. Doğal olarak seçiciyiz, çünkü okurlarımızı iyi tanıyoruz. Yeri geldiğinde "Ben o kitabı okudum, hiç de öyle yazıldığı gibi değil" dedikleri, fırça attıkları çok oluyor. Olsun da. Fakat bazı **"yazan"** ve **"pazarlayan"**lar için tüm bunların hiçbir önemi yok. **Önemli olan kitabın -yani malın- satması.** Nasıl satar? Elbette işe önce kulis oluşturmakla başlanır. Sonra baştan aşağı "sarsan", "altüst eden", "sağ gösterip sol vuran", "dikkat çeken", "eleştirmenlerin övgüsünü kazanan" bültenler basına servis edilir. Bu bültenlerde genelde söz konusu **kitap listeleri alt üst eder (o listelere biz de bakıyoruz), gündemi sarsar (biz gündemi neyin sarstığını çok iyi biliyoruz ama sizi sarsmıyor anlaşılan), dikkat çeken (sadece imla hataları dikkatimi çekiyor), eleştirmenlerin övgüsünü kazanan (hepi topu kaç eleştirmen olduğunu biliyor ve onları da okuyoruz zaten)...** Bu böyle uzar gider... **"Bu romanda kendinizi bulacaksınız", "bu kitap kıl köklerinizi kaşındıracak", "Edebiyat dünyası sarsılacak, çatlayacak, yarılacak"...**

Pardon ama **edebiyat okurunun** karnı toktur, benden söylemesi. Abartmayın artık... Bir de bunun sosyal medya ayağı var. Twitter'ı sonradan kullanmaya başladım. Gündemi takip ediyorum, benim için önemli. Çünkü Uludere Katliamı'nı o sırada izlediğim NTV'den değil, Twitter'dan öğrenmiştim. Orada da işler çığrından çıkmış durumda. "Yazan"larımız da orada sürekli kendilerinden bahsediyorlar. Ülke olmuş bir gayya kuyusu, kimin umurunda...

Kitabıyla ya da kendiyle ilgili yazılan olumlu her şeyi (az önce yazarın kitabını aldım, okumak için sabırsızlanıyorum) Hoop retweet. Hem de kitabın yazarı tarafından. **Çünkü hepimizin görmesini istiyor.** Eleştirileri retweet yapmazken bütün şahane cümleler retweet yapıyor. **Melih Gökçek bile kendine gelen ağır eleştirileri retweet yapıyor. Peki bu neden bizi rahatsız ediyor?** Piyasanın caaanım kurallarına kafamız bassa etmeyecek belki ama yok, kusura bakmayın basmıyor. **Lütfen kendinizi okurun aklına, fikrine bırakın... Güzel şeyler o tarafta, bakıp poz verdiğiniz objektiflerde ve photoshop'lanan fotoğraflarınızda değil.**

İmza: Okur

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Alex ve köfte heykeli üzerine "düşünmek"

Sibel Oral 23.09.2012

 Alex ve köfte heykeli üzerine "düşünmek" Geçen hafta başında bindiğim taksinin şoförü Fenerbahçe'ye yaklaşırken "Eyvah, şimdi trafiğe takılacağız" dediğinde her şeyden habersizdim. Sabah saatinde ne trafiği olacak ki diye sorduğumda verdiği yanıt karşısında afalladım: "Abla bugün heykel açılış töreni var."

Heykel açılışı, kalabalık, tören, trafik... Parçaları birleştirmeye çalışırken öğrendim ki Fenerbahçeli Alex'in heykelinin açılışı varmış. Tören 14:00'da. Saate baktım daha 11 olmamış. Çok tuhaf geldi. Yoğurtçu Parkı'na yaklaştığımızda kalabalık bir taraftar topluluğu örtülere sarılmış heykelin etrafında konuşlanmıştı.

Türkiye hiçbir zaman **heykelle, kamusal alanda sanatla** barışamadı. Bu arada kendimi tutamayıp twitter'a Alex heykelinin açılışı olacağından Fenerbahçe'nin orada trafiğin kilit olduğunu yazdım. Ne Fenerbahçe'yi ne de Alex'i imâ etmişim. Derdim **heykelleri kıran, yıkan, boyayan, çalıp hurdacıya satan Türkiye'de** "heykel açılışı" olması ve bir de bu açılış yüzünden takıldığım trafikti. Haber toplantısına geç kalıyordum. Sen misin onu yazan? Şehrin altyapı yetersizliği nedeniyle **Fenerbahçe'yi ve Alex'i itibarsızlaştırmakla** bile suçlandım. Tek derdim heykel açılışydı oysa...

Bir Türk'ün heykelini dikselerdi

Daha sonra akşam bindiğim taksi şoförüyle bir başka heykel diyaloguna girdim. Özetle şöyleydi:

"Alexmiş... Oraya bir Türk'ün heykelini dikselerdi ya. Gittiler Hristiyan, yabancının heykelini diktiler..."

Evet, "Buyur buradan yak" sanırım böyle durumlarda söyleniyordu. Yeniden belirtiyim; derdim ne Fenerbahçe, ne Alex, ne de coşkulu taraftar. Derdim Türkiye'de heykel sorunu. Şimdi uzun uzadıya geçmişteki heykel meselelerine girmeyeceğim. Zihniyeti de eleştirmeyeceğim. Geçen yıl İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) **İstanbul'da Kamusal Alanda Sanat Uygulamaları İçin Öneriler** başlığı altında İstanbul Büyükşehir Belediyesi

bünyesinde çalışacak Kamusal Alanda Sanat Kurulu önermişti. Özerk bir kurul. Aynen Londra, Viyana ve Amsterdam'da olduğu gibi. Çok basit, çok sağlıklı bir sistem. Şehir açık hava müzesine dönse fena mı olur? Ama bizde nerde? Raporu ve önerileri iksv.org sitesinin Kültür Politikaları bölümünden detaylı bir şekilde inceleyebilirsiniz. Şimdi bu rapor ve öneriler dizisi Temmuz 2011'de yayımlandı, basına yollandı. O zaman bu konuyla ilgili yazdığım yazının son cümlesinde **"Bakalım, bu öneriler İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından nasıl değerlendirilecek..."** demişim. Sanırım bir gelişme yok. Yoksa var mı?

Çek bi köfte heykeli

Birkaç hafta önce Kültürazzi yazmıştı; biliyorsunuz Tekirdağ'ın köftesi meşhur ve yakında **Tekirdağ'ın yöneticileri de köftelerine sahip çıkmak için köfte heykeli yaptırma kararı almışlar**. Köfteye sahip çıkmak için, köfte heykeli... Köfte ve heykel... İnsan inanmıyor değil mi? Ben Alex heykelini ve dolayısıyla da bizim memleketin heykel sorununu biraz sesli düşünürken bir arkadaşım bana şöyle dedi: **Rodin'in Düşünen Adam heykeli dünya üzerinde sadece Türkiye'de akıl hastanesinin bahçesinde...** Masama koştum; Japonya'da Kyoto Ulusal Müzesi, Avustralya'da The National Gallery, Arjantin'de Buenos Aires Parlamento Binası bahçesi (akıl hastanesi değil bakın, parlamento), Amerika'da birçok müze ve üniversitede... Bizde Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde. Bir şey diyecek takatim kalmadı artık. Rodin heykelinin bulunduğu "akıl" hastanesiyle ilgili esprileri meraklılarına bırakıyorum.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aile ve ahlâk üzerine bir "Akşam Yemeği"

Sibel Oral 30.09.2012

 Aile ve ahlâk üzerine bir "Akşam Yemeği" Paul ve Serge Lohman kardeşler, eşleri Babette ve Claire'la birlikte çocuklarının geleceğini konuşmak üzere çok şık bir restoranda akşam yemeği yiyecektir. Kardeşlerden Serge Lohman ünlü bir siyasetçi ve Başbakan adaydır. Seçimlere de az kalmıştır. Paul Lohman ise emekli edilmiş bir tarih öğretmenidir. Dışarıdan çok mutlu, seçkin gözüken Lohman ailesine önce restoranda şampanya ikram edilir. Paul Lohman biliyordur; gelen şampanya her ne kadar "ikram" olsa da, hesaba yazılacaktır. Daha sonra sırasıyla aperatifler, başlangıçlar, ana yemek, dijestif gelecektir.

Her şey, okurken bile, imrenilecek kadar yolunda gidiyor. Bu uzun akşam yemeği her ne kadar hem içinde bulundukları şık restoran hem de Lohman ailesinin toplumdaki sapasağlam konumu nedeniyle rüya gibi olsa da asıl dert daha sonra anlaşılıyor. Lohman ailesinin çocukları çok kötü bir şey yapmış. Hem de öyle bir şey ki; sadece aileyi değil, bütün dünyayı ilgilendiriyor. Bu bir suç. Bankamatikte uyuyan bir evsizi üzerine benzin döktükten sonra yakarak öldürmüşler. Olay bir kamerayla kaydedilmiş, ülkenin televizyon kanallarının birinde gösterilmiş, YouTube'a kadar da düşmüş. Ülke bu olayı konuşuyor. Fakat çocukların kim olduğunu Lohman ailesinden başka kimse bilmiyor.

Ve sorulacak sorular...

Akşam yemeği boyunca tüm sorular masaya dökülür. “Cinayet demeyelim buna” derken okurun kafasında sorular oluşmaya başlar. Alt tarafı bankamatikte uyuyan bir evsiz mi? Çocukların hayatını karartmamak adına böyle bir cinayete sessiz kalınabilir mi? İnsan çocuğunu korumak için tüm dünyaya yalan söyleyebilir mi? Peki tüm bunlar ne kadar ahlâki?

Kitaptan bir alıntı verelim:

Kendimi onların yerine koydum. Yoluma uyku tulumunun içinde canlı bir şey çıksa ne tepki vereceğimi hayal ettim; koku karşısında; birinin, bir insanın (burada özellikle evsiz ya da dilenci gibi sözcükler değil, insan sözcüğünü kullanıyorum) bankamatığı uyunacak bir yer olarak düşünmesi karşısında; iki gencin orasının uyunacak yer olmadığına kendisini ikna etmeye çalışmasına kızarak tepki veren bir insan; uykusunda rahatsız edildiğinde hırçınlaşan bir insan; kısacası şımarık bir tepki, bir şeylere hakkı olduğunu düşünen insanlarda sıkça gördüğümüz türden bir tepki.

Michel kadının konuşmasının “düzgün” olduğunu söylememiş miydi? Düzgün bir aksan, iyi bir aile, nezih bir sülale. Şu ana dek evsizin geçmişiyle ilgili fazla bir bilgi açığa çıkmamıştı. Belki bir nedeni vardı. Belki de burada üyeleri emir vermeye alışmış hali vakti yerinde bir ailenin kara koyunu söz konusuydu. Bir şey daha vardı. Burası Hollanda’ydı. Bronx değildi, Johannesburg ya da Rio de Janeiro’nun kenar mahallelerinde değildik. Hollanda sosyal bir devlettir. Kimse bankamatikte uyumak zorunda değildi.

Sinemaya uyarlanıyor

Hollandalı yazar Herman Koch’un Akşam Yemeği romanından bahsediyorum. İngilizce, Almanca ve İtalyanca gibi dillere çevrilen roman birçok ülkede ilgiyle karşılandı. Koch’un romanın merkezine aldığı bu cinayet, 2005’te Barcelona’nın elit bir semtinde işlenmiş. Yine bir bankamatik, üç genç, evsiz bir kadın ve bir benzin bidon... Koch bu üçüncü sayfa haberinden yola çıkarak aile ve ahlâki sorguluyor. Hollandacadan Burcu Duman’ın Türkçeye çevirdiği roman, Doğan Kitap tarafından yayımlandı. Roman hem ele aldığı mesele hem de kurgusuyla oldukça başarılı. Geçen yıl tiyatro sahnesinde boy gösteren Akşam Yemeği, beyazperdeye de uyarlanıyor. John Kusack’in oynadığı Genç Hitler filminin başarılı senaristi Menno Meyjes şu sıralar Akşam Yemeği’nin senaryosuyla uğraşiyor. Filmin çekimlerine ise 2013’te başlanacak.

***

Her zaman iyi bir yazar olmak istedim, bugün ailem benim için kaygılanmak zorunda değil

Eğer ilginizi çektiyse iyi haber; Herman Koch 1 ekimde İstanbul Tanpınar Edebiyat Festivali’nde “Café Amsterdam: Tekinsiz Aile” başlıklı söyleşiye katılacak. Biz de fırsat bu fırsat deyip kendisine birkaç soru yönelttik...

» Ortaöğreniminiz disiplinsizlik yüzünden okuldan atılmanızla yarım kalmış. Şimdi romanınız Akşam Yemeği ‘ni düşünürken ailenizin bu durumda nasıl tepki verdiğini merak ettim...

Çok disiplinli olmayan, oldukça liberal bir okulda okudum. Sanırım bu yüzden atıldım, çünkü bu özgürlüğe adapte olamadım. Ailem benim için çok üzüldü ve haklıydılar.

» **Bu aile hikâyesini “akşam yemeği” ile kurgulamanızın özel bir nedeni var mı?**

Sanırım roman, okuyucuya ne düşünmesi gerektiğini söylemeden farklı tüm fikirleri ifade eden en iyi yoldur.

» **Romanı okurken aklıma Kevin Hakkında Konuşmalıyız romanı-filmi geldi. Ahlâki sorular açısından benziyor.**

Evet, o romandaki çocuk başta çok yabancı ve tuhaf. Gerçi Akşam Yemeği’ndeki iki çocuk oldukça normal, daha bizim gibi.

» **Bu romanı yazarken size en çok ilham veren şeyler neydi?**

Hikâyenin bir kısmına temel olan Barselona’daki gerçek olay. Benzer şeyler yapan iki çocuk oldukça hoş görünüyordu. Herhangi birinin çocuğu olabilirlerdi. Benim çocuğum mesela.

» **Peki, siz baba Lohman olsaydınız ne yapardınız?**

Bunu roman yazarak açığa çıkarmaya çalıştım. Ama hâlâ bir ipucum bile yok. Fakat bir suçu saklamanın çocuğunuzu korumak için en iyi yol olmadığına inanıyorum.

» **Romanda zaman zaman ırkçılık ve ayrımcılığa da rastlıyoruz. Bu bölümleri yazarken çekinceleriniz oldu mu?**

Hayır, bu biraz kurnazca bir konu. Fakat ben ırkçılığa ve politik doğruculuğun sonucu olan olumlu ayrımcılığa çok karşıyım.

» **Romanın sinemaya uyarlanma süreci nasıl gidiyor?**

Önümüzdeki sene bir Hollanda filmi olacak. Aynı zamanda Norveç televizyon oyunu ve bir Alman-Amerikan filmi için planlar da var.

» **Aynı zamanda aktör olduğunuzu biliyoruz. Yazarlık hayatınızın neresinde aktörlük?**

Gün içinde birkaç saat yazabildiğimde mutlu oluyorum. Bu benim için para kazanmaktan daha önemli. Her zaman bir yazar olmak istedim ve bugün ailem benim için üzölmek zorunda değöil artık.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu dünya çok acımasız

Sibel Oral 07.10.2012

 Bu dünya çok acımasız Önce polisiye ve gerilim romanlarını ciddi bir şekilde son dört, beş yıldır takip eden bir okur olduğumu itiraf edeyim. Ve yine itiraf edeyim; bana eskiden polisiye romanlar hep “hafif”miş gibi gelirdi. Hatta bana göre “hafif” olan bu kitapların nasıl olur da tuğla gibi olduğuna akıl erdiremezdim. Neyse ki Türkiye edebiyatı da dâhil, haddimi bildiren romanlar okuyup yazarlarla tanıştım. Gerçi hâlâ önüme bir polisiye ya da gerilim romanı geldiğinde şüpheyle gözlerimi kısıarak, elimin ucuyla sayfalarını karıştırıyorum. Geçen günlerde Esmahan Aykol’la yeni kitabı Tango İstanbul –evet, bir Kati Hirşel polisiyesi daha– üzerine sohbet ederken bana polisiye romanların komplocu zekâyı geliştirdiğini söyleyip ekledi: “Biliyorsun o da Türkiye’de çok lazım.” Doğru söze ne denir...

Grangé, Chattam ve daha fazlası

Maxime Chattam romanları Türkçeye çevrildiğinde ortalıkta şu söz dolandı: Jean- Christophe Grangé’nin “çakması.” Bir yazar başka bir yazara benzetildiğinde, bir de üstüne “çakması” gibi ifadeler -şu çakma kelimesini artık kelime haznenizden çıkarsanız ya- kullanıldığında inatla karışık merak uyanıyor bende. Her neyse, ben Chattam’a bu çakma Grangé meselesini çakma kelimesini kullanmadan sordum. Yanıtı gayet akli başında, ilgililere duyurulur.

Chattam’da beni en çok etkileyen şey, aslında daha çok kriminolojinin öne çıkması. Dedektif Josh Brolin, olağanüstü bir bilgiye sahip çünkü. Bir insanı suça iten nedenleri anlamaya çalışırken olağanüstü bir zekâ sergiliyor, insanoğlunun derin kuyusuna iniyor ve hâl böyle olunca Chattam edebiyatında biraz daha ustalaşılıyor. Son romanı Leş adıyla çevrildi; kötü bir seçim bence. Chattam’ı tanımasaydım elime almazdım. Evet, okur önyargısı diyebiliriz buna, okurun hakkıdır da ayrıca. Chattam bu romanda zaman ve mekân kullanmayarak aslında çitasını biraz yükseltmiş. Zamansız ve mekânsız olan bu romanda bir savaş hazırlığı var. Savaşa gidilecek, yani aslında korku ve ölüm başrolde. Muhtemelen çok kanlı ve “leş”li olacak bu savaşın korkusunun önüne geçecek bir şey olur. Gemide asılmış bir asker; kafası kesilmiş ve yerine koçbaşı konmuş. Sonra mı? Ve olaylar gelişir... Hatta öyle gelişir ki “savaş kiminle” ve hatta “düşman kim” diye sormaya başlarsınız. Bu kadar ipucu yeter.

Kötülük

Maxime Chattam uzun yıllar tiyatro oyunculuğu yapmış. Bunun önemli bir nedeni var, birazdan söyleşimizde okuyacaksınız. Edebiyatla ilişkisi biraz tuhaf; edebiyata geç başlasa da sonrasında epey yol kat etmiş. Tabii kriminoloji üzerine eğitim aldığı da söyleyeyim. Zaten yazdığı romanlardan sağlam bir eğitimden geçtiği hemen belli oluyor. Chattam’ın en büyük takıntısı ise “kötülük.” Yıllardır insandaki kötülük kavramı üzerine çalışıyor ve dünya ona göre berbat olmasa da çok ama çok acımasız. E haklı...

Çocukluğunuzun roman kahramanlarını oynamak için tiyatro oyunculuğu mu yaptınız?

Evet, tiyatro yaptım, çünkü Mark Twain’in, Tolkien’in, Jack Vance’in roman kahramanlarının yaşadığı maceraları gerçek hayatta bulamıyordum. Ve sonra, tiyatrodaki bir aktör olarak canlandıracağım karakterin heyecanlarını ve maceralarını yaşayabileceğimi düşündüm. Sonra da başkalarının yazdıklarını oynamaktan çok kendi metinlerimi yazmayı istedim.

Edebiyatla sıkı fıkı olmaya çocukluğunuzda başladınız o zaman...

Evet, edebiyatla ilişkim 12- 13 yaşına doğru başladı. Her yeri kitapla dolu olan bir evde büyüdüm ama okumayı hiç sevmiyordum.

Sonra ne oldu da okumaya başladınız?

Annem bana Tolkien'in Yüzüklerin Efendisi kitabını verdi. Okula gitmeden önce biraz okuyabilmek için her sabah saat beşte kalkıyordum. Ve sonra Tolkien'e benzeyen her şeyi okumaya devam ettim. Ardından Stephen King'i, Lovecraft'ı ve diğerlerini keşfettim. Ve yıllar içinde ilgi alanlarımı yavaş yavaş genişleterek büyük bir okur oldum.

Jean- Christophe Grangé'yle kıyaslanıyorsunuz. Size göre romanlarınızın ortak noktası var mı?

Evet, muhtemelen ikimizin de Fransız olması ve aynı yayınevine bağlı olmamız karşılaştırma yapılmasına sebep oluyor. Ama ikimiz de çok karanlık, araştırmaya dayalı, güçlü karakterleri olan, ürkütücü suç romanları yazıyoruz. İkimiz de rahatsız ruhlara sahibiz... Ama Grangé bu işin ustası.

Kahramanınız Josh Brolin'e gelelim. Onu iyi detektif yapan nedir sizce?

Kusurlu bir adam olması. Onu çekici yapan şey bu. Derin insanlığı, kafadan çatlaklığı, insanı suça iten dürtüleri anlamadaki eşsiz yeteneği, kendi içindeki en karanlık noktaları ortaya çıkarmak için ruhunun derinliklerine inebilmesi, şiddetin ve kötülüğün dilinden anlaması; hepsinin karışımı. Bunlar onu gizemli, ele geçirilemez ve aynı zamanda da dokunaklı biri haline getiriyor.

Karanlığın Soluğu romanınızda "Bu dünya bizi tedbir olarak bireyci paranoyaklar olmaya itiyor" diye yazıyordu. Çok düşünmüştüm üstüne...

Dünyamızın bireyciliğine ve bazen biraz çıldırdığına ilişkin bir düşünce bu. Kapitalist ülkeler gittikçe daha demokratik değil, daha ziyade "lobikratik" oluyorlar. Yani büyük şirketler, yasa yapan hükümetler üzerinde etki kuruyorlar. Bireyler düzeyinde ise insanlar gittikçe kayboluyor, ölçüyü kaçıyorlar. Gerçeği ayırt edebilmek için, sonunda paranoyak oluyorlar.

Zaman zaman bu dünyanın "berbat" bir yer olduğunu düşünüyor musunuz?

Berbat olduğunu değil, ama acımasız olduğunu düşünüyorum. Kompleks bir dünya bu, çocukken bize öğretilen kötüye karşı iyinin kazandığı bir dünyadan uzak. Büyüdüğümüzde dünyanın gerçek işleyişini tekrar öğrenmemiz gerekiyor. Bu denge bozucu bir durum. İnsandaki kötülük kavramı beni heyecanlandırıyor. Kötülüğün gerçekte ne olduğunu anlamak isterdim. Nasıl ortaya çıktığını ve işlediğini... 10 yıldan fazla bir süredir, benim araştırma konum bu.

Peki dünyadaki bu kaos ve kargaşa sizin yazınızı nasıl etkiliyor?

Küreselleşen dünyadan çok günlük hayattan etkileniyorum. Kişisel olarak, bu küreselleşmeyi heyecan verici buluyorum ve bazen bu fikri bir roman konusu olarak ele alıyorum. Mesela Kaos'un Sırları'ndaki gibi. Ama genelde, özellikle günlük hayatın küçük detaylarına yoğunlaşıyorum. Nasıl bireyler olduğumuza, dürtülerimize, arzularımıza, korkularımıza... Ve işte bunlar korku romanlarının konuları.

Leş'te zaman ve mekân kullanmamanızın özel nedeni var mıydı?

Evet, elbette. Romanda belirli bir savaş değil, büyük harfle "savaş" olsun istedim. Bu romanda asla düşmanı görmüyoruz, düşman kişiliksiz, belirli biri değil. Herkes olabilir. Zaman ve mekân fark etmez. Bununla birlikte, tutarlı olabilmek için, 1944'teki ihtilaflardan, çıkartmadan ilham aldım. Ama sadece olayı gözümde canlandırabilmek için. Başlangıçta, Yedi Ölümcül Günah ve Er Ryan'ı Kurtarmak filmlerinin karışımı olacak bir kitap hayal ediyordum.

İki yıl önce Grangé'yle bir söyleşi yapmıştım ve o bana Fransız polisiyesine göre Amerikan polisiye edebiyatının daha iyi olduğunu söylemişti. Bir Fransız olarak siz ne dersiniz?

Sanırım bu doğru. Uzun zamandır durum böyle, ama artık değişmek üzere. Çünkü çok yetenekli yeni nesil Fransız yazarlar var. Amerikalıların gücü, gerçek ile kurguyu birleştirebilmekten geliyordu. Hem belgelere dayandırmak hem uydurmak. Bizim Fransa'da sahip olmadığımız şey: Anlatmak. Bu durum Grangé, Franck Thilliez gibi isimlerle değişmek üzere.

Sizce merak uyandıran, gerilimli bir roman yazmanın incelikleri olsa gerek...

Bunun bir sırrı var mı, bilmiyorum. Ama benim sırrım; gerçeklik, güçlü fikirler, merak uyandırıcı karakterler, kesin anlatım tekniği ve hikâyeyi sonuna kadar okuma isteği uyandıran bir metin arasında iyi bir denge bulmak. Böylece, çok okumayan insanlar bile romana kendilerini kaptırırlar. İlk iki bölümü okuyorlar ve sonra onları devamını okumaya zorlayan şey kendi merakları oluyor.

Peki, merak mı, gerilim mi?

İkisi arasında iyi bir denge bulmak.

Romanlarındaki bazı sahneleri vahşi bulanlar oluyordur...

Evet, elbette... Ama nedensiz bir şiddet sahnesi yazmamaya çalışıyorum. Asla. Kesin ve net şiddet tasvirlerim var. Ama bunlar, hikâye için olsun ya da okurlarımda belirli bir duygu durumunu geliştirmek için olsun, her zaman bir amaca hizmet ediyor.

Peki, böyle gerilimli ve zaman zaman da vahşi şeyler yazan siz; bir gününüzü nasıl geçiriyorsunuz?

Yazmak için her sabah en az dörtte uyanıyorum. En çok sabahları konsantre olabiliyorum. Sonra köpeklerimle yürümek ya da bir film izlemek ya da biraz okumak için, kısacası rahatlamak ve düşünmek için öğle saatinde uzun bir ara veriyorum. Ardından, öğleden sonra başlayıp geceye kadar yazma işine geri dönüyorum.

Gelelim bilinçaltınıza... Hikâyelerinizi yazarken bilinçaltınızın yazdıklarınıza ne derece etkisi oluyor?

Eğer bilseydim, bu artık bilinçaltım olmaktan çıkardı. Bunu bilmek için, sanırım birkaç yıl daha gerekiyor... Ama sizi temin ederim ki, bilinçaltım büyük bir rol oynuyor.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mutlu sondur yalnızlık

Sibel Oral 24.10.2012

 Mutlu sondur yalnızlık Gerbrand Bakker'ın Yukarıda Ses Yok adlı romanı geçen yıl yayımlandığında kapağına uzun uzun bakmış, bir kenara koyup, daha sonra göz atılacak diye kafama yazmıştım. Tabii sonra unuttum. Geçen haftalarda gerçekleşen İstanbul Tanpınar Edebiyat Festivali'ne geleceğini ve söyleşi yapma imkânım olduğunu öğrenince panikle okumaya başladım. Çok yavaş ilerleyen bir roman olduğunu şimdiden söyleyeyim. Metindeki diyalogların sıradanlığının güzelliği, romanın baştan çıkaran sadeliği ilginçti. Bakker'ın ilk romanıydı ve 2006 yılında Avrupa romanı dalında IMPAC Dublin Edebiyat Ödülü'ne değer görülmüştü. Bakker bu ödülü kazanan ilk Hollandalı yazardı. Jüri, kitap için "Baştan sona sürükleyici. Hikâye sessiz bir ustalıkla okuyucunun içine işliyor. Anlatım ise harika: Açık ve anlaşılır, hem de soğuk ve nemli Hollanda kırsalında çiftliklerin ritmini tüm detaylarıyla yansıtıyor" demiş. Sürükleyici olduğu fikrine katılmasam da sade dili ve insanı içine çeken "yalnızlık" kavramıyla derdini çok iyi anlattığını söyleyebilirim.

Galatasaray ve Orhan Pamuk

Gerbrand Bakker'a her Türkiyeli gazeteci gibi ülkemizle ilgili ne bildiğini sormaktan alamadım kendimi. Yanıt: Galatasaray ve Orhan Pamuk. Bir de Beyoğlu'ndan Topkapı Sarayı'na yürüyerek gitmenin hata olduğu. Anlattığına göre Beyoğlu'ndaki otelinden çıkıp birilerine Topkapı Sarayı'nın uzak olup olmadığını sormuş. "Yakın" demişler, o da başlamış yürümeye. Saatlerce yürüdükten sonra sarayın kapısına geldiğinde artık hali kalmamış ve otele geri dönmüş. Trafik çok kalabalık olduğundan herhangi bir ulaşım aracına binme cesareti de gösterememiş. "Yarın Masumiyet Müzesi'ne gideceğim" dediğinde otele çok yakın olduğunu söyledim. Ama o zaten ön araştırma yapıp, önceki gün Masumiyet Müzesi civarında keşif gezisi yapmış. Çukurcuma'yı, Tophane'yi, Taksim'i çok sevmiş. Tabii ona çılgın Taksim Projesi'nden bahsetmedim. Gelelim söyleşiye...

Tek bir romanını okuduğunuz bir yazarla söyleşi yapmaktan zoru yok sanırım. Gerçekten de sohbetimizin ilk 15 dakikası- en azından benim için- gerilimli geçti. Ama sonra ona sihirli kelimeyi söyledim: Yalnızlık.

Aileniz çiftçi. Siz Amsterdam Üniversitesi'nde Hollanda Dili ve Edebiyatı okuduktan sonra bahçıvanlık yapmışsınız değil mi?

Burada bir hatayı düzeltmek istiyorum. Ben Hollanda Dili ve Edebiyatı okumadım. Türkçe, İngilizce ve Almancada basılan kitaplarımda yazan biyografimde böyle yazıyor ama ben Etimoloji üzerine eğitim aldım ve Hollanda edebiyatı okumadım.

Peki, bahçıvanlık yaptınız mı?

O doğru, hâlâ yapıyorum. Okul bittikten sonra iş bulamamıştım. Bildiğim tek iş bahçıvanlıktı.

Yazar ve kahramanı ile ilgili bir ipucu gördüğümde ister istemez soruyorum; Yukarıda Ses Yok romanınızın kahramanı Helmer da çiftçi bir aileden geliyor ve edebiyat okuyor...

Aslına bakarsanız onu matematikçi de yapabilirdim ama bunun için araştırma yapmam gerekecekti ve ben araştırma yapmayı değil yazmayı seviyorum. Çiftçi bir aileden geldiğim için ona bildiğim bir işi yaptırardım.

Diğer kitaplarınızı bilmiyorum ama Yukarıda Ses Yok'un dili çok sade, çok sıradan. Buradaki sıradanlık kötü anlamda altını çizdiğiniz bir şey değil ama...

Bütün kitaplarımda dili çok sadedir. Psikolojik tanımlar, uzun ve anlaşılmaz cümlelerle yazmayı sevmiyorum. Kendim nasıl okumayı seviyorsam öyle yazmayı tercih ediyorum. Ben kendimi bir gözlemci olarak görüyorum ve ne görüyorsam fazla dolandırmadan anlatmayı seçiyorum.

Neden böyle bir aile hikâyesi yazdınız?

Bilmiyorum.

Mutlaka sizi bu hikâyeyi yazmaya iten bir şey olmalı...

Hayır olmadı. Sadece aklımda bir baba oğul hikâyesi vardı. Babasıyla sorunları olan bir oğul... Uzun süre yazmaya çalıştım ama olmadı. Bir gün çok sinirlendim, bilgisayar başına geçtim ve o sinirle yazmaya başladım ve bu şekilde altı ay gibi bir sürede bitirdim romanı.

Otobiyografik yanları hiç mi yok?

Otobiyografik yanları yok değil. Ama biliyorsun romanda oğul babadan nefret ediyor, ben ise babamdan nefret etmiyorum. Ama ben de romandaki gibi erkek kardeşimi kaybettim. Evet, bazı paralellikler de yok değil. Çok zor bir soru bu, ben de tam olarak bilmiyorum gerçekten.

Bir okur olarak ben biliyor olabilirim; ben romanın yalnızlığa bir güzelleme olduğunu düşünüyorum...

Evet, bu çok doğru. Ben insanların özünde yalnız olduğunu düşünüyorum. Köpeğin olabilir, sevgilin olabilir, arkadaşın olabilir. Onlara dokunabilir, onlarla konuşabilirsin ama kendi kafanın içinde her zaman yalnızsındır.

Yalnızlığın insanlara korkunç gelmesiyle ilgili neler söylersiniz peki?

İnsanlar bundan çok korkuyorlar, evet. Kimse yalnız olmak, tek başına kalmak istemiyor ama ben yalnızlığın güzel olduğunu düşünüyorum. Bu romanda da dediğiniz gibi yalnızlığın aslında güzel ve huzurlu bir şey olduğunu anlatmak istedim.

Romanın sonunda Helmer “Yalnızım” diyor. Sizce bu mutlu son diyebilir miyiz?

Annem sonunu okuduğunda çok üzüldüğünü söylemişti. Evet, birçok insan aynı şeyi düşünmese de bence bu gerçekten mutlu son.

Yalnızlığa güzelleme yaparak IMPAC Dublin Edebiyat Ödülü aldınız. Bence bu da mutlu son. Ama uluslararası bir yazar oldunuz, yani kapandığınız yalnızlıktan ister istemez çıkmak zorunda kaldınız...

Tanınmak, takdir edilmek elbette çok güzel. Üstelik ödülün parası da çok iyiydi ama yapabileceğim şeyi yapmaya devam ettim. Yalnızlığım ve yazarlığım. Ödüllü bir yazar olsam da o yalnızlık hep var benim kafamda.

İstanbul Tanpınar Festivali için geldiniz. Tema: şehir ve korku. İstanbul’un karmaşası sizi korkuttu mu?

Evet, burada milyonlarca insan ve araba var. Buraya geldiğimden beri kalabalıklar içinde yürümenin beni biraz huysuz ve huzursuz ettiğini itiraf edeyim. Belki arada böyle kalabalıklar arasında olmak iyidir.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şu ara...

Sibel Oral 11.11.2012

 Şu ara... Uzun zamandır dökülmüyordu. Hep içime içime...

Önce kitaplardan başlayalım... Şu anda üç kitap birden okuyorum desem inanırsınız herhalde. İlki Amin Maalouf, Doğu’dan Uzak’ta. Her akşam yedi sekiz sayfa. Hatta bazen sabah kahvesinin suyunun kaynamasını beklerken ocağın başında. Ne kadar fazla satır okursam kârdır. Akşamları dönüşümlü olarak Oya Baydar O

Muhteşem Hayatınız ve Yılmaz Karakoyunlu Mor Kaftanlı Selanik. İş arasında bir iki sayfa devirdiğim Red Kit maceralarını saymıyorum. Arada içimin gittiği, gözüme takıldıkça dudağımı ısırđığım kitaplar da yok değil; Hermann Broch'un Vergilius'un Ölümü mesela... **Satır arasında aslında "çaktırmadan önerdiğim"** bu kitaplarla ilgili yazılar ve söyleşileri çok yakında sayfalarımızda okuyacaksınız. Bunları neden yazıyorum? Malûm kasım ayı, kitap fuarı ve dolayısıyla kitap eki. E üstüne bir de hep merakla beklediğim yazarlar. Hazır fuar ve kitap eki demişken; **Taraf Kitap 31. İstanbul Kitap Fuarı nedeniyle her zamanki gibi ayın ikinci cuması değil, üçüncü cuması çıkacak.** Cuma günü okurlarımızdan e-posta ve telefon geldiğinde epey şaşırdım. "Kitap eki neden çıkmadı" diye soran okurlardan özür dileriz. Daha önceden duyurmayı unuttuk bu ay geç çıkacağımızı. Ama bu arada iyi oldu, öğrendik ki; artık her ayın ikinci cuması okurların kafasında yer edinmiş Taraf Kitap. Sizi biraz daha bekleteceğiz. Taraf Kitap 16 kasımda İstanbul'da, 17 kasımda ise diğer bölgelere dağıtılacak. **Hatta bu yıl İstanbul Kitap Fuarı'nda Taraf Kitap standında da ücretsiz olarak dağıtılacak.** Klasik bir cümle olacak ama; sürpriz haberlerimiz devam edecek...

Sinepop hadisesi

Konumuz: Beyoğlu'nda kapanan sinemalar kervanına eklenecek olan Sinepop. **"Açıkken gidiyor muydunuz, kof enteller sizi gidi"** diyenler sırtarak göbeklerini kaşımaya başlamış olabilir. Hiç heveslenmeyin. "Kapanmasın" demeyeceğim. Zaten kapanacağını biliyoruz. **Emek Sineması'nın kapanmaması için nasıl hiç kimse (o hiç kimseler kendilerini bilir) bir şey yapmayıp sadece gazetecilerin ağızına bir parmak bal çalmaya çalışıp, işi üstünden atmaya çalıştıysa yine aynısı olur.**

Devlet, belediye destek verse

Alkazar Sineması kapandığında kapı kapı Beyoğlu sinemalarını dolaşıp durum araştırması yapmıştım. Kapısını çaldığım sinemalardan biri de Sinepop'tu. Mehmet Soyarslan şunları söylemişti: "Festival yapılıyor, sinema dolu oluyor. **Kültür Bakanlığı dese ki 'Ben bu festivali destekliyorum ve getireceğiniz filmlerin masraflarını ben karşılıyorum...'** Ama demiyor ve festival kendini döndürmeye çalışıyor, bunu yaparken sinema salonlarının alacağı payı düşük tutuyor. Kimse demiyor ki **'Siz kültüre sanata hizmet ediyorsunuz sizin elektriğinizi, suyunuzu şu fiyattan verelim.'** Her şeyin en yüksek fiyatını sinema salonları ödüyor. Bu sinemalar kalsa sorunlar çözülebilir mi? Elbette çözülebilir, **Devlet, belediye destek verse, vergiler düşürülse neden olmasın?** Sinepop'un ne olacağı belli değil, biz de bilmiyoruz... Bir inşaat grubunun satın alma ihtimali var." (Burası Kültür Başkenti başlıklı yazıdan, 2010, Taraf)

Sekiz yetmez, 18 olsun

Vergi... Bu ülkede **sinema, tiyatro, opera, bale giriş ücretlerinin ve hatta defter, kalem ve silginin KDV oranının yüzde sekiz** olduğunu herkes biliyordur herhalde. Kutsal kitaba **yüzde 1 (bir)** vergi almayı uygun gören **sistem(cik)** sanat etkinliklerinden yüzde **8 (sekiz)** vergi almazsa bunun hesabını nasıl verir? Yıllarca sinema işletmeleri bu vergi oranlarından şikâyet etti, kimse dinlemedi. Kimse de parmağını oynatmadı. Şimdi tüm bu olanlar yine ve hâlâ kulak tıkayanların, soruları geçiştirip içten içe gülenlerin yüzünden. Burada sözkonusu olan bir tarih, kültür elden gidiyor. Diğerleri gibi. Sonuç: kötüler kazanıyor. Evet, kötüsünüz işte. Ağır mı geldi?

Bir gün orta yaş krizine girdi ve...

Sibel Oral 18.11.2012

 Bir gün orta yaş krizine girdi ve... Ne yalan söyleyeyim, Jasper Kent'in romanı On İki Türkiye'de yayınlandığında ilk önce ilgilenmemiş sadece "Can Yayınları çizgisi dışına mı çıkıyor" diye düşünmüştüm. Yanıldığımı anladığımda kendimi Kent'in o kalın On İki romanı sayfaları arasında buldum. Aman allahım, yıl 1812! Napolyon dünya tarihinde toplanmış en kalabalık ordusu ile Moskova'ya doğru ilerliyor ve bu sırada Rus Ordusu'ndan bir grup asker Opriçnik adı verilen bir gruptan yardım istiyor. Opriçnikler, Rus dostlarından gelen bu yardım talebini kabul ederek Moskova'ya geliyorlar. Ama bir sorun var: Opriçnikler sadece geceleri savaşıp, öldürebiliyor. Gün aydınlıkken ise onlardan hayır beklemek imkânsız. Çünkü onlar vampir... Roman, Rusların Fransızlara karşı verdikleri savaş ile başlıyor ama sonrasında insanlığın vampirlerle savaşına dönüşüyor.

Danilov Beşlemesi

Tarihsel fantezi roman okuyamayan - hele de içinde bir de vampirler varsabiri için tüm bu olanlar çok ağır ama çok keyifliydi. Bir daha büyük konuşmayacaktım... On Üç Yıl Sonra romanının Türkiye'de yayınlanmasını bekledim. Çünkü bu bir beşlemeydi: Danilov Beşlemesi. Bu beşlemenin diğer iki kitabı; On Üç Yıl Sonra ve Çar'ın Laneti de yine Can Yayınları tarafından yayımlandı. Jasper Kent heyecan verici bir isim. Kitapları diğer vampir romanlarından çok farklı bir yere konuyor çünkü bu romanlarda tarihsel bir arka plan var. İlk kitabı Fransızcaya, İtalyancaya ve Türkçeye çevrilen Kent, On İki romanıyla Fantasy Book Review sitesinde "En İyi Tarihsel Fantastik Roman" listesinde altıncı sıraya yerleşti. Jasper Kent İstanbul Kitap Fuarı için Türkiye'ye geldi ve tabii ben de kendimi tutamadım...

Ben en baştan başlamak istiyorum... İlk okuduğunuz kitabı hatırlıyor musunuz?

İlk okuduğum kitabı açıkçası hatırlayamıyorum ama ilk satın aldığım roman bir Dr. Who romanıydı. Sadece dört yaşındaydım ve aslında roman o yaş için biraz zordu. Fakat televizyonda çok başarılı bir uyarlamasını izliyordum, çok etkilenmiş ve romanı da keyifle okumuştum.

Doğa Bilimleri okurken yazılım mühendisliğine yöneldiniz ama sonra 30'lu yaşlarınızda romanlar yazmaya başladınız... Nasıl oldu bu?

Aslında yazıyla her zaman ilgiliydim. Öğrenim ve çalışma hayatım boyunca hiçbir zaman yazıda uzak kalmadım. Bir kitap yazma cesaretimin ardında ise bence orta yaş krizim var... 35 yaşına geldiğimde bence tipik sayılabilecek bir tavırla yapmak isteyip yapamadıklarımı gözden geçirdim ve bunların başında kendi kitabımı yazmak olduğunu gördüm. Kitabın hikâyesi benim için tamamlanmıştı ve hemen yazmaya başladım.

Peki, On İki 'nin ardından hayatınızda neler değişti?

İnsan her zaman farklı bir şey olacağını hayal eder ama benim için hiçbir şey değişmedi. Mesela otobüste ya da metroda kitabımı okuyan kalabalıklara rastlamadım... Birden bire tanınmadım kısacası ve bu fikirle de çok ilgilenmedim. Çünkü ilkinin ardından hemen ikinci kitabımı yazmaya yoğunlaştım.

Tanınma isteğiniz var mıydı? Daha doğrusu, bir yazar potansiyeli olan bir konu üzerine eser verdiğinizde, fikrin altında tanınma kaygıları da var mıdır?

Genel kanılara varmak çok güç bu konuda ama benim böyle kaygılarım yoktu: Bir sabah kitabı basılmış bir yazar olarak uyanıyorsunuz... Evet, bu garip ve güzel bir histi. Ancak her şey bundan ibaretti.

Biraz daha iç dünyanıza girsek... Yazma sürecinizde sözcükler arasında kimi arıyorsunuz? Kendinizle özdeşleştirdiğiniz bir karakter var mı?

On İki ve On Üç Yıl Sonra adlı kitaplarımda yaşayan Aleksey karakteri, çoğu özelliğiyle olmak isteyebileceğim birini temsil ediyor diyebilirim; birden fazla dil konuşması ve kararlılığı beni cezbediyor. Ama bazı yönleriyle de gerçekten berbat bir adam ve benden tamamen uzak. Bunun gibi birçok örnek verebilirim, karakterlerden bazılarıyla ortak noktalarım var ancak onların arasında tanıdık birini aramıyorum. Hatta tam tersini yapıyorum sanırım, benden uzak ve benim için bilinmez olanı yazarak bugünden uzaklaşıyorum.

Romanlarınızı tarihsel zemine oturtmanız gerekiyor. Eminim araştırmak yazmaktan daha uzun sürüyordur...

Roman öncesi araştırmalarımın romanı yazmaktan çok daha fazla zaman aldığı bir gerçek. Sonuçta kurguyla birleşse de tarihsel gerçekleri de içeren kitaplar bunlar... Birçok kaynağa başvuruyorum ve bolca okuyorum.

Okumak sizin için ne ifade ediyor?

Bilmediğim tarihin ve toprakların o günkü havasını solumak gibi...

Rus İmparatorluğu'nun alternatif tarihini yazmaya nasıl yöneldiniz?

Ben soğuk savaş döneminde doğdum. Belki sadece bu yüzden, belki de yaratıcılığa açık bir coğrafya olduğunu düşündüğüm için Rusya'nın kusursuz olduğunu düşündüm.

Hikâyeniz Rusya'da, gerçek olaylarla örülü 200 yılı kapsayan bir dönemde geçmekte... Peki, Vordalak'ların ilk ortaya çıktığı bölümde, Tuna Nehri civarında Türkler'e saldırılarını anlatırken, Dracula olarak da bilinen Kazıklı Voyvoda efsanesinden mi ilham aldınız?

Bu konu Halkın İradesi adındaki dördüncü kitapta ayrıntılı olarak ele alınacağı için şimdi ipucu vermek istemiyorum. Dracula ve Zemyeeviç adlarının etimolojisini irdelerseniz bazı ipuçları yakalayabileceğinizi söylemem yeterli olur. Bram Stoker'ın Dracula'sı pek çok yönden Danilov beşlemesinin 4.5'uncu kitabı sayılabilir.

Peki vampirler? Onları sizde özel kılan nedir?

Dünyada da son derece popüler bir akım başlatan vampirlerin, tarihsel kurgu içeren fantastik eserlere büyük uyum gösterdiğine inanıyorum. Bu sadece bir yazar olarak değil, bir okur olarak da görüşümdür. Çünkü vampirler, diğer gerçeküstü yaratıklardan farklıdır. Onlar insanlara hem insan hem de süper güçlere sahip

ölümsüz bir varlık olabileceğini öğretmişlerdir. Bu çok önemli bir nokta; mesela Kurt Adam, dönüşmeden önce sıradan biri gibi görünürken, dönüştüğünde insanlıktan tamamen uzak, vahşi ve tanınmaz bir forma bürünür. Ve siz onu süper güçleri olan bir insan olarak değil, tanımlanması güç, yakınlık kuramayacağınız bir yaratık olarak algıyorsunuz.

Vampirlerde farklı olan nedir?

Onlar için bu durum söz konusu değil... Onlar, dönüşmüş ama hâlâ insan görünümünde yaratıklardır. Bu yüzden onlara kendimizi daha yakın hissederiz. Kitaplarımda anlattığım atmosfer ve konuya uyum gösterebilecek tek gerçeküstü yaratık kategorisi de vampirlerdi. Elbette araştırma sürecinde okuduğum Rusya'ya özgü efsaneler de bu kanıyı destekledi.

Yazmaya başlamadan önce nasıl bir süreçten geçiyorsunuz. Oturup hayal mi ediyorsunuz, notlar mı alıyorsunuz? Ben doğaüstü güçleri de anlattığınız için sizi hep önce uzun uzun hayal ettiğinizi düşündüm hep...

Kitaba hazırlık sürecinde çok fazla hayal kurduğumu söyleyemem, açıkçası her şey okur ve araştırırken şekilleniyor. Ben biraz planlamacı biriyim, kendimi hayal kurma konusunda da çok yetenekli bulmuyorum ne yazık ki. Ama hayal gücü yüksek yazarlara her zaman saygı duymuşumdur. Çok basit bir örnek vereceğim: Harry Potter'ı okurken gerçekten çok şaşırmış ve heyecanlanmışım. O kadar çok yaratıcı fikir yan yana duruyordu ki... Okurken şunu düşünmüştüm: Bu cümlelerin pek çoğu için ayrı bir roman yazılabilir...

Aynı zamanda müzikte hayatınızda büyük bir rol oynuyor değil mi? Müzikalleriniz var...

Şarkı söylemeye ve piyano çalmaya çok genç yaşlarda başladım ancak piyano derslerinden çabuk vazgeçtim, yine de zaman zaman çalmaya devam ediyorum. Beste yapmaya ise üniversite yıllarında başladım. Aslında yaptığım şeyin rock müzik olduğunu sanıyordum ama herkes yazdıklarımın müzikal formata daha yakın olduğunu söylüyordu. Ben de bu tarzı korudum. Dürüst olmak gerekirse, beste yapmak hayatımda ağır basan bir uğraş değil, ama çok eğlenceli.

Türkiye'de azımsanmayacak bir okur kitleniz var. Siz Türkiye hakkında neler biliyorsunuz?

Türkiye'nin çok iyi bir ekonomisi olduğunu ve İngiltere'nin daha büyük ve güçlü bir Avrupa için Türkiye'yi AB'de görmek istediğini biliyorum. Atatürk ve Osmanlı İmparatorluğu da ilgimi çeken ve hakkında bir şeyler okuma fırsatına sahip olduğum konular... Türkiye'ye karşı kendimi yabancı hissetmiyorum, bence her yönüyle cezbedici bir coğrafya.

Jasper Kent bugün TÜYAP'TA

Eğer bu sayfayı sabah saatlerinde okuyorsanız ve bugün fuara gitmeyi düşünüyorsanız Jasper Kent'i daha yakından tanıma şansınız var demektir. Kent, bugün 14:30'da Tüyap İstanbul Kitap Fuarı - Interexpo Salonu'nda hayatı ve eserleri hakkında soruları yanıtlayacak.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Belki de bu roman benim için bir yüzleşme ve özürdür...

Sibel Oral 25.11.2012

 Belki de bu roman benim için bir yüzleşme ve özürdür... Bir gün Oya Baydar'a hiç tanımadığı biri ulaştı ve kendisinde çocukluk fotoğraflarının olduğunu söyledi. Baydar merak etti, bu kişiyle buluştu ve gerçekten de çocukluk fotoğraflarını buldu. Bu tuhaf karşılaşma sırasında fotoğraflarını bulan kişi ona sürekli "Ah o muhteşem hayatınız" diyordu. Baydar bu olaydan yola çıkarak insanın yaşadığı gerçek hayatla dışarıdan görülen, ona biçilen hayatın ne kadar tezat olduğunu düşündü ve O Muhteşem Hayatınız romanını yazmaya başladı. Bu sırada da Dersim Soykırımı'yla ilgili kitaplar okuyor, tanıklık hikâyeleri dinliyordu. Bir gün bir şey oldu. Yakın zamanda kaybettiği annesinin eşyaları arasında babasına ait olduğunu düşündüğü "Ordu Manevrası Hatırası, Tunceli 1938" yazan bir madalya buldu ve...

En baştan başlayalım; O Muhteşem Hayatınız nasıl oldu da roman oldu?

Romanın ana teması bir rastlantı sonucu neredeyse kucağıma düştü. Üç yıl kadar önce, bağlı olduğum Kalem Ajans üzerinden, dolaylı bir şekilde bir e-posta geldi. Tanımadığım biri benim çocukluk fotoğraflarımı bulduğunu, bunları iade etmek istediğini yazmıştı.

Okurunuz yani, sizi tanıyor...

Hayır, aslında beni hiç tanımıyor. Bulduğu fotoğrafları birilerine göstermiş. Sadece çocukluk fotoğraflarım değil eşimle de fotoğrafım varmış buldukları arasında. Önce eşimi, Aydın'ı (Aydın Engin) tanıdım, sonra da benim ben olduğumu bulmuşlar. Neyse işte, epostada verdiği telefon numarasını aradım, tabii merak etmiştim fotoğrafların eline nasıl geçtiğini. Buluştuk, böylece tanıştık. Fotoğrafların olduğu eve giderken yolda sürekli bana "Ah Oya Hanım o muhteşem hayatınız, o muhteşem çocukluğunuz" diyordu. Ben de eziliyordum, "Ben bir subay çocuğuydum, mütevazı bir hayat sürdürdüm, hiç öyle muhteşem bir hayatım olmadı" falan demeye çalışıyordum. Birlikte koleksiyonlarını, arşivini sakladığı yere gittik, bir sürü eski gazete, dergi, eski müzik kaseti, kupürler ve bir sürü fotoğraf... Fotoğraflara bakıp kendine göre öyle bir yorumlayışı vardı ki, hani bana biçtiği muhteşem hayat gibi. Topladığı fotoğraflar üzerinden hikâyeler yazıyor, fotoğrafları canlandırıyordu. O, yazmayan bir romancı aslında. Çok ilgi çekici geldi. İnsanın yaşadığı gerçek hayatla dışarıdan ona kurgulanan, biçilen hayatın ne kadar farklı olduğunu düşündüm. Romanın ana teması böyle bir rastlantı sonucu şekillendi.

Sizin yaşadığınız bir olay üzerinden kurulmuş roman ama siz onu bir Diva'nın hayatına oturtmuşsunuz...

Benim yaşadığım bir olay ama eski fotoğrafların bulunması romanın konusunun gelişmesinde yardımcı bir araçtan ibaret. Öte yandan, anlatacağım hikâyeyi kendi özeliimin tümüyle dışına çıkarmam lazımdı. Uluslararası çapta, çok ünlü bir opera sanatçısı üzerinden kurdum. Diva'nın fotoğraflarını bulan adamın sanatçıya tutkulu hayranlığı, ona biçtiği muhteşem ve kusursuz hayat, o kadında ve o hayatta hiçbir pürüzü kabul etmeyişi... Ama o muhteşem hayat sanıldığı gibi değil aslında. Psikolojik sarsıntılar, zaman zaman çöküşler, korkular, karanlık

noktalar, travmalar barındırıyor. O sıralarda Dersim’le ilgileniyordum. Orada 1937-38’de yaşananlarla doluydum. Yaşanan gerçek hayatla kurgulanan, yakıştırılan hayat arasındaki dramatik çelişkiyi verebilmek için Diva’nın gerçek kimliğini yakın tarihimizin bu acı olayına göndermelerle ördüm.

Romanı yazmaya başladığınızda Dersim Soykırımı yoktu yani kafanızda...

O günlerde ilgilendiğim bir konu olarak vardı sadece. Başlangıçta, romanı tasarlarken kurguyu Diva ve onun fotoğraflarını bulan Toplayıcı üzerinden sürdürmeyi düşünürken Dersim yüreğimi öyle bir kapladı ki, başladım Dersim çalışmaya. Alevi Kızılbaş inancı, kültürü, müziği... Biraz daha derinleşmeye çalıştım, okudum, araştırdım. Böylece Dersim ana temanın üzerine oturduğu temel haline geldi.

Evde annenizin eşyaları arasında babanıza ait olduğunu düşündüğünüz ve üzerinde “3. Ordu Manevrası Hatırası, Tunceli” yazan bir madalya buluyorsunuz...

O sıralarda sürekli bunu düşünüyordum zaten. 1937’de 1938’de orada kanlı bir kırim olmuş “medenileştirme” gerekçesi ve kisvesi altında. Tarihin bize anlatılardan çok farklı olduğunu bir kez daha anladım. Ne der resmî tarih bize? Dersim’de eşkıyalık vardı, devlete karşı geliyorlardı, aşiretler isyan ettiler, devlet de düzeni sağladı. Tunceli bölgesinde halk şeyhlerin, şıhların, feodal beylerin baskısı. zulmü altındaydı, bu gerici yapının çözülmesi için müdahale gerekliydi denir. Oysa çok farklı bir aşiret yapısı var, ezberlere sığmıyor. Mesela feodaliteden söz etmek Dersim’e o zamanlar bile uymuyor. Ama o dönemde Türk solu da bu bakışla bakmıştı Dersim olaylarına, çoğunlukla gerici isyanların bastırılması olarak yorumlamıştır.

O madalyayı bulunca ne hissettiniz?

Önce çok kötü oldum, yüreğimin ortasına bir şey oturdu. İlk tepki: reddettim, “Hayır, bu madalya babamın olamaz, babam o tarihlerde bölgede değilmiş” diye. Toplum böyle bir durum karşısında ne yapıyorsa birey de onu yapıyor zaten. Tarihteki o kötü olayı, suçu önce reddediyorsun. Sonra araştırdım, bakalım babam o tarihte orada mıydı? Araştırırken öğreniyorum ki babam o tarihte orada değil; Trabzon’da. Resim altlarından, annemin sakladığı mektuplardan öğrendim bunu. Ama rahatlamam için yeterli olmadı. Orada bırakmayan için sorgulama süreci başlıyor. Bu madalya neden burada? Babam kurmay subaydı. Ölmüş babamı da suçlamak istemiyorum ama harekâtın planının 1937’de Atatürk Trabzon’a geldiğinde yapıldığını öğrendim. Tetikçi olmadığından, harekâtı bizzat yönetmediğinden eminim, ama kurmay olarak planlayıcıları arasında olabilir. Sonraki aşama cesaretle yüzleşmeye çalışmak. Toplum da aynı süreci yaşıyor. Önce ret, reddedemeyeceği zaman da, ya kabul edip yüzleşmeye, ödeşmeye gidiyor ya da cepheleşiyor, düşmanlaşıyor.

Peki, gerçekten bazı olaylarla yüzleştirmeye inaniyor musunuz? Dersim için özür dilendi ama neye yarar; Uludere’nin hesabı hâlâ verilmedi...

Genelde yüzleşmeye yatkın değiliz, ne özel yaşamımızda ne de toplum olarak. Başbakan’ın Dersim özrü siyasal rakipleri, özellikle CHP’yi köşeye kıştırmak içindi, şimdi daha iyi anlaşılıyor. Çünkü Dersim kırimı; Ermeni tehcirinden Uludere’ye, 6-7 Eylül olaylarından Maraş’a, Sivas’a, hatta 12 Eylül’e kadar hep aynı zihniyetin: devletin Türk-Sünni İslam ideolojisinin yansımalarından biridir. Dersim için samimi özür Uludere’de öldürülenlerin hesabını vermek ve o canlar için de devlet özrü dilemekle mümkün olabilir ancak.

Murathan Mungan’la yaptığım söyleşide “Politikacıların ellerinde kürek var, sürekli tarihin ve gerçeklerin üstüne toprak atıyorlar. Silahları başkalarına taşıtıyor, kürekleri kendi taşıyorlar” demişti. Baştaki isimler değişse de zihniyet hiç değişmiyor. Ben de düşünüyorum; yüzleşmek hesaplaşmak tamam ama değişen ne?

Murathan Mungan çok haklı, çok da güzel ifade etmiş. Yine de umutsuz olmayalım. Artık konuşmaya, tartışmaya başladık. En azından öğreniyoruz, farkına varıyoruz ve bence bu lanetli devlet zihniyeti artık açığa çıkmış durumda.

Diva'nın babasının, yani kızı Arya'nın dedesinin 1938'de Dersim'de subay olduğunu öğreniyoruz romanda. Arya'nın aile geçmişiyle, annesinin gerçek kimliğiyle hesaplaşması romanın merkezine oturuyor. Buradan yola çıkarak şunu sormak istiyorum; ya babanızın annenize o dönemde yolladığı mektup zarflarında Trabzon değil de Dersim yazsaydı?

O zaman daha çok acıttırdı, yüzleşmek, ödeşmek daha güç olurdu. Şimdi bile tam bilmiyorum; Dersim'de, Hozat'ta, Ovacık'ta, oralarda çekilmiş dönem fotoğraflarına çok baktım, özellikle teftişe gelmiş subayları, mülki erkânı birarada gösteren fotoğraflara. Babam yoktu aralarında. İnsan garip yaratık, görmek istediğini görüyor, gördüğünü de kendini huzursuz etmeyecek gibi yorumluyor. Belki de bu roman benim için de bir yüzleşme ve özürdür.

Turhan Günay sizinle TÜYAP'ta yaptığı söyleşide romanın kahramanlarından olan Cansa için "solun vicdanı" demişti. Ben o sırada romanın yarısındaydım ve bayağı kafamı meşgul etti bu...

"Solun vicdanı" biraz aşırı bir yükleme ama Cansa kimlik bilinci güçlü bir Dersimli Zaza. Ailesi Dersim kırımını yaşamış. Kendisi de 1970'lerin sonlarında gencecik bir devrimci. İbrahim Kaypakkaya'ların, Ali Haydar'ların geleneğinden. Zaten Tunceli/Dersim yöresi o tarihlerde köylü devrimciliğinin, kırlardan şehirleri kuşatma stratejisinin merkezidir. Birbirine değse de bu hareket Kürt silahlı hareketinden farklı bir mecrada akar. Mesela PKK Dersim'in kalbine girememiştir, halk arasında tutunamamıştır. Cansa'ya dönecek olursak; o da harekete katılmış, belli belirsiz öğreniyoruz ki bir öldürme olayına da karışmış fakat sonradan tüm bunlar üzerinde düşünmüş. Kendi çevresini, kendi hareketini, Dersimlileri eleştirmekten geri kalmıyor Dersimli kimliğine çok bağlı olduğu halde. Belki de bu yüzden Turhan Günay Cansa'yı solun vicdanı olarak gördü. Ben böyle bir vurgu düşünmedim doğrusu. Cansa karakteri benim çok iyi tanıdığım bir kişilik sergiliyor ve anlatmak istediklerime çok elverişliydi.

Bir taraftan baktığımızda da aslında bu bir "Dersim romanı" değil ama insan ister istemez merkeze Dersim'i alıyor. En azından ben Dersim romanı değil bu diye tekrar etsem de Arya'nın Dersim'e gidişi, orada yaşadıklarına odaklanıyorum daha çok...

Hep böyle olur, aktüel sorun ana temanın önüne geçer. Ben, Dersim romanı değil, derken Dersim olaylarını, o sırada yaşananları anlatan bir roman değil anlamında söylüyorum. Dersim'i öğrenen Arya ve benzerlerinin romanı belki de.

Diva "etek altı kızı" olduğunu biliyor ama bunun bir sır olarak kalmasını tercih ediyor. Nasıl bir psikoloji onunki?

Aslında Diva da başta bilmiyor, yavaş yavaş öğreniyor. O, çok gerilerde kalmış gerçek kimliğini değil edindiği ve benimsediği Diva kimliğini yaşamak istiyor. Diva kimliğiyle barışık. Ne kendisi ne de hayranları, ne de onun muhteşem hayatına en küçük gölge düşmesine tahammülü olmayan Toplayıcı gerçeğe hazırlıklı değiller. Bu, farklı durumlarda hepimizin yaşayabileceği bir psikolojik hâl.

Dersim'de yaşananlar, 1915'te yaşananlar. Maraş'ı 6- 7 Eylül'ü, Alevilere yapılanlar ve şu an aklıma gelmeyen katliamlar... Biz toplum olarak bu olaylara çoğunlukla "siyasî" bakıyormuşuz gibi geliyor. "Vicdani" ya da "insanî" bakmayı başaramıyoruz gibi geliyor bana...

Çok haklısınız, siyasî ve asıl ideolojik bakış insani ve vicdani olanı geriye itiyor. Pek çok sorunumuzu bu yüzden çözemiyoruz. Siyaset ve iktidar odaklı zihniyet yüzleşmeyi önlüyor. Oysa, insandan hareket etsek toplumun da önyargılarından daha kolay kurtulabileceğini düşünüyorum.

17 yaşından beri yazıyorsunuz. Bunca zamanlık edebiyat hayatınızda O Muhteşem Hayatınız sizin için ne ifade ediyor? Ustalık dönemi romanı diyebilir miyiz?

Aman aman... Bu ustalık dönemi sözü hiç hoşuma gitmiyor benim, Başbakan'ın ustalık dönemini yaşadıkten sonra... Şaka bir yana, 17 yaşındaki ilk roman ve onu izleyen diğer iki roman gençlik hevesleriydi. Sonra 30 yıl ara verdim edebiyata. 1990 başlarında tekrar döndüğümde bu yana yazdıklarımın her biri ötekenden daha iyi diyemem. Ama ben mesela Hiçbiryer'e Dönüş'ü edebi açıdan aşamadığımı düşünürüm. En az bilinen ve okunan kitabım belki. Carical Akdeniz ödülüne layık görüldü Avrupa ülkelerinden bir jüri tarafından. Biraz övüneyim; benden önce Amin Maalouf, Amos Oz, Ben Jelloun'a verilmişti. Son romanın kurgu açısından diğerlerinden daha iyi olduğunu düşünüyorum, içime en sıcak gelense Kayıp Söz.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Derdi edebiyatla olan okura

Sibel Oral 02.12.2012

 Derdi edebiyatla olan okura Behçet Çelik'ten bu kez roman ya da öykü kitabı değil, deneme kitabı geldi; Ateşe Atılmış Bir Çiçek...

Yazarlar, Kitaplar ve Okuma Notları alt başlığını taşıyan kitapta Çelik'in dergiler, toplantılar, sempozyumlar için yazdığı Nâzım Hikmet, Tomris Uyar, Osman Cemal Kaygılı, Selçuk Baran, Kenan Hulusi, Selim İleri, Hulki Aktunç gibi yazarlarla ilgili yazılar var. Kitabın "Sunuş" ve sonundaki "Eleştiri ve Metnin Ruhu" yazıları hem Behçet Çelik'in meramını daha iyi anlamamızı hem de "piyasa ruhu"ndan uzaklaşıp nefes almanın imkânsız olmadığını gösteriyor.

Çelik "Bildiğim bir şeyleri başkalarına anlatmak, göstermek için değil, yazarken öğrenmek, keşfetmek için geçtim kâğıdın ya da bilgisayar ekranının başına" diyor. Kitaplar ve yazarlar üzerine yazılmış "tanıtım" yazılarıyla arızası olan benim gibi okurlar için, abartmıyorum; **çok sade, kendini bilen, hakkında söz söyleme cüretinin ardında çok haklı nedenleri olan bir kitap** Ateşe Atılmış Çiçek. Okumak sadece okumak, okuduğu hakkında yazmak ise yazıp altına büyük harflerle imza atmak değil çünkü. Hem okurken ayrı, okuduğunu yazarken ayrı bir keşfe çıkmak ve bu sırada da metnin ruhuna inebilmektir aslolan. Öğrenmek, görmek, durup düşünmek, düşünürken şüphelere kapılmak ve o şüphelerin peşinden sürüklenip yazarın kitabın ruhuna dalabilmektir. Salman Rushdie "Edebiyat, insan toplumundaki ve insan ruhundaki en yüksek ve en alçak noktaları keşfe çıktığım yerdir. **Mutlak gerçeği değil, öykünün, düş gücünün ve yüreğin gerçeğini bulmayı umduğum yerdur**" der. Çelik'in "okur"luğunda ve "yazar"lığında bu keşfe çıktığını görüyoruz; elimizdeki kitap da bunun somut örneği.

» Ateşe Atılmış Bir Çiçek’i okumaya başladığımda kitaplığa gidip anlattığın yazarların kitaplarını kucağıma doldurup kendimi bir odaya kapatmak istedim. Amacına ulaştın sayılır mı?

Bu kitabı hazırlarken, evet, bir amacım da güncel tartışma ve kitapların dışında da edebiyatla ilgili üzerinde konuşabileceğimiz, düşünüp tartışabileceğimiz şeyler olduğunu hatırlatmaktı. Bir kişide bile böylesi bir etki olmuşsa ne güzel. Ama edebiyatın gücü de tek tek insanları etkilemesinde değil midir zaten?

» Ve itiraf ediyorum kitaplığımda Kenan Hulusi, Osman Cemal Kaygılı yoktu... Bu benim eksikliğim evet ama böyle unutulmuş çok yazar var...

Bugün adları anılmayan ya da çok az anılan yazarların eserlerini okumak, üzerlerinde düşünmek bana çok şey kattı. Sait Faik’i çok sever ve beğeniriz; ama o da Osman Cemal’in kitaplarını pek beğenir ve eleştirenlere karşı savunur. Edebiyatın dümdüz ve kesintisiz değilse de bir çizgisi, zaman zaman kırılan, sıçramalarla devam eden bir sürekliliği var; Osman Cemal’i okumak, Sait Faik’i anlamak için de gerekli. Bir okur olarak sevdiğim bir yazarın beğendiği yazarlar, kitaplar hep ilgimi çekmiştir. Hani sorarsız ya, “Yahu, bunu nasıl da yazmış” diye; işte böyle, o da başkalarını okuduktan sonra bizim o muhteşem bulduğumuz eserleri kaleme almış. Sözü ettiğim sürekliliği görme çabası biraz da bu soruya cevap aramak.

» Ben seni kitaplarından önce Virgöl’le tanımıştım. Birkaç yıl önce kapandığında da içim burkulmuştu. Duygusal bir bağı vardı Virgöl’ün okurlarla sanki. Ben özlüyorum Virgöl’ü...

Ben de özlüyorum. Kapanalı kaç yıl oldu, Virgöl ’le bir parça ilişkim olduğunu bilenler, “Yeniden çıkacak mı” diye soruyorlar. Daha geçen hafta, kitap fuarında sordular mesela. Edebiyattan hayli uzaklaştığım bir dönemde Virgöl beni okur ve yazar olarak yeniden kitapların, edebiyatın dünyasına çekmişti. Duruşuyla, içeriğiyle kitap ve edebiyat severlerin kayıtsız kalamayacağı bir kitap ve eleştiri dergisiydi. İdealize etmek istemem, ama bugün onun yerini dolduran bir derginin olmaması bence edebiyat ve yayın dünyasındaki bir değişime de işaret ediyor.

» Öykücülüğünü düşündüğümde Vüs’at O. Bener geliyor aklıma. Öykücülüğünüz benzediğinden değil ama... Okur ve yazar olarak beslendiğin damarlarından biri gibi...

Vüs’at O. Bener’in öykülerini okuduğumda çok etkilenmiştim, haklısın. Diyebilirim ki o dönemde okuduğum birkaç öykücüyle birlikte benim öykü algımı değiştirmiştir. Sadece anlattıklarıyla, insana, hayata nasıl baktığıyla değil, aynı zamanda yazma biçimiyle, o kısacık, içinde her şeyin anlatılmadığı kurgu ve öykü yapısıyla da...

» Sunuş yazında “Bu gibi yazılar yazmamın esas nedeni öğrenmek oldu” diyorsun. Ben de bir kitabı okurken başka bir okur, o kitap yahut yazarla ilgili bir yazı hazırlarken ise başka bir “okur” oluyorum. Tanımlayamıyorum da, tuhaf bir durum. Mesela bu durumu nasıl soracağımı da bilmiyorum...

Bir yazar ya da kitap hakkında yazı yazmaya kalkışınca sahiden de “gizemli” bir şeyler oluyor. Ben de tam olarak bilemiyorum. Okurken kurmadığım bazı bağlantılar yazdıkça kuruluyor. Sanırım bu yoğunlaşmakla ilgili. O yazarın dünyasına ucundan da olsa girmekle, onu yazmaya iten dertleri arayıp bulmakla, belki sezmekle... Sadece o yazar ya da kitap hakkında değil; edebiyatla ve hayatla ilgili de yepyeni şeyler açılabilir insanın zihninde. Bir arkadaşım, sürekli böyle yazılar yazmamı eleştirmiş, “Kendi yazılarını yazsana, bir dolu şeyi bu gibi yazılarda harcıyorsun,” demişti bir keresinde. Evet, ama bunlar da benim yazılarım sonuçta.

» Peki, öykü ve romanlar yazmak için oturan Behçet Çelik’le okuduğu kitap için inceleme yazısı yazan Behçet Çelik arasında nasıl farklar var? Her iki durumun da farklı kaygıları var mı?

Elbette var. Hakkında yazı yazdığım yazar ya da kitabı doğru anlamak ve ifade etmek gerekiyor. Sonuçta önümdeki metinler benim yazacaklarımın sınırını belirliyor. Öykü ve romanda böyle bir sınır yok. Oradaki sınır o metin yazıldıkça ortaya çıkıyor. Ama büsbütün benzersiz de değil bu iki uğraş. Ne yazacağımı tam olarak bilmeden başlamak, esin ya da sezgi mi demeli, bilmiyorum, ama yazdıkça önümde bir şeylerin açılacağına güven duymak konusunda benzeşen bir yan var.

» **Günümüz edebiyat ortamının birtakım kaygılarından sıkıldığı oluyor mu?**

Sıkılıyorum ama neyse ki uzun sürmüyor. Edebiyat dünyasındaki sıkıcılıklar, edebiyatın dünyasının ne denli eşsiz, büyük ve sınırsız olduğunu fark edip hatırlayınca önemsizleşiyor. Bu biraz da edebiyatı dünyamızda nereye koyduğumuzla ilgili galiba.

» **Kitap “tanıtım” yazısı yazmakla “inceleme ve eleştiri” yazısını birbirine karıştırmamayı öğrenecek miyiz sence?**

Biz öğrenmesek de bunların farkını bilenler var. Üç beş kitap tanıtım yazısı yazıp, bir iki söyleşi yaptıktan sonra kendilerinden eleştirmen diye söz edenlere gülüp geçiyorlar.

» **Tabii günümüzde edebiyat eleştirisi var mı sorusunu sormadan edemeyeceğim...**

Elbette var. Eleştirinin edebi bir tür olduğuna inananlardanım. Okurken edebî bir tat aldığımız, edebiyat algımızın genişlediğini hissettiğimiz yazarlar var çok şükür. Eleştiri sadece teknik olarak bir metnin çözümlenmesi, ayrıştırılması değil; aksine o metnin başka metinlerle, hayatla, insanla, dünyayla ve bunların dil düzlemindeki ifadeleriyle bütünleşip birleştiği, çatışıp ayrıldığı ya da birbirlerini etkilediği noktaları da araştırmalı diye düşünüyorum. Ya da böyle eleştiri metinleri beni daha çok cezbediyor, diyeyim.

» **Buradan yola çıkarak merak ettiğim bir şey daha var; peki ya okur? Okur edebiyat eleştirisiyle ilgileniyor mu acaba?**

Giderek daha çok ilgilendiğini düşünüyorum. Günümüzün edebiyat okuru zor beğeniyor ve çok donanımlı. Sosyal medyada kimi okur topluluklarına, inisiyatiflerine üyeyim; oralarda düzenli olarak okudukları kitaplarla ilgili yorum yapanlar sadece kendi okumalarıyla yetinmiyor, o kitapla ilgili yazılıp çizilenleri de merakla takip ediyor, bunları tartışıyorlar. Kitap ve edebiyat bloglarında da günümüz okurunun eleştirisiyle hayli haşır neşir olduğunu gözlemek mümkün.

Behçet Çelik’e iki kelime verdik: Türkiye ve Adalet

» **Türkiye ve adalet. Bu iki kelimenin yan yana gelmesi sana ne ifade ediyor?**

Adalet Türkiye’de her zaman imtiyazlıların, seçkinlerin kılıcını çalmıştır. İmtiyazlıların kim olduğu değişse de, bu yapısallaşmış tutum değişmiyor. Bu nedenle saf bir adaletten söz etmek doğru değil. Adalet eşitlikle birlikte anlam kazanabilir; ancak herkesin eşit ve özgür olduğu kabul edilip benimsendiğinde Adalet ve Türkiye kelimelerini daha güzel cümlelerde birlikte kullanabiliriz.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bunların başıma gelmesi çok komik

Sibel Oral 09.12.2012

 Bunların başıma gelmesi çok komik Amerikan edebiyatının yeni gözdesi David Vann'ın 13 yaşında babası intihar etmişti. Bu travma ona Bir İntihar Efsanesi ve Caribou Adası'nı yazdırıp edebiyat tarihine geçmesini sağladı. Bir İntihar Efsanesi'yle Fransa'daki Médicis Ödülü dahil birçok büyük ödül kazanan Vann'la kitaplarını, çocukluğunu, babasını ve kaçınılmaz olarak intiharı konuştuk...

Bize önce biraz 13 yaşına gelmeden önceki David Vann'ı anlatır mısınız?

Bu soruyla ilk kez karşılaşıyorum ve açıkçası uzun süredir ilk kez düşünüyorum... Hatırladığım ilk şey Alaska'da buz tutan sudur. Ayrıca babamın kurduğu kapanları ve yakalanan kurtları hatırlıyorum. Birlikte somon balığı yakalamaya gitmiştik ve bir keresinde dev bir balık yakalamıştık. Gerçekten heyecan vericiydi, balık benim boyumdan büyüktü. İlk geyiğimi vurduğumdaysa 11 yaşındaydım. Kısacası onunla ilgili anımsadığım her şey soğuk ve karlı bir doğada yaşanmıştı.

Peki ya babanızın intihar ettiğini öğrendikten sonra ne değişti hayatınızda?

Her şey... Babamın intiharından sonraki üç yılda büyük bir düşüş yaşadım. Şimdi düşünüyorum da öğrendiğim an bile inkâr etmek istemiştik... Annem ve kardeşimle birlikteydik, annem çalan telefona yanıt verdi ve birden "Aman tanrım, çocuklarım..." diye sayıklamaya başladı. Konuşması bittiğinde bize döndü ve elinden geldiğince cesur davranarak bize babamın kendini vurduğunu söyledi. Bir av kazası olduğuna inanmak istediğimi hatırlıyorum, "Ayağından mı vurulmuş" diye defalarca sorduğumu ve defalarca "Hayır, başından..." yanıtını aldığımı.

Ailenin diğer üyeleri bu ölümden sonra size nasıl davrandı?

Babamın ölümünden sonra ailemin yaptığı en saçma şey, ona ait olan tüm silahları bana vermek oldu. Bununla birlikte tuhaf ve uykusuz hayatım da başladı. Gündüzleri okulda ve evde ders çalışarak geçiyordu; ben iyi bir öğrenciydim. Geceleriye uyuyamıyordum. Babamın silahlarıyla etrafa, komşuların pencerelerine nişan alıp ateş edermiş gibi davrandığımı hatırlıyorum. Tehlikeli, garip zamanlardı. Çok yalnız ve çok mutsuzdum. Sanırım onun intiharından biraz da utanç duyuyordum; çok uzun bir süre onun kanserden öldüğünü söyledim herkese...

Babanıza kızdınız mı?

Gerçekten büyük bir öfke duydum. Onu çok seviyordum ama bu onu hayatta tutmaya yetmemişti, bunun için ona çok kızgındım.

Albert Camus, Sisifos Söyleni'nde "Gerçekten önemli olan tek bir felsefe sorunu vardır, intihar" diyor.

Peki ya David Vann ne der?

İntihar hakkındaki bu tür söylemlerden nefret ediyorum. Çünkü intihar rasyonel bir olay değildir ve onun hakkında mantıklı bir açıklama yapmak da olanaksızdır. İntihar edenlerin geneli çözümsüz gördükleri bir sorunu her şeye son vererek aşarlar. Bu sağlıklı düşünebilen bir zihnin ürünü değil elbette. Buna bir mantık uydurma çabasını aptalca buluyorum.

Siz babanızın intiharını “yaşama tutunmak için bir çıkış noktası” olarak görmüşsünüz. Bu travmatik olayın edebiyatınızı tetiklediği, beslediği doğru ama merak ettiğim bir şey var; bu travmayla anılmak sizi rahatsız ediyor mu?

Babamın intiharı yazarlığımı etkilemiş olabilir ama yazar olmayı buna borçlu değilim. Bu, çocukluğumdan beri istediğim bir şeydi ve hatta çok küçükken annem ve babama özel günlerde yazdığım küçük hikâyeleri hediye ederdim. Babamın intiharı yazdıklarımın yönünü belirlememde yardımcı oldu ancak tüm edebi kariyerim bunun üzerine kurulu değil. Babamın intiharı, beni bir trajedi yazarına dönüştürmüş olabilir, bu çok doğal...

Bir İntihar Efsanesi kitabınızdaki öyküleri sanıyorum 10 yıllık bir süreçte yazmışsınız. Öfkeyi, sorgulamayı, hesaplama, zaman zaman korkak bir çocuk görüyoruz. Sonunda ise bir kabulleniş var gibi. Bu öyküleri yazma sürecinizde tüm bu halleri nasıl yaşadınız?

Bir İntihar Efsanesi 'ndeki öykülerden birinde, 19 yıl sonra çocukluğumun topraklarına geri dönmeyi anlatıyordum. Anılarda kurguladığım şeylerin bir şekilde gerçeği karşılamadığını düşündüm. Ve evet, öfke, hesaplama ve yüzleşme sırasıyla gitti her şey... Amacım babamın son anlarını yakalamak ve onun intihar esnasında neler hissettiğini anlamaya çalışmaktı. Bunu yazmak, tamamen babamı anlama çabamdı. Benim için uzun ve biraz da hırpalayıcı bir yolculuktu, kabullenişle bitti.

Sonuçta bu sizin ailenizin “özel” hikayesi... Onların rahatsızlığı oldu mu hiç?

Amcam yazdığım hiçbir şeyi okumadığı için onunla çok iyi anlaşıyoruz. Bence bir yazar için onun tepkisi en iyisidir. Büyükanmem ise sadece yazdığım ilk iki hikâyeyi okuduğunu ve üç gün ağladığını söyledi. Benim babama ve onun ölümüne saygı duymadığımı, dine dönmem gerektiğini düşünüyordu. Bu bence çok yanlış bir okumaydı çünkü benim amacım babama saygısızlık yapmak değil, onu anlamaya çalışmaktı.

Dinle aranız yok sanırım...

Evet. Büyükanmemin İsa'ya dönme teklifi de oldukça yakışsızdı çünkü ben bir ateistim. Ayrıca İsa'nın Amerikan kültüründe çok farklı bir rolü vardır ve böyle bir işe bulaşmak isteyeceğini hiç sanmıyorum.

Bu büyük travmayı yaşamış, üstüne bir de hesaplama yüzleşmek namına bu iki harika kitabı yazan David Vann mutlu bir hayat yaşıyor mu peki?

Şu an hayatım gerçekten harika ve “saçma” denecek kadar kolay yaşıyorum. Benim için bir yıl, üç farklı ülkede farklı bir programla geçiyor: Sonbaharda İngiltere’de ders veriyorum, yazın Türkiye kıyılarında tekne turu yapıyor ve insanları yelkenlilerle gezdiriyorum, kalan zamanımı da Yeni Zelanda’da sörf ve yürüyüş yaparak geçiriyorum. Yaptığım her şeyden çok büyük keyif alıyorum, kitaplarım sayesinde de dünyanın pek çok yerini geziyorum. 15 yıldır da evliyim ve karım bu dünyanın en neşeli insanı. Bir zamanlar sahip olduğum tek şey cebimde kalan on dolarımdı ve üstelik bunu birkaç kez yaşadım. İşte o zamanları düşününce diyorum ki evet, şu an hayatım saçma denecek kadar kolay ve güzel...

Henüz Türkçeye çevirilmeyen son kitabınız Dirt 'ü biraz anlatır mısınız?

21 yaşında, annesiyle yaşayan bir adam, bir gün 17 yaşındaki kuzeniyle ilişkiye girer ve anne her şeyi görür. Bu muazzam bir kaos yaratıyor. Bu kitap, yazdığım diğer her şeyden farklı... Alaska'dan uzaklaşmanın vakti gelmişti, bu roman California'nın yakıcı sıcağında geçiyor. Ve artık bir baba yok, anneoğulun baş başa sürdürdüğü hayat var sadece. Bu roman benim için son derece keyifliydi aslında çünkü Newage akımının en güçlü olduğu zamanları anlattım ve bir zamanlar ben de bu akımın etkisine kapılmışım.

Bu da biyografik özellikler taşıyor mu?

Okuduğunuz zaman göreceksiniz, arka planda şiddetle örülü bir ilişki var. California ve şiddet deyince aklıma gelen ilk şey büyükbabamın büyükannemi feci şekilde dövme alışkanlığı çünkü... Romandaki biyografik aktarımın sadece bu kısımda varolduğunu söyleyebilirim. Kalan her şey kurgudan ibaret...

Türkiye'ye gelmeden önce neler biliyordunuz?

Bu ülkeyi gerçekten çok seviyorum ve az önce de söylediğim gibi her sene üç ayımı burada geçiriyorum. Uzun bir süre eşimle buraya yerleşme planları yaptık çünkü bu ülke dünyanın en güzel kıyı şeridinde sahip, tarihi açıdan en zengin ve dinamik coğrafyası. Kim bilir, belki de bir gün gerçekleşir...

Gülüyorum çünkü...

Size şu anda sürekli intiharla ilgili sorular sormam canınızı sıkıyor mu?

İntiharı düşünen bir adam olmadığım için bu tür sorular beni rahatsız etmiyor. İntihar korkusu da yaşamıyorum; bunu çoktan atlattım. Aslında bu konuda konuşmak bana iyi geliyor diyebilirim. İntihar edenlerin ardında bıraktığı kişilerin hissettikleri hakkında konuşmayı gerekli buluyorum sanırım. Çünkü utanç duygusuna kapılıyorlar, müthiş bir çaresizlik ve yoksunluk da beraberinde geliyor. Bunların hepsini yaşadım ve konuşmalıyım çünkü bu duyguların bir şekilde dışarı çıkması lazım...

Ne zaman intihar ve trajedilerden söz etsek siz hep gülüyorsunuz...

Ailemden olan beş kişi intihar etti ve daha pek çok tuhaf şey yaşandı. Ve ben artık gülüyorum, evet, çünkü tüm bunların benim başıma gelmesi çok komik.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Beni anlamıyorlardı. Zarar yok. Zaten beni, daha kimler anlamadı

Sibel Oral 13.12.2012

 Beni anlamıyorlardı. Zarar yok. Zaten beni, daha kimler anlamadı 13 Aralık 2012 tarihini gösteren takvim yaprağına bakıp şimdiye dek Oğuz Atay'la ilgili hiçbir şey yazmadığımı fark ettim. Bazı çok sevdiğim kitaplar ve yazarlar beni korkutur. Bu korku pek açıklanacak bir korku değildir ama güzeldir... Başucu kitaplarım arasında değildir Atay'ın kitapları... Sevmediğimden değil ama... İnsan işte, nihayetinde, bazen anlatamaz ve **"kelimeler, albayım, bazı anlamlara gelmiyor"** diye sayıklar içinden...

Bugün Oğuz Atay'ın 35'inci ölüm yıldönümü. NTV Tarih dergisi bu ay Oğuz Atay'a özel bir çalışma yapmış. **"Türkiye'nin Ruhunu Yazan Adam"** başlıklı dosyada Enis Batur, Hayati Asilyazıcı ve Ekrem Işın'ın yazılarına, Atay'ın ilk defa yayımlanan mektupları ve fotoğrafları eşlik ediyor. Bir de Oğuz Atay'la ilgili iki kitabı es geçmemek gerekiyor. Anlamak için...

Oğuz Atay İçin

Hatırlayan olacaktır; Oğuz Atay, ölümünün 30'uncu yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde düzenlenen bir sempozyumla anılmıştı. Daha sonra İletişim Yayınları tarafından bu sempozyumdaki konuşmalar bir kitapta toplandı; Oğuz Atay İçin.

Oğuz Atay'a Armağan

Yine Handan İnci'nin hazırladığı bir kitap bu. Selim İleri, Yusuf Atılgan, Hilmi Yavuz, Perihan Mağden, Orhan Pamuk, Vüs'at O. Bener, Murathan Mungan, Murat Belge, A. Ömer Türkeş, Güven Turan, Semih Gümüş, Ahmet Ümit, Nurdan Gürbilek, Murat Gülsoy, Doğan Hızlan gibi isimler var kitapta. Oğuz Atay hakkında çıkan yazılardan oluşan Oğuz Atay'a Armağan'da aynı zamanda Atay'la yapılan söyleşiler de var. Hazine gibi... **Oğuz Atay'ı "gerçekten" anlamak isteyenler mutlaka bu kitapları okumalı...**

Suya mı yazdık biz o soruları

Geçen hafta **Muammer Karaca Tiyatrosu'**nda geline süreç ve yanıt alınmayan sorularla ilgili bir haber hazırlamış ve belediyeden (**İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Beyoğlu Belediyesi**) yanıt talep ettiğimizi yazmıştık. Sanki biz o haberi yapmamış, sorular sormamışız... Tekrar edelim o vakit;

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meclisi'nin tiyatronun bulunduğu arazi imarına yeniden "turizm" fonksiyonu eklediği doğru mu? Neden?

Muammer Karaca Tiyatrosu'nun altındaki Fransız Kapitülasyon Mahkemesi kalıntıları ne olacak?

Muammer Karaca Tiyatrosu'nun binasının can güvenliği olmadığı için yıkılması gerektiğini söyleyen söz konusu rapordan Ocak 2011'de de söz edilmişti. O zaman neden bunca zaman bina hizmet verdi?

Söz konusu rapor kim tarafından hazırlandı? Yeni rapor kamuya ne zaman paylaşılacak?

Robert Redford Türkiye için "canlı kültür ve sanat yaşamı ile tanınan bir ülke" demişti. Gerçekten de öyle. Birkaç ayda bir "o sinema kapanmasın, şu tiyatro yıkılmasın, o kitap yasaklanmasın" haberleri yapıyoruz.

sibelo@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)